

100.000 ekainaren 22a
LXVII. urtea
1.904 zenbakia
2,90 euro

JON ZABALO irudien kazetari handia

ARGIA

TXIKI

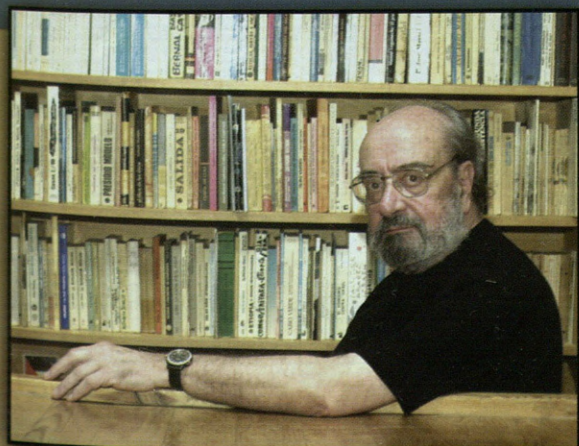
ERAKUSKETA - EXPOSICIÓN

Irun eta
Hondarribiko

Alardea

Gehiengo eta gutxiengoaren auzia

ALFONSO SASTRE:

«Herri honek
ezkerreko intelektualak
falta ditu»

Ekaineko

Larrun

Garapena, Ekonomia eta Ingurumena

NOLA ERAMAN AURRERA JASANGARRITASUNA

- Zer da jasangarritasuna?
- Hazkunde ekonomikoa bateragarria al da jasangarritasunarekin?
- Gaurko eredu ekonomikoa eztabaidan: merkatua eta lehiakortasuna.
- Jasangarritasunaren alde Eusko Jaurlaritzak egiten duena eta egin behar lukeena.
- Gizartearen partehartzea eta kolaborazioa jasangarritasunean.

Mahai-ingurua:

- Jose Allende
- Helen Groome
- Iñaki Ezkurra
- Xabier Gonzalez

Iritzi Artikuluak:

- Iñaki Barcena
- Maider Etxaide
- Alberto Frias

LARRUN hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

asteko gaia

- Ebatzirik gabeko auzi-mina. MIKEL ASURMENDI 4

pertsonea

- Elkarrizketa: Alfonso Sastre.
ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE 10

iritziaren leihoa

- Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA 16
- Garaipena, frakasoia eta zilbor hestea.
XABIER GURRUTXAGA 17
- Sorginen ehiza, han-hemenka.
XABIER PORTUGAL 18
- Peloteoa eta zurikeria. KOLDO ALDALUR 19
- Luparekin: Bidegurutzean ala biribilgunean?
IÑAKI ANTIGUEDAD 20
- Txandan: Goldea eta simaurra.
JOXERRA GARZIA 21
- Hiruko txikian: 51. JOXE MARI OSTOLAZA 21
- Oihartzunak 22

erdiko kaiera

- Txiki, irudien kazetari handia.
NAGORE IRAZUSTABARRENA 23
- Elkarrizketa: Karlos Linazasoro.
PILAR IPARRAGIRRE 28
- Ezpalak: IZASKUN JAUREGI 32
- Argitalpenak: Miren Agur Meaberi galdezka.
PILAR IPARRAGIRRE 34
- Gartxot: ASISKO URMENETA, MARKO ARMSPACH,
JOKIN LARREA 36
- Denbora-pasak 38
- Ihesi: Aulesti. ONINTZA ENBEITA 40
- Makina bat kontu. 44
- Ikuskizunaren agenda. MAYI TOLOSA 46

gaiak

- Baserria zalditegi? ALOÑA IPINTZA 47

termometroa

- Elkarrizketa: Carry Hamilton. PATXI LARRION 49
- Maura eta Aznar, bi politikari berdintsu mende
hasieran eta bukaeran. XABIER LETONA 50
- Demoak: Bestelako eragile politikoa.
MIKEL ASURMENDI 52
- Bero-beroan 54
- Net hurbil: Salam-Pax, Bagdadeko
gure kronista. PELLO ZUBIRIA 56

azkena

- Nondik (eta nora) begirutzen den...
MAIALEN LUJANBIO 58

Ekainaren 30ean, milaka irundar desfilatuko dira beren herriko kaleetatik San Martzial eguna kari. Alardean Foru Miliziak omentzen dira. Herritar batzuentzat jai ekitaldia da, beste batzuentzat agerraldi historikoa. Tiro hotsek eta txiribituen doinuek festa iragartzen dute jada! 4

badator Alardea

Alfonso Sastre

“Kosta zitzaidan ulertzea zuen aldarrikapen nazionala”

Espainiako Alderdi Komunistaren aurrean aldarrikapen nazionalaren zilegitasuna justifikatzen Lenin-en testu bat irakurtzeak lagundu zion Hondarribian bizi den dramaturgo madrildarrari. 10

Luparekin

Iñaki Antiguiedad 20

JON ZABALO

Txiki irudien kazetari handia

Donostiako Koldo Mitxelena Jon Zabalo “Txiki” gerra aurreko ilustratzaile eta komikilariaren inguruko erakusketa dago ikusgai. “Xabierto” ezagunaren marrazkien egilea 20ko hamarkadan euskal arte grafiko berritu zuen belaunaldiaren adibiderik nabarmenetakoa da. 23

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produkzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Armonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Xabier Pagola. Bezeroen harrera: Olatz Kortia. Publizitatea: Iñigo Txinturreta, Aloña Soraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. Argazkiak: Alberto Elozegi. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943.371545. Faxak: 943.373403 (erredakzioa), 943.361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559476000. Faxe: 559476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948.222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Ipar Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko partaidea da.

Ebatzirik gabe

Bisasoako Alardearen gaineko gatazka sortu eta zortzi urte pasa direnean

Zenbat buru...

Alarde mistoaren aldeko lehen eztabaida publikoa 1994an izan zen. Ezker-eskuin, bidasoar batzuek "Irunero"n gaiaz eman duten iritzia:

● Rosa Vitor Totorikaguena, irakaslea: "Gizartearen egituraren barne emandako aldaketak ikusirik, gudarosteak berak ezin izan dio bere egitura matxistari eutsi. Beraz, zergatik ezin daiteke alardea aldatu?"

● Toño Puerta, kazetaria: "Emakumeek desfilatzeko duten eskubidea ez da eztabaigarria".

● Txaro Arribas, Bidasoaldeko Emakumeak taldeko kidea: "Tradizioak ez dira bere horretan mantentzen, hau ez da lehen aldaketa. Alarde tradizionalak emakumea bazter-tzen du".

Ertzaintza bi Alardeetako partaideen artean normaltasuna ezartzen. Emakumeak ez omen dira babestuak sentitzen Hondarribian.

MIKEL ASURMENDI

Ekainaren 30ean San Martzialeko Alardea desfilatuko da Irungo kaleetan. Emakumeak Alardearen parte hartzeko edo ez hartzeko duen eskubideak gatazka mingarria eragin du azken zortzi urteetan. Bidasoaldeko Emakumeak-eko Maria Luisa Agirretxe, Maribel Castello eta Juana Mugarrietakoa taldeko Ixabel Alkainekin bildu gara alde batetik. Bestetik, Irungo Betiko Alardearen Aldeko taldearen ("Betikoak" deituak) Alfontso Diaz, Edorta Uruñuela eta Iñaki Ausanekin. Honatx, ebatzi gabeko auzi baten lekukotasuna.

Alardea

ESPAINIAKO ESTATUKO demokraziaren hasieran dauka sorburua Alardearen inguruan bizi den gatazkak, "Betiko"en ustez. Sektore batzuk Alardea jai espainola bezala agertzen saiatu omen ziren: "Jaia hausten saiatzen ziren beren errebindikazioak plazaratzeko. Hondarribian eta Irunen ez zuten lortu, ordea". Sektore hauek Alardea militarista zela argudiatzen omen zuten. Halaber, geroago, kantinerak kendu nahi izan zituzten matxista zelakoan. "Betiko"ek sektore hauek ezker abertzalearen inguruan kokatzen dituzte, baina, diotenez, ezin izan zuten Alardea lehertu: "Beranduago, 90eko hamarkadaren erdialdean, emakumearen eskubidearen errebindikazioa etorri zen, esparru politikoak berak bultzatua, kanpoko jendearen laguntzaz, gainera", zehaztu dute hiru kide hauek.

70eko hamarkadaren bukaeran eta 80ko hasieran aztertu zen lehen aldiz San Martzialeko Alardearen ordenantza Irungo Udalean. Alardearen antolaketari buruzko araua agertzen da bertan, baina soldaduak aipatzen ziren. Soldadu hitzaren ordez pertsona-hitz neutroa-jartzea eskatu zuen herriko talde batek emaku-

ko auzi-mina

usmolde zeharo kontrajarriak mantentzen dira agerraldia burutzeko orduan

... hainbat aburu!

1994ko "Irunero" aldikariaren azalean eskopeta zeraman neska bat eta hiru kantinera azaldu ziren "Gona San Martzialak" izenburuean.

● Aitor Puche Martinez, historialaria: "Gure aintzindariak utzitako ohituren izenean burutzen diren ekitaldiek ez dute eskubide berdintasunaren arazoarekin zerikusirik".

● Luis Lago, abokatuak: "Emakumeek partaidetza defendatzeko arrazoi nahasgarrietara jo dute. Diskriminazioa argudiatzeak ez du zentzurik".

● Mari Karmen Iñiz: "Emakundek emakumea zapaldua dagoela adierazi du, baina hori ez da gure kasua. Alardeari ezin zaizkio gure gizartearen legeak ezarri".

Alarde
tradizionala-
ren aldekoek
Kantinera
ikusten dute
agerraldian
partaide
bakar
moduan.

meek Alardean leku izan zezaten. Udalak odenantza ez zuela aldatuko esan zuen, ordea. Bidasoaldeko Emakumeak taldeko Maria Luisa Agirretxe irundarrak honela ikusten du erabaki hori: "Ordenantza aldatuz gero berdintasunaren printzipioa gailentzeko beldur zen Udala. Guk bebestailako arau baten irakurketak gizonen eta emakumeen arteko berdintasunaren alde egin behar duela diogu".

Alarde mistoaren idearen sorrera

Bidasoaldeko Emakumeak taldea martxoaren 8ko ekitaldiaren karrieta sortu zen. Artean, Hondarribian, Emeki taldearen inguruan gaudatu zen Alarde mistoaren ideia. 1996an, Alardean parte hartzeari buruzko jardunaldiak burutu ziren Irunen. Ordura arte, gaia tabu zen. Alabaina, EAKo Maribel Castello zinegotziak afera Irungo udalean planteatu zuen. Udaleko kargu gehienak zur eta lur geratu ziren, Alarde mistoaren aldekoentzat aldiz, berria oso atsegina eta ustekabekoa izan zen.

Maria Luisa Agirretxek -zuzenbide administritatiboko irakaslea EHUn- Bidasoaldeko

Euskaldunen arteko gerra

Juan Mari de Olaizolak, historialari eta teologo hondarribiarak, orain bi urte zendua, honelako ikusmoldea agertu zuen Alardearen gainean: "Alardean gogoratzen dugun gerra ez zen frantziarren aurkakoa izan, euskaldunen artekoa baizik".

Emakumeak taldearen auziak kudeatu ditu eta berdintasunezko Alardearen aldeko borroka luze darama. Irungo eta Hondarribiko Alardearen diferentzia azaldu digu: "Emakumeok urrats bera eman nahi izan genuen Hondarribian, baina bertan ez dago udal ordenantza bat, edo ez udalak onartua behintzat. Alardearen ordenantza badago baina ez formalizatua. Honek ezberdindu du hain zuzen ere, Irungo eta Hondarribiko Alardeen bilakabidea".

1996an, helegiteak edo errekursoak bideratu zituzten Euskadiko Auzitegi Gorenera eta 1997ko hasieran kautelazko neurriak jaso zituzten. Bidasoaldeko Emakumeen helegiteak honela zioen: "Udalek antolatzen dituzte Alardeak, beraz, Alardea publikoa da. Antolakunde publikoa den aldetik, administrazioak edo Udalak, kasu, berdintasunaren printzipioa errespetatu behar du. Printzipio hau bortxatua da gaur egun. Emakumeek ez baitute kantinera gisara partehartzeko aukera baizik. Eskubideak jende multzo zabal bati erantzun behar dio, eta ez emakumea postu batera mugatu soilik".

Sententzia diktatu zen bitartean, Auzitegi

BERNARDO DE LA HERRA

Gorenak kautelazko neurriak aplikatu zituen. Behin-behineko neurri honek emakumeek beren konpainia osatzeko baimena ekarri zuen. Baita halaxe egin ere. Alabaina, urte hartan, Alarde tradizionalak beste ibilbidea hartu zuten gauetik biharamunera. Alarde mistoen aldekoek diotenez, herriko jai egitarauan markatua zegoen ibilbidea aldatu zuten. Maribel Castellok azaldu digu gertakari hura: "Udalbatzak bozketa egin zuen, ni kultur zinegotzia nintzen. Biharamunean ez zuten bozketa errespetatu ordea. Hura estatu-kolpe bat izan zen. Oraindik ere gure aurka segitzen dutenak diseinatu". Konpainia mistoaren alde 15 boto eman ziren eta 11 aurka. Onartu zena ez zen emakumeak konpainia ezberdinetan sartu ahal izatea, emakumezko konpainia bat kanoien atzean ateratzea baizik: "Guk neurri batean amore eman genuen. Haiek, aldiz, ez zuten beren bitza bete", diosku Castellok.

Irun eta Hondarribiko herri-tarren gehien-go Alarde tradizionalaren aldekoa da. Galdera bat jalgitzen da gehiengo honentzako: demokrazia batean non geratzen dira gutxiengoaren eskubideak?

"Betiko"ek, berriz, honela azaldu digute gertatutakoa: "Udalak konpainia misto bat betiko Alardearen atzetik joatea onartu zuen. Ados. Eta gu ez ginen haren kontra, baina Alardeko partaide gehienek beste kale batzuetatik joatea erabaki zuten. Herrian zegoen giroa ikusirik -jarraitzen dute Alarde tradizionalaren aldekoek- erabaki hura bideratu izan balitz, bi Alardeak elkarrekin plaza sartzeari kolpeka bukatzeko aukera handia eta ikaragarria zegoen". Alardean parte hartzen duten 8.000 lagunak eta bere inguruan biltzen diren 25.000 herritarrak ez omen zeuden hura jasateko prest. Errealitatea horrelakoa izanik ezin bide da egoera hori saihestu. Udalean onartua kalean bideraezina bihurtu omen zen.

Hondarribian, urte berean, Jaizkibel konpainia sortu zen Juana Mugarrietakoa taldearen eskutik. Auzitegiak ez zuen kautelazko neurririk diktatu han. EAJko Borja Jauregi alkateak

Maribel Castello: "Alardean bistakoa da 'botere sozial'aren eragina"

Maribel Castellorentzat -Eako kide eta Irungo kultur zinegotzi ohia- Alardearen afera gai juridikoa izan arren gai politikoa bilakatua da. Botere publiko batzuk, zailtasunak gainditzen lagundu ordez "botere sozial" baten esanetara makurtu dira. Udalak bi Alardeak ustezko neutraltasun batetik garatu direla dio, baina finean Alarde diskriminatzaile baten alde paratu omen da. Begi-bistakoa da berarentzat, mistokoak gutxiengoa baitira. Udala demokratikoa den aldetik sostengua eman beharko lieke, ordea, hori baita demokraziaren esentzia. Udalak sententziak etengabeko ihesbide bezala erabili omen ditu, juridikoki arrazoiak eman diete, baina legeari itzuri egiten dio. Udala 1995era arte egiten zen Alardearen alde paratu da.

Udal ondareak, espazio publikoak eta borondate politikoak jarri omen dira Alarde tradizionalaren alde. Alarde mistokoei berea antolatzea oso zaila jarri bide zaie. Errealitatea horrela izaki, sententzia asko izan da beren alde

baina ez dago borondate politikorik. Berdintasunezko eskubidea Konstituzioan dator, baina "botere sozial" horrek, Udalaren oniritziarekin, jaia inguru horretatik atera omen du eta jaia ekimen pribatu bat bihurtu. San Martzialak herri jaiak izaki, emakumeek bertan egoteko eskubidea dute, edozein dela tokia eta egitekoa ere.

"Eskubideak gustatu edo ez, errespetatu behar dira, bote-rean edozein dela alderdia ere". Erdian, Maribel Castello, kultur zinegotzia zelarik.

udalak ez zuela Alardea antolatzen argudiatu zuen, talde pribatu batek baizik: "Alardea udalak antolatu du betidanik, zehatz-mehatz frogatu dugu hori. Alkatea Alardearen barnean egon da beti. Alabaina, Udaletxeak Aginte Batzordea edo Junta de Mando delakoaren araua onartu zuen eta belegitea atzera bota. Errekurritu genuen arren, alferrik izan da", esan digu Jaizkibeleko Ixabel Alkain kapitainak.

1998an, Alarde mistoaren aldeko sententzia

1998ko urtarrilean EAEko Auzitegi Gorenaren bi sententziek arrazoia eman zien emakumei. Berdintasun eskubidea urratzen zelako bi kasuetan. Berean bertan behera uzten dira Udaletan harturiko ebazpenak: "Sententzien arabera emakumei berdintasunezko eskubidea ukatzen zitzaien", dio Maria Luisa Agirretxek. Haatik, emakumeek legearen aldetik eskubidea erdietsi badute ere, oraindik bide luzea falta da eskubidea bete dadin.

Udalek antolatzen dituzte

Alardeak, beraz, Alardea publikoa

da. Antolakunde publikoa den

aldetik, administrazioak edo

Udaletxeak berdintasunaren

printzipioa errespetatu behar du.

Irungo Betiko Alardearen Aldeko elkarte eta Hondarribian Alarde Fundazioa sortu ziren urte hartan. "Betiko"ek Auzitegi Gorenean sententzia errekurritu zuten: "Sententziak alde edo aurka izan, guretzako herriaren sentimendua eta iritzia bor daude, Irungo eta Hondarribiko herrienak. Epailen sententzia ez zitzaien gustatu baina onartu dugu. Erabakia ez zela herriaren nahia esan genuen, eta Alarde hori ez zela herriarena. Horregatik, beste Alarde bat egiten dugu, guk antolatua eta ordaindua. Herriaren gehiengoak nahi izan duen formula bilatu dugu. Gu ez gara sartu beren Alardean. Haiek, ordea, gurean sartzeko tematzten dira oraindik ere", adierazi digute "Betiko"en eledunek. Hauen iritziz, Alardearen inguruan gatazka hasi zenean Udala Alardearen Batzordean zegoen, biak erakunde publikoak baitira, baina, funtsean, Alardea mandoek antolatzen dutela diote. Alardea -beren hitzetan- herriak egiten zuen lehen eta orain ere bai. Alarde ofiziala delakoa antolatzen hasi zirenean, mistokoek Alardearen aurrekontuaren halako hiru edo lau gastatu omen zutela diote "Betiko"ek. Bidasoako Emakumeak taldekoei eta Maribel Castello kultur zinegotzi ohiairi partikularzki, akusazio hauek negargura sorrarazten omen diote: "Begara, batzuei, herriko jabeak sentitzen direnean, besteek egin dezaketena izugarria iruditzen zaie, oso molestagarria". ■

M. Luisa Agirretxe

Agerraldi publikoa

"Alarde publikoa eta pribatuaren arteko auzian funtsezkoa da eskubideen defentsa arautegia aplikatzea. Oinarrizko eskubideek badute lege-agindu bat, eskubide hori ez da mugatzen soilik botere publikoetara, botere publikoetara ere zabaltu behar da. Ideia juridiko hau funtsezkoa da. Baina hemengo auzitegiak uko egin die eskubide pribatuen legea aplikatzeari, Alarde pribatua kale gorrian egiten da, ez da lokal pribatu batean egiten. Hondarribiko agerraldia, adibidez, baztertzaila eta diskriminatzailea da".

Irungo Betiko Alardearen Alde

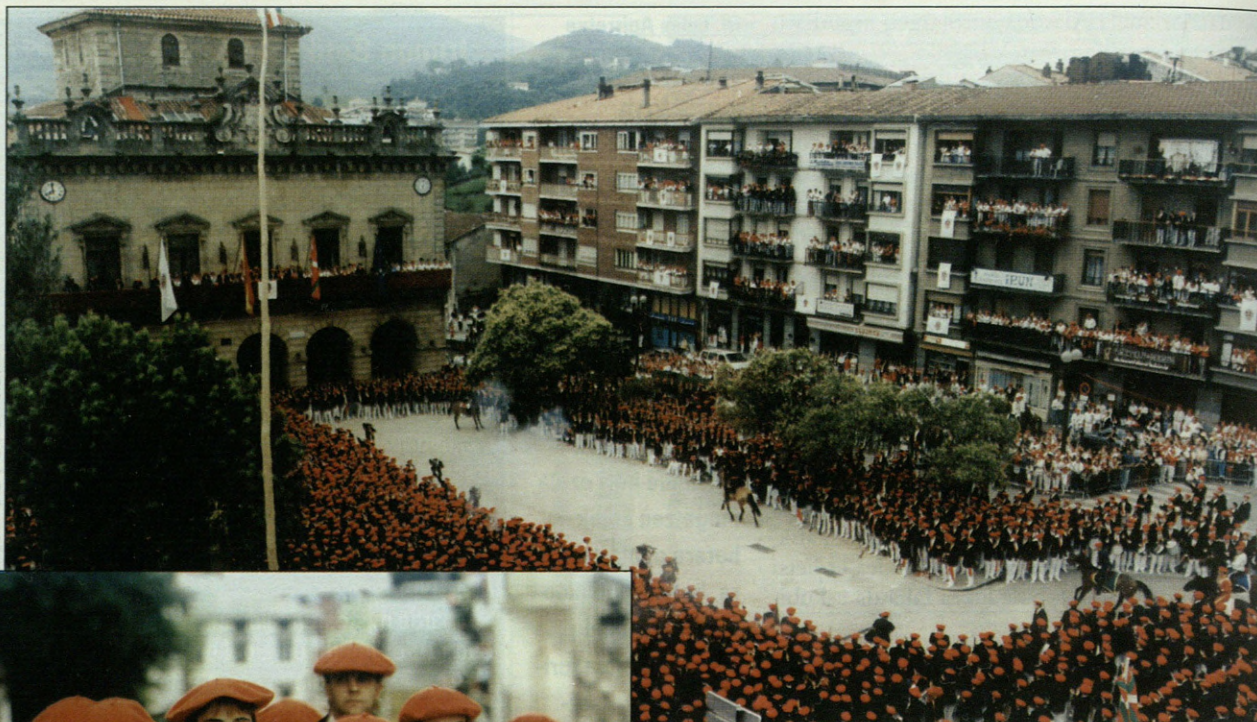
Irungo Betiko Alardearen Alde taldekoei Alardea mistokoek azken bi urteetan ez dute Udala Alardea antolatu. Udalaren diruarekin ateratzeari utzi zionetik asko galdu omen dute mistokoek. Hiru urte egin gero, hainbeste epaiketa eta istorioren ondoren, kanpoko jendea oharu da Alardearena aitzakia besterik ez zela beretzat, diote "Betiko"ek. Hauen ustez, Alardeak ez du deus ikustekorik matxismoarekin ez agerraldi militarrekin, Alardea agerraldi historiko bat da, bakoitzak badu bere papera eta garrantzitsuena emakumeak dauka. Feminismoa eta berdintasunaren gaia, egunero frogatzen da eta ez Alardean. Alardea horrela bizi eta sentitzen dute hauek, eta horrela mantendu nahi dute herriaren gehiengoak horrela nahi duen bitartean.

Alarde mistoaren taldean ere matxista asko dago tradizionalaren aldekoen ustez. Berean ere egongo dela diote, gizartea horrela delako. Baina haiek egiten duten galdera hau da: zergatik daude emakumeen %95 Betiko Alardearen alde?

Alarde mistoaren aldekoek Irunen "botere sozial" moduko bat dagoela diote. Esate baterako, EAJ eta PSOE alderdiek Bidasoa eskualdean ez dute betetzen alderdietako buruzagitzatik agintzen zaiena. Alarde tradizionalekoak bat datoz ere ikuspuntu honekin, nolabait. Berentzako hori horrela da. Alardearen alde izateak etekin politikoa ematen du, interes politikoei markaturiko gizarte batean bizi gara. Bertako politikoei bestela jokatu balute herriaren gehiengoaren nahiaren aurka joango liriteke. "Betiko"en iritziz, Lehendakariak Euskal Herria Espainia dela esango balu, ez luke luzaz iraungo Jaurilaritzan. EAJko Borja Jauregi alkateak, PSE-EEko Buen Lacanbrak lehen eta Jose Antonio Santanok orain, herriaren gehiengoaren nahia betetzen omen dute. Alarde tradizionaleko aldeko alderdi homogeneorik ez dago. Alderdi guztietan diferentziak daude, baina gehiengoek irabazi dute alderdien barnean. Ezker abertzalean denetarik omen dago. Homogeneoena EB izan da, baina Irungo bozetan hiru zinegotziak galdu zituen orain lau urte.

Alardearen aldeko agerraldian 8.000 lagunek desfilatzen dute. 25.000 herritar izaten dituzte kale kantoietan txaloka eta algaraka.

Ekainaren 30ean, San Martzial egunean, San Joan Harria plaza lehertzeaz izaten da. Txiribituek eta tiro hotsek egun ezberdin bat seinatzen dute.

Auzitegi Gorenak Alarde mistoaren alde ebatzi zuen Irungo kasuan. Udal Alardea hiru urtez burutu ostean mistoaren aldekoek antolatzeaz utzi zioten eta tradizionalean sartzen ahalegindu dira azken bi urteetan. Aurretik, eskopetak jasoak daude berriz ere. Arartekoak eta Emakundek Alardea agerraldi publikoa den aldetik, emakumeek duten eskubidea errespetatua izan dadin eskatu die Eusko Jaurlaritzari eta bertako udalei beste behin ere. Auzia ez da aurretik konponduko, ez alajaina.

Eskopetak jasota

Alarde tradizionalaren aldekoek lasaitasunez espero dute desfilea, mistokoak aiduru daude

AUZITEGIEK EGUNEN BATEAN Alarde tradizionala delakoak ezin duela inor kanpoan utzi ebatziko dutela espero dugu. Zuzenbideak horrela dio eta orain hori beteko duen epailea behar da", dio Mari-bel Castellok. Emakume hauek espazio hori errebindikatzeko segitzen dute. Udalari beti antolatu duen Alardea antolatu dezala eska-

tzen diote. Irunen PSE-EEko Jose Antonio Santano izendatu berri dute alkate: "Santanok akordio bat dauka 'Betiko'ekin. Afera normaltasunaren barruan eraman nahi du, baina gu eszenatokiaren agertu gabe. Gure esparrua murriztu nahi dute, ezer egin ez dezagun. Haiek badakite guk ezin dugula bitarteko ekonomikorik gabe Alardea antola-

tu, gu gutxiengoa gara eta ez dugu bitarkekorik". Bidasaldeko Emakumeek diote ez dutela espaziorik ez eskubiderik gutxiengoa direlako. Aurkariek amore eman dezatela nahi dute, baina haiek ez dira etxera joanen. Kale giroa berotu daiteke berriz ere, jarrerak erradikalizatzeko unean antzematen dira beste behin ere. Irtenbiderik ez badago, zaila omen da hotza eta adimentsua izatea. Indar eta bitarteko gutxiago dituenari, botere sozialik eta politikorik ez dituenari eskatzen omen zaio horrela izatea. Ertzaintzak gainera -beren iritziz- ez die bidea errazten ezta herritar gehienek ere. "Nik uste -Maribel Castellorik dioenez- berrita-

Alardea ez dugu berdin ikusten bi aldetatik. Herriaren gehiengoak ez du ikusten jaia bezala, Alardea ospakizuna da. Historikoa, sentikorra, irundarron oso barrukoa.

rren gehiengoak normal ikus zezakeela haiek eskatzen duguna betetzera. Hau da, Udalak dagokiena ematea. Baina Udalbatzak ez du desfilatu behin ere beraiekin, bandera ez zaie behin ere eraman. Ordutegia eta guzti aldatu dute".

Aurkariek, berriz, Irungo herriak betiko Alardea nahi duela diote. Legeak besteei eman die eskubidea, baina Irunen horrek ez du balio. Gehiengoak ez baitu nahi bestelako Alardetik: "Diskurtso hori faxista batena da. Pertsona batek pentsatzen badu pertsonak ez dugula eskubide hori gutxiengo bat garelako, demokraziak berea egin du", pentsatzen du Maribel Castellorik. "Betiko"ek berean segitzen dute ordea: "Alardea ez dugu berdin ikusten bi aldetatik. Herriaren gehiengoak ez du ikusten jai bezala, Alardea ospakizuna da. Historikoa, sentikorra, irundarron oso barrukoa. ■

"Betiko"ek

Alardea izurratu nahi!

"Denak ez dira horren maltzurak, badaude asmo onekoak. Horiek bere Alardea egin nahi dute, emakumeak eskopeta eta txilibitua jotzen ikusiz, eta besteak errespetatuz. Hori erakusteko aukera izan dute, baina ez dute aukera baliatzen jakin. Izan ere, haien gehiengoak ez du horrela jokatu nahi. Gure Alardea desegiten joango zela uste zuten, baina ikusi dute gero eta sendoagoak garelako. Finean gure Alardea izurratu nahi dute".

Egoera sozialaren larria

Alarde mistoaren aldekoen hitzetan, beren asmo bakarra berdintasunezko eskubidea baketsuki erabiltzea da. Alabaina, egoera soziopolitikoa nola dagoen ikusita, batzuek pintada soil bat ekintza terrorista bat bezala hartzen dutela, diote. "Betiko"koek, berriz, mistokoak komunikabideetan eta Bidasoatik kanpo biktimak bezala azaltzen direla diote. Baina haiek ere ez omen dira aingeru goardakoak, mistokoek erabili dituzten maltzurkeri guztiak publikoki onartu ditzaten nahi dute. Beraiek ere besteen aldetiko mehatxuak jasotzen dituzte etengabe. Mistokoek, berriz, bestela diote: "Haiek zer esango dute? Haien mehatxuak eta gureak ezin dira konparatu. Txiste bat bezala hartzen dugu, benetan eta penetan".

Ixabel Alkainek kontatu digunez, Hondarribian gizarte egoera ikaragarria da. Familia asko bitan banatuta daude. Adibidez, kasu batean, aita hiltzorian zegoen eta Alarde mistoaren aldeko familia bereko kide bati ez zioten abisua pasa. Egoerak urte luzaz iraun dezake. Bertako zaharrenek gerra osteko giroa aipatzen dute. Mesfidantza, aurreiritziak, susmo eta juzku txarrak daude afera honen zioz. Uste ustelak sortu dira, eta ez bide dira erraz gaindituko urte luzetan. Elkarren parean jartzen direnean ez zaie erraza erasoei baketsuki eustea. Jokabide baketsua lantzen saiatzen omen dira baina ez da aise, egoera zailetan landu beharreko jarraia da, ordea.

"Mesfidantza, aurreiritziak, susmo eta juzku txarrak sortu dira afera honen zioz", Ixabel Alkain, Jaizkibel konpainiaren kapitainak.

**gure
arteak
euskaraz**

Bizkaiko Foru
Aldundia

Diputación Foral
de Bizkaia

Alfonso Sastre

Mundualdi batean Alfonso Sastrek adina ikusi duenik gutxi izango da: bonbardaketak, gosea, informaziorik eza, eztabaida debekatuak, zentsura, erbestea, kartzela, 20 urte lehenago idatzitako obrak eszenategian, sariak, txistuak, informazio uholde kaotikoa, "historiaren amaiera"...

Eta hala ere, oraindik ikusteko dagoena hobe izango den esperantzak ematen dio konpromisorako indarra.

ESTITXU EIZAGIRRE
IXIAR EIZAGIRRE

Argazkiak:
Alberto Elozegi

«Herri honek ez intelektualak fa

Zure pentsamendu politikoaren bilakaera azal ezazu, eta une horietan antzerkian islatu zenituen kezka nagusiak.

13 urte nituen Gerra Zibila amaitu zenean. Gaztetan, "herentziak" jasotako errealitate hori deskubritzen duzu, eta bizitza sozialean dituzun gatazketatik zure pentsamendu propioa garatzen joaten zara.

Familia katoliko batean jaio nintzen, baina katolizismotik azkar ateratzen nintzen (hain zen nabarmena Eliza Katolikoa sistema burokra-

tiko bat zela, espirituarekin zer ikusi gutxi zuena). Erligioaren esentziara joaz, Kristautasunean babestu nintzen. Aurrerago, ordea, sistema kapitalista deskubritzen nindoan heinean, jabetu nintzen kristautasuna ere erabili egiten zuela sistemak, jendeak sistemaren aurka borrokatzea saihesteko (zoriontasuna beste bizitza baterako gordearaziz, eta hala-koekin).

Gerra Zibilean zer gertatu zen jabetzen nindoan heinean, gerra galdu zutenen aldeko

erreko la ditu»

Literaturaren paradisua da Alfonso Sastre eta Eva Foresten etxea. "Hiru" argitaletxea dute bertan, baita liburutegi erraldoia ere (argazkian ageri da zati bat). Liburutegia Gipuzkoako Foru Aldundiaren esku geldituko da eurak falta diren egunean, publikoa izan dadin.

jarrera hartu nuen. "Manifiesto de Teatro de Agitación Social" idatzi nuen. 22 urterekin sortu nuen "Teatro de Agitación Social" deiturikoa ("Gizartea Astintzeko Antzerkia"), eta jada sistemaren aurkako antzerkia zen.

Sistemaren aurkako posizio horretan, European garrantzia handia zuen filosofia batek asko lagundu zidan: existentzialismoak. Hain justu Bigarren Mundu Gerrako sufri-mendu latzen ondorioz sortu zen existentzialismoa. Nigan historiaren erlatibitateari

buruzko krisi ideologiko bat ere sortu zen, ikusita, esaterako, Bigarren Mundu Gerran "terroristatzat" jotzen zirenak (alegia, nazien aurka borrokatzen zutenak), gerraren ostean "abertzaletzat" hartzen zirela. Kezka hori "La mordaza" antzezlanean islatu nuen.

Giza sufrimenduan erreparatzen duzunean, ordea, desesperazioan erortzeko arriskua izaten duzu: badirudi ezin duzula inora iritsi, dena erlatiboa dela, badirudi ez daudela printzipio batzuk egonkortasun moral bat horietan oinarritzeko... Marxismoak lagundu zidan krisi horretatik ateratzen, eta mundu berri baten alde borrokatzea posible dela pentsatzen.

**Zure obra asko zentsuratzen zituzten. Estreinatze-
ra iristen zirenak, berriz, ikuslearengana ez zirela
iristen sumatzen zenuen. Zergatik?**

Nire hasierako urte haietan, opresioari erresistentzia egitearren, oso idazkera gogorra, oldarkorra egiten saiatzen nintzen, inongo lekurik utzi gabe nahastea sor zezakeen edozein konplexutasuni. Ikuslearengandik urrunduta gelditzen zen obra, ikusleak ez zuen parte hartze handirik. Obra ulertzen zuten, baina arteak berezkoa duen hori falta zen: sentimenduen konplexutasunak ematen duen emozio hori, egoeren anbiguotasunak ematen duen emozioa. Gizatasuna falta zen. Pertsonaiak eskematiko xamarak ziren, agian ideien espresioa ziren gehiago, pertsonaiak baino. Erabiltzen nuen hizkera ere hiperliterarioa zen, ez nuen onartzen, esaterako, pertsonaiek kaleko hizkera arrunta edo jerga erabiltzea; sánete antzerki motan edo tradizionalen erortzeko beldur nintzen, eta antzerki mota horrengandik ihes egiterakoan hizkera herrikoia ere utzi egin nuen.

Miguel Serveti buruzko obran, "La sangre y la ceniza" izenekoan, gizatasun hori lortu zenuen...

Pertsonaia hori desafio bat zen niretzat. Miguel Servet Aragoiko mediku bat izan zen, XVI. mendekoa. Ia bizi osoa European eman zuen eta kalbinistek prozesatu egin zuten. Juizioan bere posizio ideologikoei eutsi zielako kondenatu zuten eta sutan erre, Genevan.

Pertsonaia tragiko konbentzional bat izan zitekeen lasai asko, alegia, ausardia izugarriko pertsonaia bat, heroikoa, zentzu klasikoenean. Biografiak irakurtzen hasi nintzenean, ordea, konturatu nintzen heriotzari beldur izugarria ziola. Bere bila zebiltzala, Servetek bere identitatea ere ezkutatu zuen. Fisikoki ere heroi konbentzionalaren aurkakoa zen: erdi herrena zen, herria bat zuen eta mugitzea kosta egiten zitzaion. Exekutatu behar zutenean ezin zuten sua zegoen oholtzara igo, beldurraren beldurrez pausorik eman ezin zuelako. Enborrari lotzea ere asko kosta zitzaion, erori egiten zelako. Eta une horretan, kalbinisten buru batek halaxe esan zion:

Curriculuma

- **JAIO:** Madrilén, 1926an.
- **BIZI:** Hondarribian, 1978az geroztik.
- **IKASKETAK:** Filosofia eta Letrak.

Ibilbidea

- 17 urterekin antzerkira dedikatzea erabakia zuen. 20 urterekin "Ha sonado la muerte" eta "Uranio 235" estreinatuak zituen.
- Frankismo garaian antzerki taldeak sortu zituen.
- 1949an Jose Maria Quintorekin batera "Manifiesto de Teatro de Agitación Social" idatzi zuen.
- 1953an Teatro Popular Universitario-rekin "Escuadra hacia la muerte" estreinatu zuen.
- Bere obra asko zentsuratu zituzten: "Escuadra hacia la muerte" (1953), "Prólogo patético" eta "El pan de todos" (1954) eta "Guillermo Tell tiene los ojos tristes" (1955) besteak beste.
- 1956an "Drama y sociedad" bere lehen saiakera argitaratu zuen. UNESCOren beka batekin Parisera joan zen ikastera.
- 1961ean Grupo de Teatro Realista sortu zuen.
- 1962an PCEn sartu zen.
- 1974an Eva Forest bere emaztea atxilotu zuten eta Alfonso Sastrek bere burua aurkeztu zuen Gobernu Militarrean. Zortzi hilabeteko kartzelalditik sortua da "Balada de Carabanchel" obra.
- 1976an Bordelen jarri zen bizitzen.
- 1977an Ziburun atxilotu eta Frantziatik bidali zuten. Madrilén auziperatu eta baldintzapeko askatasunean jarri zuten "El País"era bidali zuen gutun batengatik.
- 1978an Euskal Herrira etorri zen bizitzera.
- Ondoren idatzitako beste obra askoren artean daude: "Crítica de la imaginación", "¿Dónde estás Ulalume, dónde estás?" edo "Escrito en Euskadi".

Sari nagusiak

- 1986an Espainiako Antzerki Saria irabazi zuen "La taberna fantástica" obrarekin.
- 1991n gaztelerazko literaturan Euskadi saria jaso zuen "Demasiado tarde para Filoctetes" obrak.
- 1993an "Jenofa Juncal" obrak Espainiako Literatura Saria jaso zuen Antzerki sailean.
- Max saria jaso berri du.

"jabetzen zara, orain, zure hanka sartzeaz?". Eta Servetek, oihuka: "zer hanka sartze eta zer arraio? Zein hanka sartze diozu?". Heriotzari panikoa zionak, heroi itxurarik ere ez zuenak, une horretan barrutik atera zuen bere egia, modu heroikoan. Eta oihu-

Hori da nire tragediatan, tragedia konplexu deitzen diedanetan, bilatzen dudan heroiak: gizakia dena, bere beldur eta arazo guztiekin. Denetik falta zaio, heriotzaraino eraman dezakeen espiritu bat ezik. Heroi hori askoz gehiago iristen zaio ikusleari.

Zure obrek gizartea astintzea dute helburu. Zer alde dago antzerki horren eta propagandako antzerkiaren artean?

Ezberdinak dira. Hala ere ni ez nago propagandako antzerkiaren aurka. Gerra Zibilean propagandako antzerkia egin zen, faxismoaren aurka. "Teatro de Urgencia" ("Urgentzia antzerkia") ere deitu zitzaien eta "Guerrillas de Teatro" (antzerki gerrillak) deitzen zitzairen antzerki talde batzuei. Ikuskizun hauen helburua jendea faxismoaren aurrean defendatzeko akuilatzea zen. Rafael Alberti bera,

ka hil zen, baina oihuak ere ez ziren askatasun irrintziak edo egiaren kantuak. Jarri zioten egurra hezea zegoen, eta denbora asko behar izan zuen erre-

tzeko. Servetek iraindu egiten zituen: "lapurtu didazuen diruarekin ez al duzue egur lehorra erosteko dirurik izan?".

Herri honek hemen eta orain dituen kezak ez ditu islatzen antzerkiak. Ikusi besterik ez dago Euskal Aktoreen Batasunak antolatutako Jokulari Sarien banaketa eguna.

Belaunaldi autodidakta izan da berea: gerraostean libururik ez zegoen, Errepublikako irakasle onak, berriz, erbestean, kartzelan edo lurpean zeuden. Halaxe gogoratzen du Sastrek Filosofia eta Letren unibertsitate hartan sartu zenekoa: "Ez zitaidan batere interesatzen esaten zidatena; ez zegoen ezer ikasterik". Euren gisara "deskubritu" behar izan zuten errealitatea, eta aitortu digunez, "batzuetan txunditu egiten naiz nola arrai ez genituen egin, egindako akatsak baino gehiago! Benetako abentura bat zen informatzea. Gaur ere benetan informatzeak lanak ditu, informazioaren 'sobredosia' daukagun honetan. Baina hura ez zen gaurkoa baino hobe; informaziorik eza da gerta litekeen txarrena!".

esaterako, halako taldeetan zegoen.

Baina hain urgentziazkoak eta hain kritikoa ez diren garaietan, nik uste estetikoki jasoa den antzerkiaren helburua ez dela propaganda. Eta are gehiago: antzerkiak anbiguo gerta daitekeena izan behar du, antzezlanaren esa-

nahiaz duda ere egin daitekeena. Garrantzi-tsuen pentsamendu krisi bat piztea da, zalan-tza bat sortzea, eta ez hainbeste "hau da pentsatu behar genukeena, hau da egin behar genukeena" esatea ikusleari. Ikusleari adierazi behar dioguna da "honi buruz pentsatu behar genuke, eta ikusiko genuke zer egin".

Horrek eskatzen du autoreak antagonistaren argudioak ere onartzea.

Halaxe da. Antzerki autoreak, une horretan dauden gatazken aurrean jarri behar du, guztien ikuspegiak emateko intentzioarekin. Pertsonaiak utzi behar ditu hizketan, eta bereziki eskuzabala izan behar du bere bizitza pribatuan sustengatzen ez dituen ikuspegiekin. Antagonista isilarazten denean, zintzo eta gaiztoen obra da idazten dena, eta errealitatean gauzak ez dira hala. Bi ikuspegiaren arteko antagonismoa erabat erradikala izanagatik, beti daude "baleko" arrazoiak bi aldeentzat.

Pertsonaia guztiei hizketan utzita mezuan sortzen den anbiguotasunak tripako minak ere ekarriko dizkio autoreari.

Jakina, hori oso arriskutsua ere bada! Nik sufritu izan dut. Prozesu hori kontrolatzen ez duzunez (zerorrek hala nahita gainera), pertsonaiak libre uztean mezu anbiguo bat ateratu daiteke, eta ikusleek obra uler dezakete justu autoreak pertsonalki duen ikuspegiaren kontrako zentzuan. Baina nik beti nahiago izan dut arazo horiek izatea, pertsonaia bat isilaraztea baino.

Alderdi Komunistatik oso gertu nengoen garaitan, komunistei buruzko obra bat egin nuen, "El pan de todos" izenekoa. Obra estreinatzeaz zela, zalantza piztu zitzaidan: ez ote zuen anbiguotasun gogorregia sorraraziko? Frankismoa bezalako sistema antikomunista batean, nola ausartuko nintzen antikomunistatzat ulertua izan zitekeen obra batekin! Klandestinitateko alderdiari eman nion antzezlan, ikuspegi ideologikotik zer efektu sortu zezakeen galdezka, eta txosten luze bate-

K A L I T A T E A

Produkturik onenak, MultiOpticasen

Aukerarik zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 16
Hernani, 4 - DONOSTIA

kin erantzun zidaten, esanaz obra ez zela komenigarria, komunitei arazoak bakarrik ekarriko zizkielako. Hala ere gai horrekiko nire ikuspegi ondraduak beste ezerk baino gehiago balio zuela pentsatu, eta obrarekin aurrera egin nuen. Bartzelonan estreinatu zenean, ordea, oso efektu tristea, opresiozkoa eragiten zuela ikusi nuen. Ez nion jendea demobilizatu zezakeen giro bati lagundu nahi! Neronek debekatu nuen obra, eta inoiz gehiago ez da antzestu.

1960an, Madrildik Euskal Herriaren alde hasi zineten lanean, hemen gertatzen zenari buruzko informazioa zabaltzen. Garai hartan nola ulertzen zuten hemen gertatzen zena?

Lanak izaten genituen guk ulertzen genuena jendeari ulertarazteko. Komunistek ere (Madrilgo jenderik aurrerakoiena zena orduan) eta borondate oneneko jendeak ere ez zuten zipitzik ulertzen euskal aldarrikapen nazionala. Horrek kapitalismoaren aurkako borrokan langile klasearen zatiketa bat zekarrela ikusten zuten.

Niri ere kosta egin zitzaidan ulertzea zuen aldarrikapen nazionala. Leninen testu bat irakurtzea bereziki garrantzitsua izan zen niretzat, besteak beste, horrekin joan nintekeelako PCEko edozein bileratara eta esan: "Leninek dioenez...", eta hor ez zuten ezer esaterik! Testuan, Lenin eta Rosa Luxemburg-en arteko polemika ageri da. Rosa Luxemburg langile iraultzaren hain entusiasta zen, beretzat nazionalitatearen arazoa desagertu egiten zela: "ez dago naziorik, mundu mailako proletargoa dago". Leninen erantzuna zen: "bai, baina zu poloniarra zara! Eta iraultza egiten duzue-nean, iraultza hori Poloniako markoan ulertu beharko duzue!".

Eta egun nola ikusten gaituzte Madrildik?

Oso gaizki! Badira 25 urte ez naizela han bizi, baina jendeak kontatzen didanez ezinezkoa da Euskal Herriko errealtate elementalenak ere ulertaraztea. Espainiar nazionalismo bat dago, hala direnik ere jabetzen ez direnak eta nazionalistak euskaldunak bakarrik direla uste dutenak. Ez dira jabetzen eurek, azken finean, Errege Katolikoan Espainia ari direla defendatzen, baita espainiar komunista sutsuenak ere!

Madrilen gutxi batzuk badaude arazoa ulertzen dutenak, baina orokorrean ikuspegi itxi hori da nagusi. Gure garaian, diktaduraren aurkako borroka gauza askotan adostasunak zekartzan Madrilgo eta Euskal Herriko jendearen artean, nahiz eta beste zenbait gauzatan oso ados ez egon. Baina orain jakintzat jotzen da delako "demokrazia" batean bizi garela eta beraz, espainiar nazionalismoaren irizpideak asko itxi dira.

Kubako ministro.

Kuban bira bat egingiten ari ginela, Ann Philipe-ekin gurutzatu ginen behin kalean. Ann, Gerard Philipe aktore garrantzitsua zena-ren alarguna zen. Elkar aurkeztu gintuzten: "Ann, hau da Alfonso Sastre". Eta berak, segituan, halaxe galdetu zidan:

"Zer moduz doa nekazaritza Kuban?"

Nik, orduan, arrituta:

"Ez dakit ezer Kubako nekazaritzaz!"

"A zer umorea duzun!" esan, eta barrez joan zen.

Nonbait, Nekazaritza Ministroaren antza handia nuen, Carlos Rafael Rodriguezen antza, eta ministroak "ez dakit ezer nekazaritzaz" esan ziolakoan zegoen Ann...

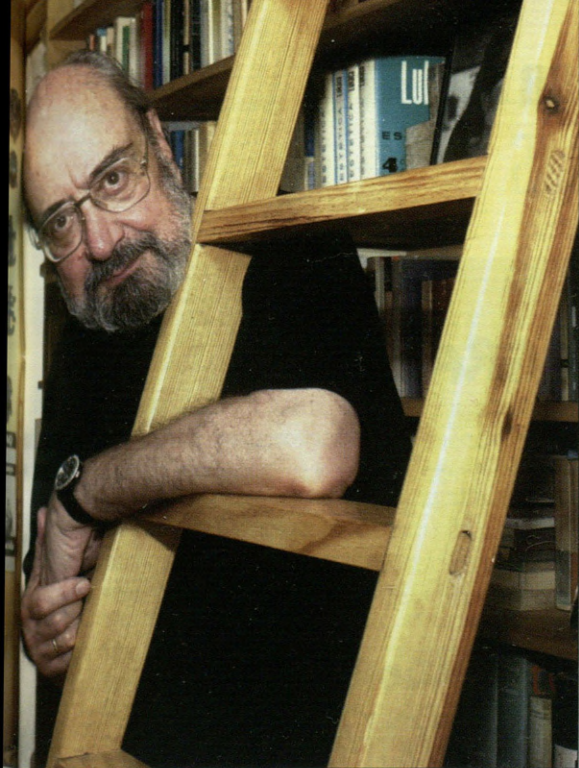

1977an erbestetik Madrilera itzuli zinen. Espainiar Estatuan erreformak konformismoa hedatu zuela ikusita, Euskal Herrira etorri zinen. Oraindik Euskal Herria "salba zitekeen" uharte gisa ikusten duzu ala "konformismoan" ez ote gara erori?

Aspalditik ziurgabetasun handiko garai luze batean bizi gara, baina ez gaude "ez goaz inora" esaten dugun egoeran ere. Esperantza handia dut. Hemen ziurrenik daukaguna herri handi bat da, eta zerbait falta bazaigu, intelektualak eta artistak dira. Beste lekutan ezkerreko intelektual eta artistak dauden bezala baina herria falta, hemen herri zoragarri bat dago baina ezkerreko intelektual eta artistarik ez. Ezer antolatzerakoan edo sustatzerakoan, esku bateko hatzekin kontatu behar prest egon daitezkeen intelektualak.

Bestetik, antzerkia atzeratua dago herri honen kezkekiko (eta ez da gauza berria, Espainian ere garai askotan kultura mailan antzerkia izan da elementu mantsoena). Herri honek hemen eta orain dituen kezkek ez ditu islatzen antzerkiak. Ikusi besterik ez dago egin berri duten Euskal Aktoreen Batasunak antolatutako Jokulari Sarien banaketa eguna: oso festa ludikoa izan zen, gauza barregarriak esanez asko dibertitu ziren... Gertatu direnak eta gero, pentsa zitekeen aktore horiek aldarrikapenik egingo zutela herri honen edo humanitatearen arazoen inguruan, baina bai zera, ditugun arazoekin zerikusirik zuen ezer ere ez zen egon. Ez dakit jende horrek zertan pentsatzen duen.

Gerraostean eta egun, diskurtso iraultzailea duen askok, lehen aukeran funtzionario sartzen da edo aginte postuetara gerturatzen da...

Mezu anbiguoa

"Escuadra hacia la muerte" obra hiru emanaldiren ostean debekatu zuten, anti-militaristatzat jota. Jende askorentzat, berriz, diziplina militarren apologia zen. Nik armada beti gorrotatu dut, baina jendearen interpretazioak ere ez ninduen gehiegi harritu. Militar batek izan zitzakeen argudioak sartu egin nituen obran, eskuadrako kabuaren bidez, ez bainion hitza kendu nahi. Obrako gertaerei dago-kienez, soldaduek hil egiten dute kabua, jasangaitza zaielako tirania militarra. Kabua hilda, soldadu taldetxo hori krisian sartzen da, kabuaren opresiopean bizi zuten krisia baino are sakonagoan. Nire aitaren laguna zen armadako kapitain batek halaxe esan zidan: "ez dakit zergatik debekatu dizuten obra, diziplinaren apologia da-eta!"

Ez da gaurko fenomeno, beti egon izan dira gorteko intelektualak. Gaur botereranzko norabide aldaketa hori, lotsa gutxikoa ere bada orde. PP boterera iritsiko zela ikusten zenean, zenbait intelektual eta artistak PPrantz jo zuen, eta Prestige eta Irakeko gerrarena bezalako saltsak etorri zirenean, boterea laster sozialistek izango zutela ikusita, jada sozialismorantz mugitzen hasi ziren. Oportunismoa izugarria da!

Zure printzipioekin koherente izateak, berriz, zer ondorio dakartza eguneroko bizitzan?

Arazoak dakartza, bai. Gaizki pasatzen duzu, edo erdipurdi behintzat, zentsurak existitzen jarraitzen duelako, nahiz eta egungoa ez den Frankismo garaikoa bezalakoa. Laguntza publikoak behar dira argitalpen eta ikuskizunetarako, eta botere publikoek euren zentsura sistema horren bidez ezartzen dute, obra batzuei dirua emanez eta beste batzuei ez emanez. Euren eskutan gaude.

Bertsoa

DOINUA:
HABANERA

Ideen panorama da
ezkorra eta tristea,
mamiak ez du inporta,
haizea da albiste.
Pentsatzea beharra da,
zilegi da iriztea,
nahia markatu gabeko
kontzientziak piztea.
Horrek esan nahiko luke
aldatzera iriste,
malko faltsuak lehorte,
ahaztu minen txiste,
beti zabalik daukagun
leiho itsua ixtea,
telebistaren aurkako
antzerkian siniste.

Aitor Mendiluze

Zure ibilbidea ikusita eta Max saria jasoko zenuela-eta sortu zen giroa ikusita, zertan sentitzen zara identifikatua "Filoctetes" pertsonaia-ekin?

Filoctetes tragedia grekoko pertsonaia bat da. Baina nik egin nuen bertsoan, Filoctetes Frankismoaren aurka borrokatu zuen norbait da, eta behin Frankismoa bukatuta egoera berri horretan ez da kokatua sentitzen. Lehen bezain tokiz kanpo sentitzen da gizarte horretan.

Pertsonaia hori neurri batean badago nigan edo beste edozein intelektual eta artistarengan, posizio kritikoek toki oso marjinaletara garamatzatelako.

Baina bestetik neure burua ez dut Filoctetekin identifikatua ikusten, inolaz ere, tokiz kanpo egote hori sekula ez dudalako desesperatuki bizi izan. ■

**Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria**

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen editorea: Lagunzarria

kutxa

gizarte ekintza

POLITIKOA ETA ORTOGRAFIA :

KANPAINAN
HELKORRA

ONDOREAN
ELKORRA

Xabier Gurrutxaga

ABOKATUA

Garaipena, frakasoia eta zilbor hestea

Gezurra badirudi ere, maiatzaren 25ean egindako udal eta foru hauteskundeetako emaitzek ekarri dizkigute zenbait datu interesgarri. Horien arabera eta lau urtetik hona eman diren hauteskunde emaitzak kontuan izanik, besteak beste, hiru jarrera nagusi nabarmendu ditzakegu: bata, abertzaletasun demokratikoak ordezkatzeko duen egitasmo politikoaren oinarri sozialaren gehikuntza; bestea, konstituzionalismo bezala ezagutzea eman den egitasmoak Euskadiko Autonomia Erkidegoan dituen muga sozialak eta elektoralak berriro ere begi-bistan gelditu dira, batez ere Partido Popularren eta zenbait elkarte zibilien eskutik datozkigunak. Eta hirugarren, ETAren indarkeria dela-eta, ezker abertzale ofizialaren krisi politiko eta elektoral larria berriro ere lehen mailan azaldu zaigu. Badute ondorio horiek bata besteari zerikusirik, baina, hala ere, bakoitzak bere izaera propioa du.

Euzko Alderdi Jeltzaleak (EAJ) eta Eusko Alkartasunak (EA) uztarri berdinean jarrita egiten ari dira ibilbide politikoa azken urte hauetan. Badirudi duela lau urte ez bezala funtzionatu duela oraingoan elkarrekin osaturiko koalizioak eta, gorpuztuagoa azalduenez, herritarrek koalizio berari balio erantsi gehiago ikusi diotela partidu bakoitzari baino. Tesi honek hausnarketa sakon batetarako gaia jartzen du bi alderdi horien mahaian gainean, baina batez ere EAren. Erkidego autonomoan geroz eta garbiago dago EAren etorkizuna EAJren eskutik egitasmo politiko komun bat definitzeko gaitasunean dagoela. Eredu politiko horretatik at ez dago ez etorkizunik ezta ere gaur egun duen presentzia instituzionala bermatuko dion bestelako alternatibarik. Baina jeltzaleak ere gogoeta egin beharrean daude eta hausnarketa EAren duen koalizio horren nondik norakoaz. Aspaldiko nire aldarrikapen bat ekarriko dut hona: "Bi partidu, egitasmo politiko bat". Horra hor nazionalismo honen erronka nagusia.

Egin berri ditugun hauteskunde hauek izugarritzko garrantzia politikoa zuten PPrentzat. Horietan zeukaten jarria esperantza guztia Jose María Aznarrek eta Jaime Mayor Orejak. Hain zuzen, uste zuten duela

ALBERTO PLOSEGI

«
PPren helburu
politiko nagusia
ez zen Araban
nagusitasuna
mantentzea,
Bizkaia eta Bilbo
elektoraliki
konkistatzea
baizik. Plaza
berri horiek
beregantzea
ezinbestekoa
bilakatzen zen
Ibarretxeren
Plana amildegi
bidean zuzen-
zuzen zihola
irudikatu ahal
izateko.
»

bi urteko autonomikoetan jasandako porrotari bizkarra emateko abagune bikain eta ezin hobea eskaintzen zutela maiatzaren 25eko hauteskundeek. Helburu politiko nagusia ez zen Araban nagusitasuna mantentzea, Bizkaia eta Bilbo elektoraliki konkistatzea baizik. Plaza berri horiek bereganatzea ezinbestekoa bilakatzen zen Ibarretxeren Plana amildegi bidean zuzen-zuzen zihola irudikatu ahal izateko. Emaitzek konstituzionalismo eredu horren frakasoia islatzen dute. Hain zuzen, antinazionalismoan oinarrituriko konstituzionalismoaren porrota. Eta frakaso horren partaide dira baita ere Bizkaiko PSE-PSOEko sozialista asko eta asko, eta horien artean garai bateko Euskadiko Ezkerreko zenbait buruzagi ere. Konstituzionalismoak ez du izango Euskadin alternatiba izateko benetako aukerarik, bere egitasmoaren ezaugarri nagusia antinazionalismoa den bitartean.

Eta azkenik hauteskundeek ezker abertzalearen krisialdi sakona eta larria erakutsi digute. Ilegalizazio kontuak direla eta, jakin badakigu ezker abertzale ofizialarentzat hauteskunde hauek oso bereziak izan direla, eta horregatik ezin dela talde horrekiko azterketa kuantitatibo hutsa egin. Baina zailtasun guztiak kontuan izanik ere, ilegalizazio prozesu honetan zerbait nabarmen gelditu bada, hori, egoera berrira egokitzeko ezker abertzaleak erakutsi duen gaitasun eza izan da.

Ilegalizazioaren aurrean eman duten erantzuna ez da izan aurrez aurre zezena badatorrela eta haren kolpeaz libratu nahi duenarena, baizik eta zezenarekin talka egin nahi duenarena, nahiz eta gero zauriak sendatzeko besteren laguntza eske ibili behar izan. Ezgaitasun horrek zerikusi handia du ETAk duen erantzukizunarekin. Honako hau ere berriro errepikatuko dut: Euskal Herrian ezker abertzalearen egitasmo independentistak leku eta babes zabala du, baina hori gauzatu ahal izateko ezker abertzale horrek bere arnasbide eta elikabide propioak behar ditu. Amarekiko zilbor hestea apurtzen ez duen bitartean ez da nor izango, ez da ezker abertzale berria jaioko. Eta zilbor hestea hor dirauen bitartean ez du politikak aginduko. ■

Xabier Portugal
ZINE KRITIKARIA

Sorginen ehiza, han-hemenka

2

001eko irailaren 11ko zoritxarreko gertaeraren ondorioz, New Yorkeko Dorre Bikiekin batera eskuindarren mozorroa ere jausi zen.

Egun, Susan Sarandon, Tim Robbins, Sean Penn edo Martin Sheen bezalako aktoreek, "Bowling for Columbine" dokumental bikainaren egilea den Michael Moore edo Fidel Castrori buruzko dokumentala burutu duen Oliver Stone bezalako zuzendariak, "Dixie Chicks" bezalako musika taldeek edota Norman Mailer, Susan Sontag eta Gore Vidal bezalako idazleek jasan behar izan dituzten kritikek gogora ekarri didate XX. mendearen erdialdean ipar amerikarrek ezagutu zuten arorik beltzenetariko bat, "sorginen ehiza" deiturikoa.

Zoritxarrez, Euskal Herrian ere ehiza-debekaldiak ez du amaierarik ezagutu, ugari izan baitira azken bolada honetan botereak suntsitutako ehizakiak ("Egunkaria", Batasuna, Udalbiltza, AuB eta herri plataformak, besteak beste).

Hala ere, hodei beltz hauek ez dira gaur gure zeruan agertu. Egun, 50 urte baino gehiago igaro badira ere, ez dira falta zinema pantailetara iristen diren "sorgin-ehiza" zelako giroan oinarritutako filmak, Karl Francis-en "Punto de mira" edo Frank Darabont-en "The Majestic", adibidez. 1

1953an Ameriketako Estatu Batuetan bizi zuten psikosi politikoa, macarthysmo izenez ezagutzen duguna, hain zuzen, dugu iturburu. Truman presidentearen garaia ziren haiek (1945-1953), zeinetan errepublikazaleek gehiengo hartua zuten Kongresuko bi ganbaretan. Ameriketako Estatu Batuen eta Errusiaren arteko "gera hotzaren" garaia zen, 1948ko Berlingo krisiaren eta bi herrialde haiek armen alorrean eta alderdi nuklearrean zeramaten borrokaren ondorioz. Gertaera horiek guztiak zirela-eta, Ipar Ameriketako eskuindarrek ez zuten biztanleen artean inolako bereizkeriarik onartu nahi izan. *Ipar Amerikan kontrako Jardueren Batzordeak* hainbat intelektual salatu zuen, AEBetako gobernuaren zenbait jardueraren kontra jendaurrean agertzeagatik, "*Aberriaren zimendu moralak hondatzen baitzituzten*".

Zalantzan jarri zen sektoreetako bat, dudarik gabe, zinemarena izan zen, Hollywoodeko industriaren gaineko kontrol politikoa beti-

«
Garaiak
aldatzen hasiak
zirela zioen
Bob Dylanek,
baina Oscar,
Goya eta baita
antzerki
mailako Max
sarien
banaketan bizi
izan den
giroaren
inguruan
botereak
erakutsitako
erreakzioak
ikusita, beldur
naiz ez ote
garen historia
zikliko baten
atzaparretan
harrapatuak
izan

danik izan baitu garrantzi handia; film haien mende zegoen boterearen interesen aldeko pentsamolde jakin baten osasera. 1947. urteko ekainean, J. Parnell Thomas-ek, New Jerseyko ordezkari eta aipatutako Batzordeko presidente zenak (1948an Thomas iruzurratik salatu izateagatik, McCarthy izendatu zuten haren ordezkari) honela adierazi zuen: "Nahitaez atera behar zen argitara zinemaren industrian zegoen eragin komunista, aktore, idazle eta ekoizle komunistak salatu egin behar ziren testigantzen eta frogen bitartez, eta aztertu egin behar zen propaganda komunistako film aipagarrien produkzioan Gobernuako agentziek eta bulegoek zuten erantzukizuna" ("Congress and the nation", 1961 orr.).

1947. urteko urriaren 20an hasi ziren zinemaren munduko zenbait kideren kontrako auziak. Saio haietan, 10 lagun (produktore bat, bi zuzendari eta zazpi gidoigile) Bosgarren Zuzenketaren babespean jarri ziren. Zuzenketa hark adierazpen eta elkartzeko askatasunak bermatzen zituen eta edozein erakunde politiko edo erlijiozkoren kide izateari buruzko galdeketa egitea eragozten zion Batzordeari. Baina handik aste batzuetara, Ordezkarien Ganbarak lagun haiek epaitzearen aldeko botoa eman zuen. Erabaki horren ondorioz, espetxera eramane eta Hollywoodeko produktoreen zerrenda beltzean sartu zituzten.

Epaiketek 1953. urte arte jarraitu zuten, harik eta Koreako armistizioaren sinadurak eta MacCarthyren gainbehera politikoa giroa hoztu zuten arte. Ehizaren balantzeak, ordea, agerian utzi zituen bizi izandako fartsa eta tragedia. Espetxeratutako eta erbesteratutako zinegile edo gidoigile askoren zintzotasuna eskertzekoa bazen ere, are tristeagoa izan zen hainbat jende ezagunen jarrera salatarioa. Prozesu hauetan oso kritika larriak jaso zituzten, beste askoren artean, Elia Kazan eta Edward Dmytryk zuzendariak, beren militantziaz arnagatzeaz gain zenbait lankide Alderdi Komunista kide edo jarraitzaileetat salatzeagatik.

Garaiak aldatzen hasiak zirela zioen Bob Dylan kantariak, baina aurren, Oscar, Goya eta baita antzerki mailako Max sarien banaketan bizi izan den giroaren inguruan botereak erakutsitako erreakzioak ikusita, beldur naiz ez ote garen historia zikliko baten atzaparretan harrapatuak izan. ■

Koldo Aldalur

KAZETARIA

Peloteoa eta zurikeria

Etorriak lanean harrapa ditzala, dena beharko dute eta ezintasunaren lokatze-tatik ateratzeko.

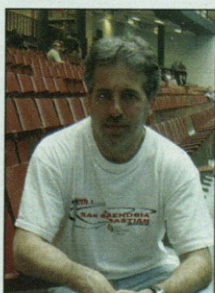
Garai batean arrandegian lanean ari nintzela nagusiak esan zidan sasikumea -beno berak literalki putasemea esan zuen- iza-tea hobe zela gizarajoa izatea baino eta, honek dezente lagundu dit ordutik pasatu diren urteotan.

Uste dut Eskuzko Pelota Enpresen Ligak gizarajotzat hartu nahi gaituela. Gogoan dut oraindik aurkezpena egin zuten eguna: "Serio-tasuna ekarriko diogu profesional mailako pilotari, aro berri baten atarian gaude, araudi aurrerakoia zuzenduko du aurrerantzean gure kulturaren muinean dagoen kirola eta abar". Alderdi Ederreko tamarindoei gertatzen zaiena gertatu zaie hauei ere: kanpotik kristoren itxura eta barnean erdi usteldurik.

Eta arazoa ez da erabaki okerrak hartu dituztela irabaziak pilotarien osasunaren gaine-tik jarrita, edo, madarikatua gertatu den fina-lurreko ligaxka antolatu zutenean ez zirela konturatu beraietako batzuk pilotari zirenean onartzen ez zutena orain beste batzuentzat nahi zutela. Julian Retegik hamaika txapela nagusi irabazi zituen, oker ez banaiz, hogeita sei partida soilik jokatu, eta hauetariko asko manomanistako azken partidaren bakarrik aritu-ta. Arazoa da tontotzat hartu nahi gaituztela. Seriotasun aurrerakoa lehendabiziko haize kolpeak lurreraino eraitsi du. Txapelketan pilotaririk hoberenak araudi berezirik izango zuenik ez ziguten aipa-tu ere egin eta bat-batean denon onerako delakoan Aima-rrri -eta Abeli- atzerapena onartu diete arestian beraiek gandra xut zutela esandakoa ahaztuko dugulakoan edo.

Baietz, tontotzat hartu nahi gaituztela. Baeztakigu bada azken finean bai Asegarce bai Aspe enpresak besterik ez direla. Normala da bere dirua arriskuan jartzen duenak araudia nahi duen bezala erabiltzea, baina horretan lehen egunetik ekin zioten oker eta gero Lete handiak zioen bezala burdin okerra zuzenduko zuen doktrina falta. Zer-gatik ez zuten esan; "beno araudia aurkezten dizuegu baina komeni bazaigu komuneko papera balitz bezala era-biliko dugu. Negozio hau gurea da eta ligaxkara iritsitako-an, edo, lehenago agian, espero ez dugun azken orduko arazoren bat bada, bilduko gara eta saiatuko gara irtenbide egokiena aurkitzen. Kristalezko buruz buruko txapelketa eskaini nahi ziguten eta estreineko ukituarekin hautsi da.

Ondorioz sortu diren galderek ez dute horrelako garrantzi berezirik. Ea Aimarrek zergatik jarraitu zuen

INIGO AZKONA

«
Kristalezko
buruz buruko
txapelketa
eskaini nahi
ziguten,
eta estreineko
ukituarekin
hautsi da
»

kantxan Belokiren aurka eta ez Patxi Ruiz are-rio zuela, ea berak ez zekien partida hasterako ezin zuela aritu, ea zertan zebilen Inigo Simon Asegarceko sendagilea mutilari egoera hartan irteten uzteko...

Egunotan biltzekoak dira berriro E.P.E.L.eko ordezkariak eta seguru oraingoan batasun itxura ez dela hain argia. Egoera katra-milatu egin da. Aimar Olaizolak hilaren hogeita bederatzian jokaterik ez badu -eta horixe du azken epea Araudia zuzen betetzen bada- Abel Barriolak jokatu behar luke bere ordezkaria hori gertatzea oso zaila da. Abelek txapel nagusia etxean zuela utzi zuen Asegarce eta ez gai-nera, "aio guapos, ikaragarri jatorrak zarete baina bestaldera noa" esanda. Eta orain odol-kiak ordainetan. Sailkapen ligaxkan hirugarrena Beloki balitz akaso, baina Barriola izanda txo-katzen zait.

Urak baretzen direnean jakingo dugu beraien arteko bilera itxietan denen iritziak ez direla antzekoak ere izan. Baziren agindutakoa bete-tzearen aldekoak eta baziren gainontzekoak. Oreka hori diru usainak kirastean duenean, malo.

Baina dena ez da txarra izan istorio honetan. Aspaldi honetan ahotik ahora dabil tamalez botere banaketaren kontua -ez didazue ukatuko gauza hauetaz hitz egiten dugunean ezer onik ez delako izaten dela- bada txapelketa nagusia-ren afera honetan gehien harritu nauena hain-

bat komunikabideren jarrera izan da. Eskuarki enpresa gizonak eta kazetariak elkarren ondoan esertzen dira pilo-talekuan eta hori erosoa bai, baina ez da komenigarria errealitate orok galtzen duelako mamia gertuegitik begira-tuz gero. Horrela zurikeria gailentzen da alde bietatik eta jakina da zailagoa da hurrengo egunean kritika egitea bez-peran kafea ordaindu dizunari. Oraingoan ordeza hasi beti-ko zintzoetatik eta erasoan ohiturik daudenetara denek banatu dute errukirik gabe egurra. Hori zerbaiten ondo-ria da. Edo oraingoan kafea ez zegoen zintzurretik pasa-tzerik, edo kazetariok ere konturatzen hasi gara zurikeriak balioa eta sinesgarritasuna kentzen diola gure lanari.

Buruz buruko finala gainean omen dugu baina nork jokatu duen aztarnarik ere ez. Eskerrak Herri Arteko Pilota Txapelketa finalaurrekotan dela eta azpeitiarrok azkoitiarren aurka jokatzekoak garen!. Iruzurrik gabe, jo sakea eta ahal bada tantoa azkar bukatu. Ziur gaur frontoi txikian biltzen garenotatik inork ez dugula pentsatzen gorbatadunen bat adarra jotzen ari zaigunik. Zerri xama-rrak bai baina gizarajoak ez. Zorionez. ■

Iñaki Antiguñeda

EHKO LEGEBILTZARKIDE OHIA

Bidegurutzean ala biribilgunean?

Euskal Herrian diren kontuen gaineko kronika politikoa behar du honek izan. Ez da lan makala politika, egun, bazterretik aztertzen duen behatzaile konprometitu batentzat.

Are gehiago gure Herria den modukoa izanda, oso dinamiko eta gorabeheratsua. Doala aurretik batzuek klasiko dioten ezker abertzalean nagoela, baina ez naizela batere klasiko, abizenak kontrakoa agertu arren. Hortik doa kronika, ezker abertzalearen inguruko guztiak nabarmen baldintzatzen duelako hemengo eszenatoki politikoa.

Abiapuntua Lizarra-Garazi prozesu amaieran dut. Zorionetik atsekaberako jauzia zer arin egin daitekeen adibide mingotsa. Seguruenik prozesu hasierako poza gehiegizkoa zen, sustrai sendorik gabea, baina dudarik ez da amaierako etsipena neurrizkoa zela. Sinatzaile batek baino gehiagok zapuztu zuen bidea. Batzuek ez zuten adorea agertu jauziak egiteko, sekula ez dute jauzirik eman nahi izan, eroso daudelako egungo mugartean. Besteek adorea sobera bai, baina euren kabuz bideratua, distantziatik, jaun eta jabe. Eta kalteuen ezkerreko abertzaleok atera ginen, alde handiz, gero gorabeheren iturri. Mingarriena ezker sozio-politikoak bere indar sozial zabala etengabe jardueran

INGO AZKONA

Ezker abertzaleak ikasi behar ditu, derrigor, bideratzen gaurko markoaren mugak inoiz baino ageriago uzten ari diren ezinak

mantentzeko agertu zuen gaitasun eza, abangoardiaren idi-parea oinarri sozialaren gurdia-
ren aurrean urrun jarrita. Jakina, holako enborrak halako ezpala. Noraezean ibili gara gero, poza eta etsipena uztartuz, baina bide politiko sendo, zabal, sakon eta sozialean oinarritu gabe. Eta nago ni, ezker abertzaleak behar duela izan, buruz eta bihotzez, aldaketa sozio-politikorako funtsezko enborra. Ezinbestean.

Lizarra amaieran hasitako ziklo, fase, edo nahi denak bere horretan dirau, funtsean, batzuek aldizka ziklo berriak igarri arren. Nik bidegurutzean baino biribilgunean ikusten ditut bueltaka eragile politikoak. Holakoetan beste biderik ez da, benetan aurrera egin nahi bada, tangentetik irtetea baino, eta segi dezatela bueltaka ezer arriskatzetik nahi ez dutenek. Hori bai, hortik irteteko bide serioa behar da, politikoa, jendeak ukitzekoa, nora-bide argikoa, zuri-beltzean baino zuri-gris-beltzean, gaur arteko inertzia guztiak behingoz bazter utzita. Horixe abiapuntuan behar dugun kolpea ziklo berrian hasteko. Bide lurtarra, oinarria lurrean eta lurtarrengan. 2000ko martxorako iragarri zituen ezker abertzaleak hauteskundeak zazpi herrialdeetan. Eta?. Abiapuntua, helbideak eta helburuak denboran nahastu izanaren seinale. Ezin da prozesu batean aurrera egin oinarri

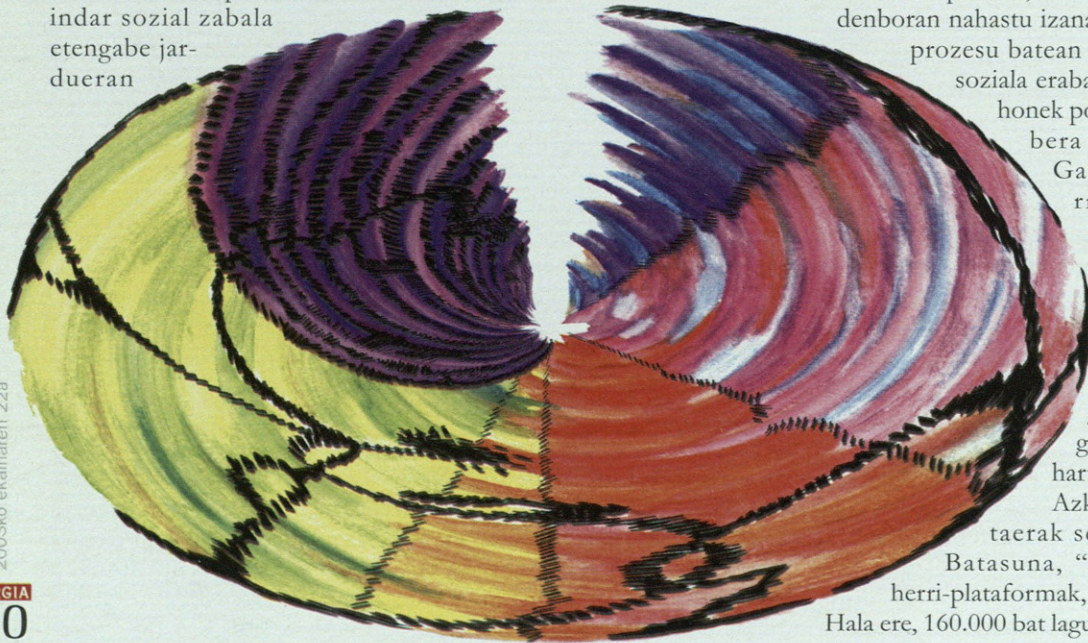
soziala erabat inplikatu gabe, eta honek politika egiteko modua bera jartzen du auzian.

Gasteizko legebiltzarretik alde egin genuen, diseinu lagunduari jarraituz, batere pedagogiarik gabe, gauzak berez ulertuko zirelakoan. Eta amildegiko hegalean geratu ginen 2001eko maiatz hartan, ezinbestean.

Azken hilabeteotan gertaerak segidan etorri dira.

Batasuna, "Egunkaria", AuB, herri-plataformak, Udalbiltza, presoak.

Hala ere, 160.000 bat lagun, boto bana emana,

egoera larriaren aurrean zutitu berri dira. Ez da altxor makala! Jauzi handia egin du ezker abertzaleak 2001etik 2003ra, positiboan. Oraingo desobedientzia bideak onura gehiago ekarri dizkio, momentuz, lehengo "jotake" bideak baino. Eta orain udaletan lortua exijitu behar da, demokraziaz. Bitartean, jeltxide eta enparauek beltzez dute egin-orria, kanpoko eraso bortitzen aurrean esanek baino balio gehiago dutelako eginek, Ibarretxe planaren marketingetik haratago; eta ikusiek ere, irailaren 14koa gogoan. Bestalde, euskal obedientziako sindikatuen zoriarekiko zubi-uztartze berriak ere badu zeresanik giro, ez ziklo, momentuz, aldaketa honetan. Hortaz, euskal buruzagi andere batek esanak, hots, sindikatuek ez dutela politikan sartu behar, agerian uzten du batzuen politika ulertzeko pentsamolde eskasa, gaurko egoeraren beste osagaia.

Enborra gizontzeko zur ederra gutxienezko 160.000 horiena. Orain zer? Udal askotan eta Batzarretatik kanpo, datozen hauteskundeak espainiarrak -aurrenekoan izandako abstentzio-porrota buruan daukat- eta hurrengoak autonomikoak izango dira. Desobedientzia beharrezkoa da, ez nahikoa baina. Guztiz bat nator Josu Amezagak "Gara"n idatziaz: "ezinbestekoa da gaurko aldaketa-gogoari benetako aterabidea emango dion tresna politikoa". Tresna, biribilgunea behingoz tangentetik uzteko. Guztiz bat Antton Izagirrek ARGIAN esan berriaz: "Gure aldeko botoa kontsekuentea da baina ez baldintzarik gabekoa. Gure boto horiek ezker abertzalea lidergo garbi batekin ikusi nahi dute, proposamen eta sinesgarritasunarekin". Ezker abertzale sozio-politikoak egoera nahasitik atera eta dagokion lekua eskuratu behar du, burujabetza prozesuan erreferente sinesgarri. Hortaz, sobera dago berriki erakunde armatuak hari leporatua: "berak borrokaren bitartez lortu duen joko zelai politiko berrian kokatzeko arazoak ditu". Ez da politologoa izan behar ikusteko erakunde horren eginak zenbaten lagundu duen kokatze arazootan.

Ezker abertzaleak ikasi behar ditu, derrigor, bideratzen gaurko markoaren mugak inoiz baino ageriago uzten ari diren ezinak. Eta hortik erabateko konfrontazio politikorako ahalak sortu. Jarrera aktiboak, ez aktibistak. Horretarako lepo berriki behar dira buru berriak baino. Atrebentzia tangentetik abiatzeko, molde zaharren gainetik. Geratu daitezela besteak bueltara, ez ditzagun ezinbesteko bidaide hartu. Udalbiltzak edo zer erakunde berriak hartu lezake bere gain gidaritzaz hori. Hala bedi! Krisi garaia beti izan dira aukera berrien sorburu. Aukera berriak tresna berriekin. Baina ezer ez da berez izaten. ■

TXANDAN
Joxerra Garzia

Goldea eta simaurra

Handiak beharbada ez, handiak aski indar bai-baitu edonola ere bere gezurak egia bihurtzeko, baina txikiak bai, txikiak ezinbesteko ditu metaforak.

Zorionez, bada gurean politikoen -nola agintean dauden hala egon nahi luketenen- hizkera antzua utzi eta metafora pare bat plazaratu duenik ere: amaren sua edo golde aroa, esaterako, aspaldion plazaratutakoetan gustukoan ditudan baino ez aipatzearen, biak Jon Sarasuarenak. Metafora berez baita erlatiboa. Politikoen hizkera zuzenak "hau hau da" dio; metaforak, gauza berari begira, "hori ere bada hau" baizik ez. Alegia, errealitatean ordu arte antzeman ez -edo aski erreparatu ez- zaion alde bat bistartzea du metaforak xede; inola ere ez errealitatea hori baino ez dela aldarrikatzea.

Aipatu ditudan metaforei egin zaien jaramona ikusita, ordea, nago ez ote garen harako koitadu harena egiten ari. Ilargia seinatzen ziotelarik, hatz erakusleari begira geratzen omen zen hura, lelotuta. Guk, berriz, metaforak zer berri dakarren galde-tu orde, nahiago izan dugu, antza, goldeari begira geratu: goldea behar duen, edo laia, edo traktorea.

Goldea golde, simaur faltarik ez dugu behintzat izango. Horretan bikain ari gara. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

51.

Egunetan zenbatua. Isolatua. Kartzela, berez izugarri gogorra bada, zigor ziega hauskorra da, pieza bakarrek pertsona zientu bat puska egiteko zuloa. Eta baldintza horietan gose greba heriotza atari. Etxeberria gaztea daukagu ataka horretan, bere sasoi onenean behar lukeenak, bizia bertan uzteko zorian. Zerk eraman ote du euskal militantea tamainako erabakira? Preso lagunengandik bakartua, denbora etengabearen gogoaren muienean jotzen ari zaion aizkorahozko helizea, etsaien hotzak inguratuta deserrian. Herrian, etxeokatu ditu oihu lehertuan justizia eske, herri hau hausteko estrategien menpeko. Bakartu nahi dituzte, arazoa euren soilki bailitza. Egun, gose grebari utzi dionaren zurrumurrua dabil airean, etsaiaren kontrolpeko egurats mediatikoan, zulo horretara egiteko arrazoiak berdindu ote dioten aipatzeke. Bitartean, botereguneak azoka eta merkaturik kanpora nahi gaituztela, bestelako sesiotan gabiltza mundutarrak, Etxeberriarrek euren patuaren zorren ordainketa kitatzen ari bailiran. Kartzeletako ateen sarrailetan ditugu guk gure gakoa, gure Vigo eta Anoeta, zoriotsuagoak egingo gaituen garaipena. ■

gara.net

Euskalgintzaren gaitz endemikoa

Laura Mintegi

Dena aldatu da. Kontatu didazun historia hori gehiegitan entzun dut. Euskalgintzaren gaitza da, zoritxarrez. Nonbait huts egin dugu. Ez dugu asmatu egitura xume, militante eta familiar haietatik enpresa ertainak antolatzen, bidean pertsona langile eta balio-tsua erre gabe. Gure herriaren historiarekin batera doa, loturik.

(...) Euskalgintza enpresa ertainak antolatu izan ditu hogeita bost urte hauetan, eta militantzia eskatu die beren langileei, baina ez die militantei zor zaien partaidetza ezta begirunea ere eman.

Kasu gehiegi ikusi izan dut, pairatu behar izan dut, eta badakit zertaz ari zatzazkit. Euskalgintzako enpresaburuek hausnarketa egin beharko dute, larritasunaren aitzakiaz esplotazioan ez jausteko. Lan-baldintza onik ezin bada eman (eta ezin da) orduan boza eta bozka eman erabakigunecetan.

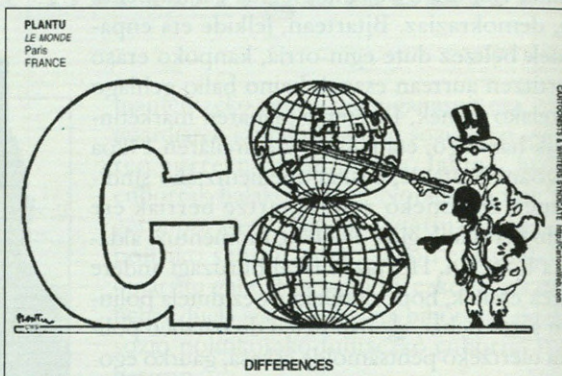
HABE

Juan Luis Goikoetxea HABEk egindako elkarrizketan

Irakaskuntzari dena eskatzea gehiegi da. Irakaskuntzak egin behar duena da bere lana ondo bete: euskaraz ondo irakatsi. Esaten zuen, bada, Xabier Amurizak: “zergatik ez da euskara alemanera irakasten den moduan irakasten, hots, ondo?”. Guk ondo irakatsi behar dugu, ikasleek oinarrian dutena inoiz ahaztu barik. Dena den, argi dago gelakoak garrantzia duela. Irakasleak tokian tokikoa ezagutzen ez badu, eta liburuetan agertzen ez bada, ikasleak isildu egingo du, gorde, eta ez du erabiliko. Guraso asko kexu da, kezka bizia da hori.

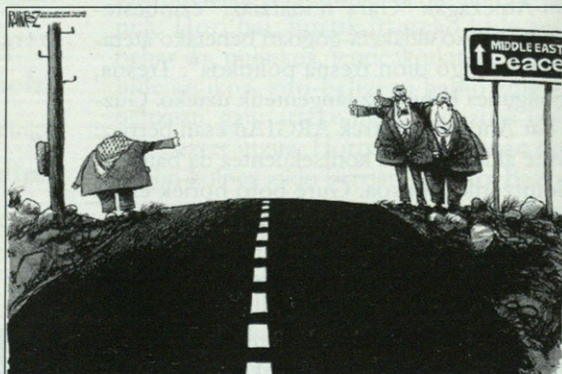
(...) Ikasle euskaldunak berba egin behar du, naturaltasunez, etxean egiten duen moduan, hitzak osorik esanda. Konplexu artifizialekin apurtzeko oso ona da, eta bestetik etxean horrelako euskararik izan ez duen ikasleak ikas dezake.

♦ Jean Plantu, Frantziako “Le Monde” egunkarian

Diferentziak.

♦ Michael Ramirez, AEBetako “The Los Angeles Times” egunkarian

Kartelean: Ekialde Hurbileko bakea.

www.kaixo.com
internet

Karlos
Linazasoro
idazlearekin
hizketan

❑ Ezpalak
❑ Argitalpenak
❑ Ikuskizunen agenda

❑ Denbora-pasak
❑ Ihesi
❑ Makina bat kontu

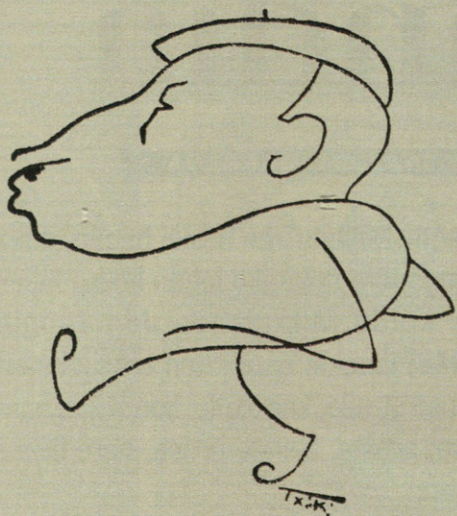
Osasuna
Dieta
mediterranea
osasun iturri

ARGIA

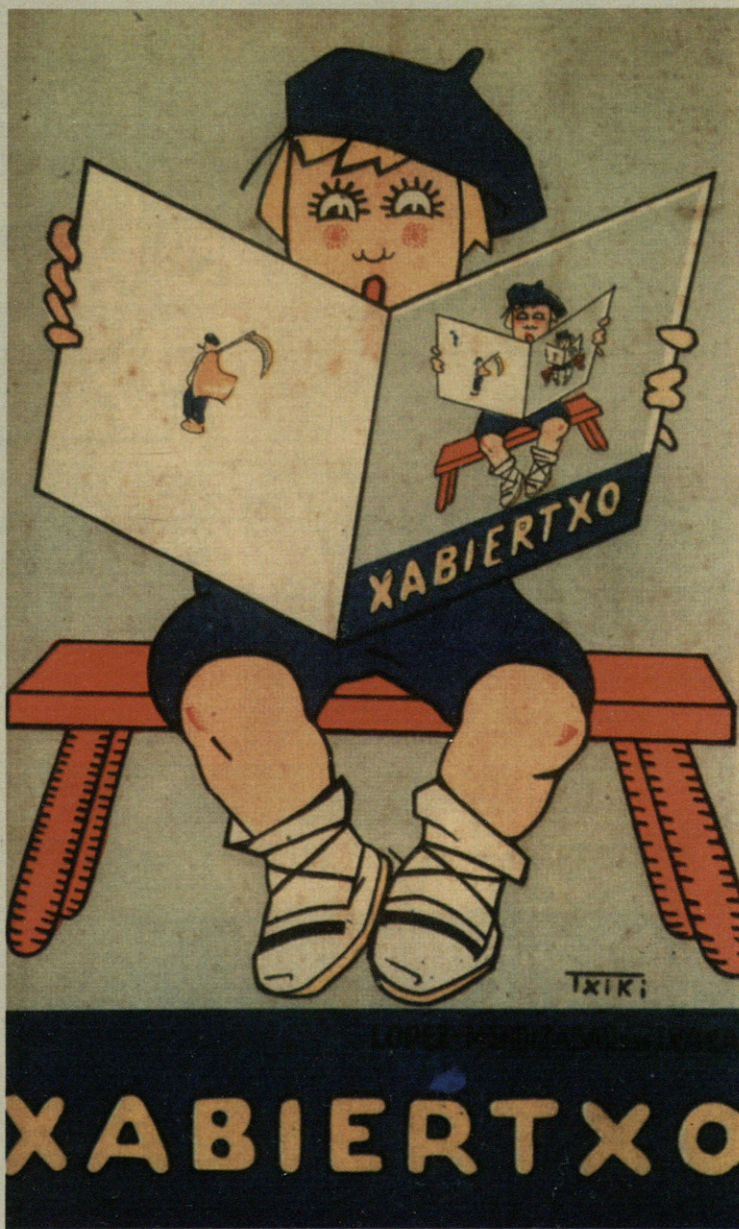
erdiko kaiera

kultura eta aisia

Jon Zabalo TXIKI

Jon Zabalo "Txiki" (1892-1948) izan zen gerra aurreko urteetan euskal arte grafikoaren aitzindari nagusietakoa. "Xabierto" edo "Martin Txilibitu" haurrentzako liburuak ilustratzeagatik ezaguna, alor honetan lortu zituen bere estilo trinko eta indartsuaren emaitzarik ederrenak. Baina kartelgintzan, komikitan, karikaturatan ere bere marka jarri zuen. Orain Koldo Mitxelenan daude ikusgai bere lanak.

Erakusketa baino gehiago

Jon Zabalo "Txiki"ren erakusketa uztailaren 12a arte izango da ikusgai Donostiako Koldo Mitxele-naren Ganbara aretoan. Tipula osatzen duten Joxean Muñoz eta Txabi Basterretxeak hainbat erakusketa antolatu dute lehenago ere KMn, eta "Txiki"ren inguruan ere zerbait egitea aspaldi zuten gogoan. Kulturuneak Tipularen proposamenari berehala eman zion baiezkkoa.

Maialen Lujanbiok jardun du dokumentalista lanetan, hainbat liburutegi eta bilduma partikularretara jo ondoren, guztira 1.600 dokumentutik gora bildu dituzte azkenan. Erakusketaren irizpideak eta aukeraketa Joxean Muñozen lana izan dira eta koordinazioa Txabi Basterretxeak eraman du. Diseinatzaile lanetan Lanzagorta estudioa aritu da eta arkitektura Diana Gorostidi eta Almudena Grandiarena da.

Baina erakusketa proiektuaren alderdi bat baino ez da. Liburu bat ere atera dute. lanen katalogoaz gain, "Txiki"ri buruzko Muñozen testu bat eta garai hartako euskarazko kazetaritzaren inguruko Javier Diaz Nociren beste testu bat jasotzen dituen. Gainera, web orri bat ere zabalduko dute, "Txiki"ren museo birtual modukoa. Erakusketa beste herri batzuetara eramateko proposamenak ere jaso dituzte, baina objektu askok behar dituzten baldintzak eta segurtasuna kontuan hartuta, erreproduzioak egitea aurreikusten dute erakusketa herriz herri ibil dadin. Finean, erreproduktzioa-ko sortutako obra bat da "Txiki"rena.

Txiki

irudien

kazetari

handia

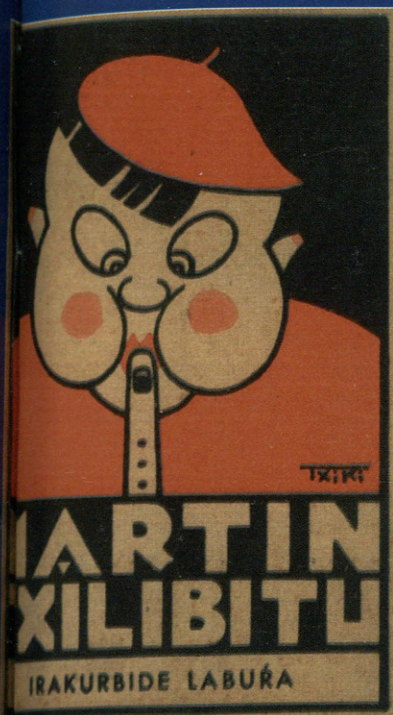
NAGORE IRAZUSTABARRENA

"Xabiertxo" edo "Martin Txilibitu"ren azalei begira, asko eta asko hunkitu egingo dira txikitako lehen liburu haiek gogora ekartzean. Koldo Mitxelenan Jon Zabalo "Txiki"ren (1892-1948) lanekin osatu den erakusketari begira, aldiz, askok ilustratzaile, kartelgile, komikilari handia deskubrituko dute: artista. Berak, ordea, bere burua kazetaritzat jotzen zuen.

MANCHESTERREN JAIO zen John Zabalo Ballarin 1892an, bizkarra kaltetu zion gaixotasun batekin jaio ere. Txiki geratu zen horregatik "Txiki". Itxuragatik ezizen egokia zena, bere lanari esker are egokiagoa bihurtu zen, Joxean Muñoz erakusketaren komisarioak dioen moduan: "Arte industrial da 'Txiki'ren jarduna, arte 'txikia', Pinturaren, Arkitektura-aren, hau da, maiuskulaz idatzitako Artearen ahaide pobrea. Euskarazko produkzio urriaren alde egin zuen, gainera, 'Txiki'k, txikienaren alde alegia. Txikitasunari egokitu behar izan zitzaion gizonaren historia izan daiteke Juan Zabalo Ballarin-ena: txikitasunak handi egin zuen gizonarena". Kasualitatez jaio zen "Txiki" Ingalaterran, Zabalo familia hara joana baitzen, itsas merkataritzako konpainia baten buru zen aitaren lanak hala eskatuta. Gainerako anai arrebak

ALBERTO ELOSEGI

Haur euskaldunentzat

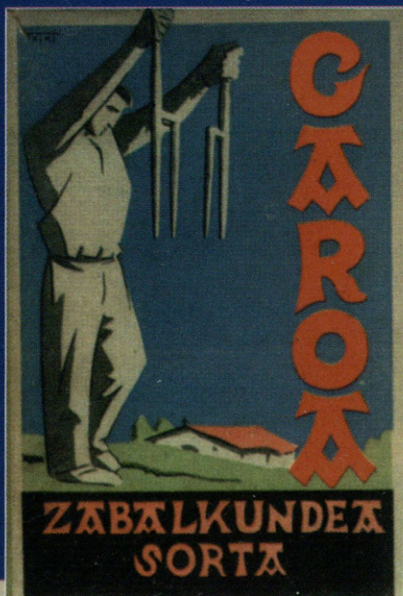
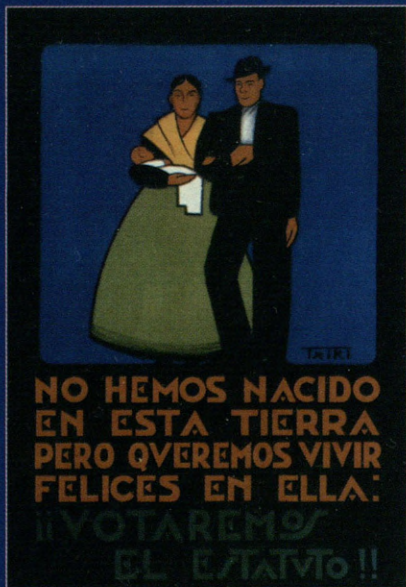
Goian, ezkerretik eskuinera, "Martin Txilibitu"ren azala (1931), "Txomin Arlote"ren barruko irudi bat (1929) eta "Txomin Ikasle"ren azala (1931). Lerro hauen alboan "Xabierto"ren 1932ko bertsioa bi irudi. Euskarazko haurrentzako liburuak ilustratzen maila handia lortu zuen Txiki, baina beste hainbat alor ere jorratu zuen. Adibide gisa, ezkerrean, Jose Antonio Agirreren karikatura, "El Día" egunkarian 1932an argitaratua.

Donostian jaio ziren. Eta kasualitate haren ondorioz, Gerra Zibilean erbesteratu zenean, Ingalaterrak eman zion aterpe bertan jaioa zelako. Bere familiakoak, aldiz, Ameriketara joan ziren. 1948an, urte luzez Juan edo Jon izana, John izenez hil zen Londresen.

"Xabierto"ren beste aita

20ko hamarkadakoak dira lehen ikastolak. Eta hamarkada horretan haurrak eskolartzeko liburuak sortzeari ekin zion Ixaka Lopez Mendizabalek. Beste haur batzuekin batera, bere seme Xabierrek Ixakak berak idatzitako "Xabierto" ikasliburua erabili zuen. Eta aitaren testu en lagungarri, Jon Zabaloren ilustrazioez gozatu zuen. "Xabierto"ren lehen edizioa, azal gorrikoa, 1925ean eman zen argitara. Bigarrena, ikusgarriagoa,

azal berdeduna, eta gerora 60 eta 70eko hamarkadatan askok erabili genuen hura, 1932an. Joxean Muñozen esanetan, tarte hori da "Txiki"ren garairik oparoena. Eta tarte horretan, haurrentzako liburu gehiago ere ilustratu zituen: "Martin Txilibitu", "Umearen Laguna", "Txomin Ikasle" eta "Sabin euskalduna". Muñozen hitzetan, "euskarari eta euskarak bideratzen zuten mundu ideologikoari irudi oso bat, gorpuz eta soin, eman zien 'Txiki' Zabalok. Berak ekarri zuten euskara haurren begietara". Kolore bizi eta lauak, marra nabarmenak, irudi sinple eta trinkoak... Zabaloren estiloaren erakusle argienak dira haurrentzako ilustrazioak. "1925etik aurrera estilo naif, umekoi borretan ematen ditu emaitzarik zoragarrienak; haurrentzako lanetan bete-betean asmatu zuen".

Agur seme!

Goian 1933an Estatutuaren alde eginiko bi kartel; bere ilustratzaile senari jarraitu eta kolore lau eta biziko irudi sinpleak erabili zitue-nean egin zituen "Txiki" k kartelik ederrenak.

Erdian, 1926an "Argia" ren egutegia" n argitaratutako txisteetako bat. Txisteetan ere, "Txiki" ren marrazkiak ilustrazio izaten jarraitzen dute, ez dira narrazio.

Lerro hauen alboan, Txomin Agirre-ren "Garoa" ezagunaren azala (1935). Edukiari dagokion bezala, estilo serioagoa, klasikoagoa dabil hemen Zabalok.

Beste hainbat literatur lan ere edertu zituen, Pierre Lhanderen "Yolanda" nobelatik hasita (1921). Art Nouveau kutsuko lehen lan horren ondoren, 1924ko "Sorgin-Lapurra" n dagoeneko sinplifikaziorako joera nabari zaio eta 1927ko "Pernando Amezketarra" ri hain bereak dituen kolore lau eta marra nabarmenak emango dizkio. Bi urte beranduago Maruriren "Txomin Arlote" n hiru koloreri izugarritzko zukua atera zien. 30eko hamarkadan ere hainbat liburu ilustratu zuen: Lizardiren "Umezurtz Olerkiak", Txomin Agirre-ren "Garoa" ... Estilo klasikoagoa, akademikoagoa erabiltzen du horietan, neurri handi batean, edukiek hala eskatuta.

Kazetari grafikoa

Errotatibetan argazkiak apenas erreproduzitzen ziren garaietan, marrazkia zen irtenbide. Donostiako "El Pueblo Vasco" egunkarian hasi zen "Txiki", 1921ean, karikaturak egiten. Gerora "El Día" n ere jardungo zuen lan horretan. Ixaka Lopez de Mendizabal bera, Paulino Uzkudun, Montes Iturrioz, Antonio Labaien edo Jose Antonio Agirre irudikatu zituen, besteak beste, zirriborro azkar eta trinkoen bidez, pertsonaiei barre egin gabe, haien erretratu soil eta laburrak osatuz.

Prentsarako txisteak ere egin zituen, bai aipatu egunkarietan, bai Donostian egiten zen "Argia" aldizkarian eta honen egutegian. Joxean Muñozek hala dio: "Argiako orrietan landu zuen iruditerian, urte baitan euskaraz egiten zuen edo egin zezakeen jendearen erretratu soziala eskaintzen digu."

Umore "garbia" zen Zabalorena (31tik aurrera giroarekin batera ozpintzen joango den umorea). Bere txisteetan marrazkia ez da narrazio, hots, testua eta marrazkia, biak, autonomoak dira. Haurrentzako ilustrazioetan bezala, irudien trinkotasuna nabarmen-tzen da prentsarako lanetan, "Empresa Txiki" ren marka. "Egun Olariagarek bezala, orduan Zabalok kronistatzat, kazetaritzat jotzen zuen bere burua, ez artistatzat. Artistak ez bezala, marrazkilaria erantzun profesional bat eman behar dio enkargu komunikatibo bati, egun batetik bestera".

"Txiki" ren kaleko hizkuntza

Juan Zabaloren lana ezagutzeko ez zen nahitaezkoa liburu edo egunkarietara jotzea. Kanean bertan ere topa zitekeen haren sinadura. Kartelgintza kalea hartuz joan zen garaietan "Txiki" k ere bere estiloa ipini zuen denen bistan. Bere lehen kartelak Artista Berrien Erakusketa iragartzeko egin zituen. 1922tik aurrera, urtez urte, afitxa horiek gero eta umetasun handiagoa izango dute. Beste alorretan hain berea duen estiloari esker kartel zuzen eta indartsuak egitea lortzen du,

Ignacia Zabalo "Nor-Nai": gerrak etendako bizitza eta obra

1925eko "Argia"ren Egutegia"n ageri da lehen aldiz "Nor-Nai" sinadura marrazki batean. Gaietik begiratura "Txiki"renak dirudite "Nor-Nai"ren lanak. 1973ko "Txiki, marrazkilari eta umoredun" liburuan ere bien marrazkiak nahasian daude bilduta. Agiriano, Mur, Unsain eta beste batzuk XX. mendeko lehen erdiko arte grafikoa aztertzen hasi zirenean ordea, garbi geratu zen "Nor-Nai"ren atzean Ignacia Zabalo zegoela, eta ez bere anaia Juan. "Txiki"ren arre-

ba txikia baitzen Ignacia, 1905ean jaioa eta 1925etik 1931ra anaiarekin batera lanean jardundakoa. Euskal Herrian XX. mendean lanbidez marrazkilari izandako lehen emakumea, seguruenik. "Argia"ren egutegia"z gain, Irungo Jailetako liburuxkako akuarelak bereak dira eta lanik azpimarragarriena neska gazteentzako Elizak argitaratzen zuen "Agere" aldizkarian egin zituen: "Agere"ren orrietako marrazki, txiste, komiki eta apaingarriak bereak ziren.

marrazkiek, Joxean Muñozek dioenez "eleganteagoa da".

Muñozen aburuz, ezizena ederki aukeratu zuen Ignaciak; hala dio "Txiki Zabalo: kronista grafikoa" bere testuan: "Anonimatutik irteteko asmatu zuen "Nor-Nai" ezizena: edozein, berdin du, ez dut izenik. Izenik ez edukitzeaz ikurra egin zuen Ignacia de Zabalok. Izen artistikoa du Zabalo andereak bere obrarik birlilenetako bat".

Baina Ignaciak ezin izan zuen bere obra borobildu. 1931an "Txiki" enpresa utzi eta Bartzelonara joan zen bakarkako marrazkilari bideari jarraitzeko. 1939an Bartzelonako bere etxeko atarian bonba batek hil zuen.

ikusterraz eta ulerterrazak. Bere kartelik eza-gunenak 1933an egin zituen, Alderdi Jeltzaleak Estatutuaren aldeko kanpainarako irudia eskatu zionean.

Bere garaiko gizona

Juan Zabalo "Txiki" ez zen bakarrik, isolaturik, aritu bere jardunean. Belaunaldi baten parte da bera, ez bakarrik arte grafikoetan, eta ez Bakarrik Euskal Herrian. Afitxei dago-kenez, esaterako, 20ko harmarkada horretan kartelgintzak pinturerekiko autonomia lortuko du eta indar handiz hedatuko da. Fauvismoaren koloreetatik, kubismoaren sinplifikaziotik, suprematismoaren konposizio autonomiatik... abangoardietatik edango du kartelgintza berriak. Eredu makinista, geometrikoak nagusituko dira kasu askotan. "Txiki"ren kasuan aldiz, Art Deco-aren eragina nabariagoa izango da.

Abangoardiei zukua ateratzeaz gain, gari hartako arte grafiko berriak tradizioaren iturriak ere bilatuko ditu, beste alor askotan gertatu bezala. Eta Euskal Herrian, noski, euskal tradizioari begira hasi ziren. Aranzadi, Barandiaran, Azkue edo Aita Donostia-
ren garaia da, biltzaileen garaia. Arkeologian, antropologian, herri ipuinetan, musikan... tradizio bat badagoela erakusten

Xabiertxo 1967an berriro kalean

"Berrogei urteren buruan ia, irakurtzen ikasteko metodo berberak erabiltzeak inor harritu balezake ere, Frankismoa zenbaterainoko atzerapena izan zen gogoan duenak onartuko dit, neke handirik gabe, 'Txiki'k ilustratutako liburuak erabili genituen umeok ez geniela batere inbidiarik auzoan erdaraz ikasten zuten lagunei. Itsusiagoak ziren haien liburuak". JOXEAN MUÑOZ

dute. "Artean akademizismotik ihes egin nahian, iturri freskoetara jotzen da, berrira" dio Muñozek. Baina Euskal Herrian ez dago tradizio bisual sendorik. "Txiki" eta bere belaunaldiko grafistek ezin diote ez dagoenari eutsi eta modan dauden elementu grafiko berriak hartu eta tradizionala izan zitekeen zerbait sortu zuten.

"Txiki"k, Pablo anaia arkitektoarekin batera, "Grafia y ornamentación popular vasca" lana eman zuen argitara erbestean, 1947an. "Txiki"ren belaunaldia izan zen euskal grafia finkatu zuena, egun hain betikoa iruditzen zaigun letra multzoa. "Zabaloren lana ikusi eta 'betikoa' ematen du, baina betikotasun hori berak asmatua da, nolabai".

Txikia izan arren, itzal luzea da "Txiki"rena. 60 eta 70etako belaunaldiaren zati bat "Xabiertxo"rekin trebatu zen. Jon Zabaletaren ilustrazioetan "Txiki"ren eragina oso nabarmena da. Asun Balzolarene lanetan ere nabari da bere kutsua. Orain, erakusketa, liburua eta aurki etorriko den museo birtualari esker 1973an argitaratu zen "Txiki, marrazkilari eta umoredun" liburuari jarraipena eman zaio. Eta horri esker prozesu bat ireki da gainera. Erakusketa zabaldu ondoren ere, datu berriak iristen ari dira. Muñozek azpimarratzen duenez, "garai hartako gauzak gordeta dituenak atera egin behar ditu. Materiala bilduz joan behar dugu, memoria hori guztia berreskuratzeko". Eta ez da "Txiki"z ari soilik, euskal arte grafikoetan funtsezkoa izan zen belaunaldi oso batez ari da: Gezala, Antequera-Azpiri, Lagarde, Martínez Ortiz, Elozegi, Lasheras, Landi, Cabanas... ■

KARLOS LINAZASORO

“Idaztea, neure burua salbatzeko

PILAR IPARRAGIRRE

Argazkiak: Alberto Elozegi

Ipuinak, poesia, gazte eta haur literatura, nobela... Mota askotako liburuen egile zaitugu. Balantzea egiteko garaia ote?

Agian bai. Hamabi urte baino ez daramatzat nik idazten, eta uste dut denbora labur horretan ibilbide luzea egin dudala eta ez dudala patxadarik hartu horri buruz hausnartzeko. Iruditzen zait asimilatu gabe daukadala, eta ziur aski jendeari ere berdin gertatzen zaio. Izan ere, beste batzuk hogeita bost urte idazten daramatzaten bitartean, nik

hamabi baino ez daramatzat. Egia da baita ere gauzak oharkabeen joaten direla, lan batek beste batzuk dakartzala.

“Eldarnioak” narrazio liburua osatzea asko kosta al zitzaizun?

Beno, argitaratzen nuen lehen liburua izateko nahiko potoloa zen. Hiru ataletan banaturik zegoen, eta hiru ipuin modu diferente agertzen zituen. Pixka bat nik ordura arte egindako saiakera guztien bilduma-edo zen: bazeuden han ipuin luzeak, ipuin poliziakoa, eta baita ipuin laburrak ere. Egun egiten dudanaren oinarria ziren haiek. Gogoratzen

“Esperantza etengabe galtzen duten horietariko naizela esango nuke, uste dudalako esperantza zirrikitu bat mantendu beharra dagoela beti”

Sukar ametsari esaten zaio gurean eldarnio. Gutxi-asko horrelakorik gehienok izan badugu ere, ez da maiz entzuten den hitza. Karlos Linazasororen idazlanak irakurri dituenak, ordea, ziur ez duela berehala ahazten. Eta ez bakarrik idazle tolosar honek argitaratutako lehen liburuak "Eldarnioak" zeukalako izenburutzat, baizik eta helduentzat plazaratu dituen narrazioetan amesgaiztoarekin zerikusi zuzena daukaten egoerak irudikatzen trebe azaldu zaigulako. Beti ere umorea tarteko eta dohakabeekiko bihozberotasuna agertuz idazten duen arren, abildade handiegia du Linazasorok gizakion miseria agerian jartzen, inor axolagabe uzteko. Eta "Zer gerta ere", "Ez balego beste mundurik", "Ipuin erotikoak" edota duela gutxi kaleratu duen "Itoko dira berriak" nobela irakurtzen dituenak irribarrea ezpainetan eta algarari ere emateko arrazoiak edukiko baditu ere, ez du erraz eroso sentitzea lortuko.

naiz ilusio handia egin zidala liburuak, eta lan asko hartu nuela hura egiten. Gero, beste hiru-lau libururen argitalpena etorri zen ia batera. Lana aurretik egina neukalako, jakina.

Antzerkia ere idatzi duzu, ez da hala?

Bai. Eta estimazio handia diot liburu horri, idatzi dudana teatro lan bakarra izan baita "Burdin denda", eta nire ezaugarri guztiak agertzen dira bertan.

Antzeztu al da?

Ez! Uste dut antzezteko oso zaila izango dela, sinplea eta merkea den arren: bi pertsonaia bakarrik ditu eta eszena guztia burdin denda batean gertatzen da. Baina nire iritziz teatro mota bat gehiago da irakurria izateko, eta nirea horrelakoa delakoan nago. Erreferentzia filosofiko eta sasi-filosofiko asko ditu, elkarrizketak oso motzak eta biziak dira, eta ziur aski oso antzezle onak beharko ditu hori guztia era atseginean azaltzeko, eta hala ere adi-di egon beharko da haiek harra-patzeko. Horrek nekea sortuko du ikusle-engan. Dena den, uste dut nire liburu guzti-ekin gertatzen den gauza dela hori, badakit ahalegin berezi bat eskatzen duela haietan sartzeak. Niri ez zait arte eroso gustatzen, eta egiten dudana narratiba ere ez dago irakurlea eroso egon dadin egina.

Narrazio horiek irakurrita, ez dirudi gizakiaren- gan fede handiegirik duzunik...

Ez dut. Gero eta gutxiago, gainera. Gizakiari buruz dudana zera ez da oso jaso, eta dudana idazkera nire izaeraren ispilu da. Pasioz idazten dut. Hala ere, esperantza etengabe galtzen duten horietarikoa naizela esango nuke, uste dudalako esperantza zirrikitu bat mantendu beharra dagoela beti, eta nire liburuetan beti dago zirrikitu hori.

Zeuk esana da, etengabe berritzen eta idazten ari zarela liburu berbera. Horren lau "bertsio"

Jasotako uza

Sari mordoska eskuratua du Karlos Linazasorok. Hainbeste estimatzen duen "Burdin denda" lanak Toribio Altzaga antzerki lehiaketa irabazi zuen, adibidez. Baina bere poesia lanek ere jaso dute saririk: Lizardi, Irun saria, Donostia Hiria... gutxienez. Beste hainbeste gertatu zaie bere ipuinei ere: Ignacio Aldekoa, Irun saria... eta beste zenbait ere eskuratu dituzte. Eta haur literaturako Euskadi saria ere bereganatu zuen. Nolanahi ere, hemen mundu guztiak irabazi dituen sariak direla dio Karlos Linazasorok. Nahi bail!

modu bat da"

DONOSTIA

Ekainaren 27tik Uztailaren 6ra, Gipuzkoako Plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurritz!**

argitaratu dituzu, eta gutxienez beste sei gehiago idazteko omen zara. Ziur?

Bai. Heraklitoren ibaia bezalakoa da hori, beti bera baino beti ezberdina. Nik horrela idazten dut, eta horrela behar duela izan uste dut gainera. Pertsona bera ez da bizialdi batean horrenbeste aldatzen, eta ezin du mila gairi buruz idatzi. Zenbat ideia sortzaile izan ditzakezu bizitzan? Bi? Hiru? Bada,

tutako zitak... Literatura sortzeko ganbaran gordeta neuzkan lehengaiak.

Idazterakoan gaizki pasatzen dutenetarikoa omen zara...

Egia da, nik idazten ez dut batere ondo pasatzen, sufritu egiten dut. Ondo pasatzen dut mendian paseatzen, lagunekin, baina idazten ez. Nire buruarekin dudak borroka eragozten dit. Beharrezkoa zait idaztea, baina...

Zaila da azaltzeko. Esandakoagatik ematen du tortura batean idazten dudala, eta ez da hori ere. Batzuetan ez dut hain gaizki pasatzen. Baina normalean bai.

Sufritu zenuen "Zer gerta ere"n, goiz batez esnatu eta 18.000 biztanleko hiri batean bakar-bakarrik aurkitu zen liburuzainak jasatea uste zuen "konplotarena" idazterakoan ere? Ez du ematen. Ez omen du ematen, ez... Eta batzuek diotenez, gauza bera gertatu zaie "Itoko dira berriak" irakurritan, irribarrez irakurri dute, nahiz eta gero azpitik dagoen guztian pentsatu.

Itotzen ari denari laguntzera ez doazen guztiez diharduzu hor. Parabola bat al da?

Fabulatzeke joera daukat nik, alegoriak idazteko. Errealismoa ez zait sekula interesatu. Nire lanetan beti dago umorea, baina kontatzen ditudan gauzak nahiko izugarriak dira. Oso gauza gogorak kontatzen ditut, sarkasmo handiz, eta babes modura erabiltzen dut umorea, nik ezin dudalako naizen bezala azaldu. Ez dakit, Maria Zanbranok esaten zuen ahoz esan ezin dena idatzi egin behar dela. Nik horixe egiten dut. Sekretua agerian uzteko idazten da, sakonean duzun kezka argitan jartzeko, ez?

"Itoko dira berriak"eko pertsonaiek gizalegez jokatu nahi dute, baina heroia ez direla oso konsziente direnez, behin muturreko egoera batean, gizalegeak eskatzen duenarekin zerikusirik ez duten ekintzak egiten dituzte. Eguneroko bizitzan ere gauza bera gertatzen al da?

Uste dut baietz. Hemen ez dela heroia asko. Nobelakoak ez dira inor salbatzeko gauza. Eta poliziari laguntza eske deitzen badiote ere, ez da han inongo salbamendu patruilari agertzen. Badago hor boterearen kritika ere, baina oro har gizakion miseriak agerrarazten ditu egoera horrek. Ahalegindu naiz baita ere pertsonaien gabeziak samur tratatzen, eta bukaera irekia utzi dut, esperantza apur bat badagoela adierazteko. ■

Linazasororentzat, idazlea beti da idazle, nahiz ez idatzi hogeita lau ordutan. Idazteaz gain, Linazasorok Tolosako liburutegian egiten du lan.

horiei buruz idatzi behar duzu. Nireak, gainera, ideiak baino gehiago obsesioak dira.

Gizakia beti dagoela bere buruarekin kontraesanean da horietako bat, adibidez?

Noski. Nire baitan ez dakit zenbat jende bizi den, baina hiru edo lau pertsona desberdin bai, behintzat. Hori argi ikusten dut poesia idazterakoan. Narrazioetan, berriz, inkomunikazioa, existentziaren absurdoa, heriotza eta horrelakoak dira nire kezkek. Idaztea, niretzat, neure burua salbatzeko modu bat da. Nik ezin dut bizi idatzi gabe. Nire ustez, idazlea beti da idazle, nahiz ez idatzi hogeita lau ordutan. Idazlea da kontenplazten duen pertsona, apunteak hartzen dituen, bere buruarekin etengabe ari dena, honi buruz edo besteari buruz gauzak pentsatzen dabilena. Duela lau bat urte hasi nintzen apunte txiki batzuk hartzen, eta orain aterako da horren ondorioa, Pamiela argitaletxean. Apunte humoristikoak, filosofikoak eta poetikoak dira. Nire literaturari buruzko hausnarketak, nire irakurketak, beste idazleei har-

"Nik idazten ez dut batere ondo pasatzen, sufritu egiten dut. Ondo pasatzen dut mendian paseatzen, lagunekin, baina idazten ez. Nere buruarekin dudak borroka eragozten dit ondo pasatzea"

BESTE SEXUALITATEAK (SEXU-ANIZTASUNERANTZ)

Eskutan dugun liburu hau guztiok irakurri beharago genukeen oinarrizko horietako bat da, bertan agertzen diren gaiak egunerokotasunez beterik baitaude eta baita, askotan, gehiengoarentzat ilunpean dagoen errealitatearen isla baitira. Horregatik, liburuaren hasieran, sexuari begira oso itxia den (kontrakoa esaten badu ere) euskal gizarteak gay eta lesbianen inguruan sortu duen, eta "apartheid"aren ondorio den, hiztegikeri berezia agertzen da.

Bigarren zatian homosexualitatea, historia eta kulturaren azpiproduktu bezala aztertzen da: Grezian, Erroman, monastegietan, musulmanen artean, Errenazimenduan edota herri aborigenetan. Aurreko azterketarekin batera homofobiaren erroak kristautasunean, faszismoetan eta ezkerreko mugimenduetan azaltzen dira. Kapitulu interesgarri oso Euskal Herriarena da.

Hirugarren zatian, egungo homosexualitatearen fronte berriak aztertzen dira: biologikoak (genetikoak), psikologikoak, pedagogikoak, filosofikoak edota politikoak. Liburuaren bukaeran, lehenengo aldiz, euskaraz agertzen den hiztegirik serioenetako bat duzu irakurle. Liburu oso argazki ederrez horniturik dago, gainera. Jantzi, tolerante eta euskaldun oso (gai honen inguruan orain arte euskaraz idatzi den liburu bakarra dela kontuan izanda) izateko ezinbesteko liburu, beraz.

GAIK

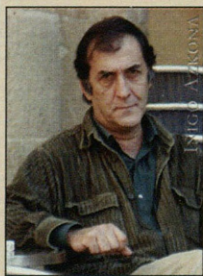
ARGITALDARIA

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Ramon Bareak zuzentzen duen "El coche de pedales" bigarren filmaren errodajea amaitu berri da Valentzian. Alex Angulok, Rosana Pastorrek, Maria Pastorrek eta Pablo Gomez haurrak hartu dute parte, besteak beste. 1959. urtean girotutako kronika sentimental da filma.

FAS Bilboko zineklubak 50 urte egin ditu. Espainiako zineklubik zaharrena da FAS eta Europako bigarren zaharrena. Proiektzioak, festak eta mahai-inguruak izango dira urteurrenaren ospakizun egitarauaren baitan urritik aurrera.

Javier Perez artista bilbotarraren ibilbide osoaren 20 eskultura, bideo, bideoinstalazio, marrazki eta akuarelak biltzen ditu Artium Museoak erakusketa batean irailaren 14a arte.

Ramuntxo da uztailaren 27an Idauze-Mendin egingo den pastalaralaren lehen emanaldiaren protagonista. Ondoren, Pierre Lotiren "Ramuntxo" eleberrian oinarritutako eta Pier Pol Berzaitzek zuzendutako pastoralaren beste bi emanaldi egingo dira.

Tere Irastortzak "Glosak. Esana zetorrenaz" bere zortzigarren olerki liburua kaleratu du Pamielaren eskutik.

Sant Pau 44 talde gasteiztarrarena da Gaztelupeko Hotsakek Errabal jazz zigiluaren baitan plazaratzen duen bigarren lana. Diskoa hila-ren bukaeran kale-ratuko da.

Fernando Morillok

Leonardo da Vinciren biografia plazaratu berri du Elkarren eskutik.

Antzerki Ferien gorabeherak

HAZTEN ARI DA Donostiako Antzerki FERIA. Hori dio Donostia Kulturako antzerki arduradun Norka Chiapusok. Iazko Ferian 250 programatzailerak, antzerkigileak, ekoizleak eta alorreko beste hainbat bildu ziren. Uztailaren 9tik 12ra luzatuko den aurtengo edizioak 29 ikuskizun eskainiko ditu. Antonia San Juanen "El veneno del teatro", Golden Apple

Ados taldeak
"Las mujeres de
verdad tienen
curvas" taularatu-
tuko du
Donostiako
Antzerki FERIA.

Quartetaren "17 años Golden" edota Yllanaren "Marionetas del pene" dira aipagarrienetakoak. Euskal antzerkiari dagokionez, Hikak, Adosek, Vaivenek, Antzerkiola Imaginarioak eta Tentazioak hartuko dute parte. Dantzak ere lekua izango du. Damian Muñoz, Natalia Monge, Matxalen Bilbao eta Edu Muruamendiarazen koreografiak ikusi ahal izango dira. Nabarmena da ere kaleko ikuskizunen indarra, mundu guztitik etorriko baitira konpainiak. Nafarroako Erriberriko Antzerki Klasikoko Jaialdian berriz, oraindik ez dakite aurtengo kaleko ikuskizunik izango ote den. Zenbait arazoen ondoren, Nafarroako Gobernuak iazko aurrekontu bera eskainiko dio, 360.607 euro. Oraindik data zehatzik ez du, baina abuztuaren 8a eta 24a bitartean izango dela dirudi.

Euskal artearen bilduma osatuz

OBRA BATZUK erosi egin ditu Bilboko Arte Eder Museoak, beste batzuk oparitu egin dizkiote eta beste zenbait Foru Aldundiak utzi dizkio gorde ditzan. Modu honetan, euskal arteari eskainitako bilduma indar-

Nagore Aranburuk honakoa zioen "Egunero"n:

«(Antzerkiaren) krisi horrek ere badauka bere xarma: hortik sortzen da ilusioa gauza aurrera ateratzeko eta...».

Joxe Ulibarrenak zera esan zuen "Ostia!"n:

«Nola jakin artelan bat dugula gure aurrean? Erraza da, eta modu bakar bat dago hori jakiteko: maisutasuna eduki behar du (...). Zaharra ala berria den ez du axolik, ez da mende kontua. Modak, eskolak, akademiak, neoeskolastizismoa, neokademizismoa... Horiek desgraziatuak dira, gatz-gabeak esan nahi dut (...).».

Iokin Elortza Seiurte taldeko kideak honakoa adierazi zuen "Zabalik"en:

«Argi dago talde askok argitaratzen duela diskoa saririk irabazi gabe, baina egia da sariren bat lortzeak lagundu egingen duela. Lagundu bakarrik, kasu guztietan ez baita diskoa bermatzen».

Itziar Zubizarreta ipuin kontalaria honakoa esan zuen "Gara"n egindako elkarrizketan: «Ipuinak kontatzen ditudanean, nolabaiteko lilura sortzen dela nabaritzen dut. Horrek bakarrik ez du irakurtzeko zaletasuna pizten, baina lagungarria izan daiteke (...).».

Liburu zuria

Orain urtebete hasi ziren lanean Eusko Jaurlaritzak, SPRI industria elkarteak eta EITB "Ikus-entzunezkoen Liburu Zuria" osatzeko. Ikus-entzunezkoen alorraren diagnostikoa eta beharrezko estrategia finkatuko dituen txostena aurkeztu berri da. Hainbat ahuldade zehaztu ditu. Besteak beste, sektorearen atomizazioa, EITBrekiko menpekotasuna eta nazioartera iristeko gaitasun eza. Ondorioz, urtea bukatu baino lehen, Ikus-entzunezkoen Erakundearen arteko Batzordea (IKEBATZ) eta, ekimen pribatua prozesuan sartzeko, Ikus-entzunezko enpresen Clusterra sortzea proposatzen du Liburuak. Bigarren fase batean, bi erakunde sortzea aurreikusten du: Ikus-entzunezkoen Ekoizpenerako Elkartea eta Ikus-entzunezkoen Zerbitzu eta Azpiegituren Kudeaketarako Elkartea.

tuko du Museoak. Marcial Aguirreraren "Elena Kochen bustoa", Eduardo Zamacoisen "Bufoiak boloetan jostatzen" eta "Agurra" eta Enrique Nietoren "Mañaria" erosi ditu. Foru Aldundiak Raimundo Madrazoren "Damaren erretratua urdinean" eta ustez XV. mendekoa den anonimo bat utzi dizkio. Vicente Larreak Euskalduna Jauregiaren kanpoan dagoen eskultura handia egiteko eredu gisa erabili zuen "Dodekathlos" oparitu dio eta bi partikularrek Carmelo Ortiz de Elguearen eta Enrique Barrosoren lanak eman dituzte.

Hasi dira jaialdiak

UDA, MUSIKA ETA JAIALDIAK. Osagai hauekin udan hiru jaialdi izango ditugu. Uztailaren 4an eta 5ean Sopuertan Mendebala jaialdia ospatuko da. Kantauriko musikak eta kulturak bilduko dituzte bertan. Tapia eta Leturia, Luar Na Lubre edota Budiñoren musika entzun ahal izango da. Egun berean hasi eta hilaren 6ra arte Arrosan azkenekoz egingo da Euskal Herria Zuzenean. 26 musika taldeen artean, Oskorri, Sorkun eta Skunk talde euskaldunak bertaratuko dira. Bestalde, uztailaren 11n hasi eta abuztuaren 2a arte luzatuko den Pirineos Sur jaialdiak 5.000 ikusle euskaldun espero ditu, nahiz eta ez duen euskal artistarik egitarauan. Programak musika latinoamerikarrari eskainiko dio leku berezia.

Musika zabaltzea. Erreterian dagoen Euskal Musikaren Artxiboak, Eresbilek ez du bakarrrik musika partiturak gordetzeko funtzioa. Gordeta dituztenak zabaltzea ere sartzen da euren helburuetan. Hori dela eta, euskal konpositoreen lanak argitaratzeari ekin dio. Orain artean, Norberto Almandozen sei lan zituen argitaratuak. Aste honetan jakin dugu Francisco Escudero maisuaren hamaika konposizio sinfoniko garrantzitsuenak argitaratuko dituela hiru urteko epean Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzaz. Eresbilek konpositore euskaldunen 80.000 lan gordetzen ditu. Horietako asko eskuz idatziak dira. Ondorioz, irakurtzeko zailtasun handiak daude. Horregatik, euskal musikagileen lanak argitaratzea garrantzitsua da elkarte musikalek euren errepertorioetan sartzeko aukerak handituko baititu.

Idazleak eta lan baldintzak.

Konturatu ez arren, egungo lan munduan nola moldatu azaldu omen ziguten idazle klasikoek. Izan ere, Ramon Irigoyenek "Los clásicos en la empresa. Del currículo de Cervantes al acoso moral del Cid" liburuan bildu du lan baldintzen inguruan idazle klasikoek irakats diezaguketen guztia. Cervantes irakurriz curriculum bat idazten ikasi ei daiteke; Fray Luis de Leonen oposaketak gainditzeko erakusten omen digu; Cid-ek akoso morala jasan ei zuen; eta Julio Cesarrek gidaritza zer zen azaldu zigun lehen aldiz.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Misterio Doktorea

Alfredo Castelli,
Lucio Filippucci

JEAN FRANÇOIS SAURÉ
48 orrialde
15,90 euro

Misterio Doktorea- ren komiki berria

Paul Deleutre idazleak, Paul d'Ivoi izengoitiarekin, 1899an sortu zuen Misterio Doktorearen abenturetan oinarriturik osatu dute Alfredo Castelli eta Lucio Filippucci komiki hau, "Misterio Doktorea eta Milango misterioak". Abentura berrietan murgildurik dabil orain Misterio Doktorea, baina beti bezala Cigale mutil gaztea dauka lagun eta Na-Indra ederrak jarraitzen du bere bihotzeko amodioa izaten. Misterio Doktoreak ezkutupeko misioak izaten ditu. Kultura entziklopedikoa eta mediku jakintza bikaina duen pertsonaia da, eta harat-honat ibiltzeko aluminiozko paretak dauzkan

hotel elektriko zoragarri bat du, termo baten antzekoa, bere jan-edariaren banatzaile automatikoa, eta irudiak urrutitik hartzen dituen taula telepaticoa eta guzti. ■

Lur sakratua (Antropologia kulturalako saioa)

Basandere Taldea

GAIAK
262 orrialde
14 euro

Gizakia unibertsoaren ordenan

Gizakia unibertsoaren ordena barruan duen lekuaren auziak gero eta gaurkotasun handiagoa duen honetan, "Lur sakratua: Antropologia kulturalako saioa" Basandere Taldearen lana plazaratu du Gaiak argitaletxeak. Gizateriak planetako ingurumen naturalarekin izan duen harremana eta sortu dituen unibertso sinbolikoak dauzka hizpide, zazpi atal nagusitan banatutako lan honek. Hauek dira atal horiek: Lurra eta kreaioa; Bide eta paisaia espiritualak; Lurraren energia; Irudiak eta egiturak; Lurrarekin elkarlanean; Fenomeno naturalak eta Glosategia. Jainkosa matriarkalistak, animismoa, totemismoa, txamanismoa... aztertzen dira bertan. Eta baita fenomeno megalitikoaren inguruan argitu gabe dauden misterio sakonak ere. ■

Animaliak salbatze- ko itsasontzia

Bost urtetik aurrerako haurrentzat zeharo aproposa den Alain Serresen ipuin hau Juan Kruz Igerabidek euskaratua izan da. Liburuan agertzen diren marrazkiak, berriz, Martin Jarrierenak dira. "Animalia harrigarriak" liburuak, gainera, paperezko itsasontzi handi bat ere badu barruan, Noeren seme Imaginoek bere koadernoan irudikatu dituen animalia guztiak biltzen dituen uholdetik babesteko. Hirurogeita hamar animalia dira Imaginoek irudikatuak, denera, baina horien artean zortzi asmatuak ere badaude, nork ezagutuko.

Izan ere, uholde unibertsalak Lurra urez estali zuenean, Noek ontzi bat egin eta animalia guztiak hara igoarazi zituen, haietako bakar bat ere galdu ez zedin. Bere seme Imaginoek benetakoak eta ametsetakoak salbatu nahi zituen ordea. ■

Animalia harrigarriak

Alain Serres eta
Martin Jarrie

IBAIZAL
25 orrialde

"Tantak" aldizka- riaren azken alea

Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzuak kalera-tzen duen "Tantak" hezkuntza aldizkariaren azkenengo zenbakian honako lan hauek daude jasorik: Txema Preciadoren "Aduaren eskutik heziketa artistikoa"; Alfredo Goñi, Santiago Palacios, Sonia Ruiz de Azua eta Luis Mª Zulaikaren artean osatutako "Autokontzeptu fisikoa nerabezaroan eta bere eremuak" eta "Autokontzeptuaren hierarki-izaeraren azterketa eremu fisikotik abiatuz"; Mª Lluïsa Etxeberría eta Anna Romagosa-ren "Elkarrizketa irakasleen lan-tresna gisa. Psikoanalisiaren ekarpenak (psikologia dinamiko-a)"; Irene Lopez-Goñiren "Nafarroako Aldundiko Euskararen Aldeko sailaren ekimenak (1957-1972)" eta Antton Arkaren "Gizarte pedagogiaren esparru akademiko eta lanbide arloa". ■

Tantak. Hezkuntza aldizkaria

Batzuen artean

EUSKAL HERRIKO
UNIBERTSITATEA
140 orrialde
7,81 euro

Izaten hasi

Patxi Etxeberria s.j.

EGAN/ ANDOAINGO
UDALA
295 orrialdeEtxeberriaren
"Izaten hasi"

Andoainekin lotura zuzena duten Patxi Etxeberriaren lanak hobetsi zituzten "Egan"ekoek haren luma nolakoa zen oraingo irakurleei ezagutzera ematen hasteko garaian, eta Patxi Altunak paratutako bi liburu argitaratu dituzte memento: "Umetako oroitzak" deritzana eta "Izaten hasi", non Patxi Etxeberriak (1900-1989) kontatzen dizkigun bere lehen meza eman zuenetik jesuita sartu zen artekoak. Bizi-bizi agertzen da hemen ere XX. mende hasierako euskara, hitanoa, esamoldeak eta beste ezaugarriekin.

Euskara batura ekarri dira irakurterrazagoak gertatzeko, baina adizkera bere horretan utzi da, gaur Andoainen erabiltzen dena bezalakoa den ala ez jakiteko. ■

Liburuetan gordetako altxorra

Gillermok ez du batere gogoko irakurtzea. Liburuek eskola gogorazten diote eta ikusmena den dohain zoragarri hori alferrik nekatzea dela uste du gainera. Zer dela eta nekarazi behar da milaka kolore eder bereizteko gai den zentzumena, inurriak baino handiagoak ez diren zirriborro itsusiz betetako orrialdeak miatzen? Horixe galdetzen dio bere buruari mutikoak, eta ez da asko pozten bere izebak santurik gabeko liburu bat oparitzen dionean. Nolanahi ere, haren bidez izango du liburuetan gordeta dagoen altxor baliotsuaren berri eta haren atzetik joango da. ■

Gillermoren liburua

Carlo Frabetti

IBAIZABAL
107 orrialde / 8,21 euro

MIREN AGUR MEABE

"Ez da makala haur horrek aurrean duen erronka"

Arazo latz bati heldu diozu ipuinean.

Ez da makala, ez, haur horrek aurrean duen erronka. Baina ez da makala ezta ere gauzak txarto doazenean burua goratzeko gai izan eta "eta zer?" adoretzu bat botatzea.

Liburu hau dela-eta pozik gehien eman dizuna?

Niretzat luxu handia izan da Jokin Mitxelenak bere irudiekin nire testua osatu izana, eman nahi nion naturalitatea gehitu egin duelako. Xehetasun umoretsuz osatu ditu berak eszenak eta samurtasun bristada oso ederrak ipini dizkio narrazioari.

Nola egin diozu zuk aurre guraso bananduen gaiari?

Ez da gai erraza, izatez, ipuin baterako, ez delako inondik inora ere arinkeriaz hartu daitekeen kontua. Kontrara, oso gai serioa da, mingostasuna eta desorientazioa lagun izaten dituen, eta batzuetan ondorio traumatikoak ere utzi ditzakeena. Denok dakigu zenbaterainoko larribidea ekartzen dion familia bati gurasoak apartatzeak, batez ere haurrak baldin badaude tartean. Horregatik, nik ipuin hau idaztean bi ideia izan ditut uneoro presente: orokorrean traumatikoa izaten den egoera arinduko nuela, eta ez nuela joko usadiaz ezagunak ditugun banaketa arrazoi larrienera -tratu txarrak, alkoholismoa, eta horietara-. Zer sentitzen du ume batek gurasoak bananduko direla dakienean? Galdera hori izan zen nire abiapuntua pertsonaiari ahotsa jartzeko orduan, eta hortik aurrera Sararen baitan sortzen den sentimenduen korapiloa azaltzen saiatu naiz.

egileari galdezka

Gurasoen banaketa gai duen ipuina

Zortzi urtetik aurrerakoei zuzendua dagoen "Eta zer?" sailean Jokin Mitxelenaren

marrazki samurrez apaindurik agertu den Miren Agur Meaberen ipuin honek gurasoak banandu zaizkion haur bat dauka protagonista. Zur eta lur gelditzen da neskatala hori hartu duten erabakiaren berri gurasoek ematen diotenean. Askok maite dute la eta adiskidetsu banatuko direla esaten dioten arren, sentimenduen korapilo handia sortzen du albisteak bere baitan. Hasierako harridurak tristura eta kezkarri egiten die gero leku. Inguruko txutxumutxuak ere oso mingarriak gertatzen zaizkio, gainera, eta eskolako lagun batek ematen dion gurasoak banantzeko azalpen kausala oso hutsala irudituko zaio. Zurrumbilo horren erdian, gurasoekiko sentimenduak ere

Etxe bitan bizi naiz

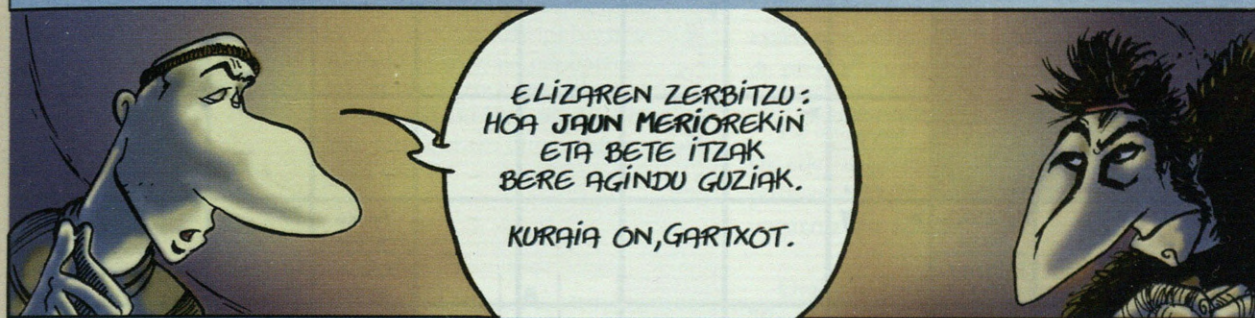
Miren Agur Meabe

ELKAR

31 orrialde
5,50 euro

oso kontrajarriak dauzka. Arretaz begiratzen ditu haien mugimenduak, baina ezer oso egiten zaio jarri nahi dioten mimozko koltxoia. Inor baino galtzaileago sentitzen da, eta mende-ku hartzea erabakitzen du. Baina azkenean banaketak ekarri dizkion onuretan hasten da pentsatzen, eta norbait maitatzea, hari zoriontsu izaten laguntzea dela erabakitzen du. ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

			Fruitu mota	Nahasi	Modua	Agiria	Interjekzioa
			Basauritar	Saria eman	Begarako auzoa	Irrati emanaldi	a
			Nafarroako herria				
			Pl., ugaztun mota				
Hondo handikoak		Nafarroako herria			Jainko egiptoarra		Junta-gailua
Laponia-koa		IRUDIKO KIROLA			Kontsonantea		
						Bokala	
						Zer lekutarat?	
Usain txarra					Leherkari ezaguna		
Gai zurixka					Uribe Kosta		
			United Kingdom		Hegazti mota		
			Gipuzkoako herria		Egur		
Zer modutan?				Bizkor			Z birritan
Bataioa egin				Bokala			
						Joan den urtean	
						Kontsonantea	
Gorotza			Nafarroako herria				

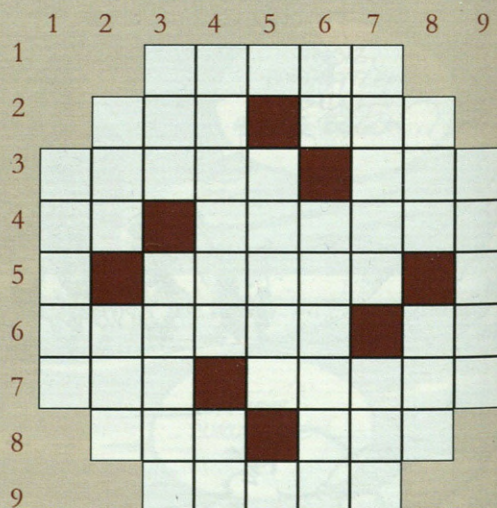
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Zuhaitz mota. 2.- Ale landare. Guztiz larritu. 3.- Euskal lurraldea. Interjekzioa. 4.- Musika nota. Arabako mendatea. 5.- Bokala. Saila. Potasioaren sinbolo kimikoa. 6.- Nasaia. Bokal errepikatua. 7.- Eguneroko jaki. Arabako harana. 8.- Burdinola. Diosal hitza. 9.- Agian, beharbada, akaso.

GOITIK BEHERA

1.- Auzi. 2.- Nahastura trinko. Areagotzeko partikula. 3.- Edo. Trebea, iaioa. 4.- Automata. Alderantziz eta haur hizkeran, musu. 5.- Kontsonantea. Xumea. Bat. 6.- Omen. Atseginak. 7.- Mendiko atea. Gipuzkoako udalerria. 8.- Bururatu. Zoro. 9.- Mahai jokoa.

Ihesi

Lea Ibarra ezagutuz

ONINTZA ENBEITA

Argazkiak: Iñigo Azkona

Aulesti

Bizkaiko Lea Ibarra bisitatu asmoz, Munitibar herrira abiatu ginen joan den astean. Lean jarraituko dugu oraingoan ere eta Aulestira abiatuko gara. Lea Ibarreko herririk handiena da hau eta bailarako populazioaren %34a bizi da bertan, 659 biztanle. XVI. mendean hiri itxura eman gura izan zioten elizak eta jauregiak. Horretarako herriko plaza eta udaletxea eraiki zituzten, baina Aulestik, lehenago elizatea izaki, herri izaera gorde du.

1873ko otsailaren 3an, Santa Kruz apaiza eta bere taldea sartu ziren Aulestin, gaueko 22:00ak inguruan. Ansotegi liberalarengandik ihesi zihoazen, eta erreka gurutzatuta aurkitu zuten babeslekua. Ez zen tirorik izan, baina tentsio handiko uneen ondoren, Santa Kruz apaizaren taldeak alde egitea lortu zuen. Haren herentzian edo lehenagotik agian, mugimendurako gaitasun handia gorde du Aulestik. Bere txikian handia da Aulesti. Herri bizia da. Eskola txikia mantentzen du oraindik, eta jaiak, kultur ekintzak, bertso saioak... antolatzen direnero, herri osoak edo zati handi batek hartzen du parte. 659 lagun bizi dira Aulestin, baina itxura batean gehiago direla dirudi. Izan ere, edonoiz zoazela ere, herri

gunean jendearen aurrera-atzerak aurkitzea da ohikoa.

Aulestiko auzoetan barrena

Nekazal herri gehienek moduan, herri kaskotik harantzago, hainbat auzok osatzen dute Aulesti. Erdi Aroan, basiliza bana eraiki zuten bakoitzean. Aulesti bera ezagutze-

ko, auzorik auzo ibilaldia egin dezakegu. Herriko plazan hasiko gara oinez. 1640an, egin zuten parrokia plazan dagoen San Juan Bataiatzailearen eliza. Ordura arte, Ibarrola auzoko San Juan Burumoztuaren ermita izan zen parrokia. Bost kanpai ditu Aulestiko parrokiak. Belen izenarekin bataiatu zuten bat 1626an. Ekaitza dagoenean jotzen dute. Parrokiaren tabernakuloa, Aulestiko Martin Basabe tailagile ospetsuak egin zuen.

Herriko plazan bertan, Ibañez de Aldekoatarrek XVI. eta XVII. mendeetan eraikitako dorretxea dago. Fatxada nagusiak herriko plazari begiratzen dio. Elizaren atzean berriz, Aulesti familiaren jauregia dago.

Herriko plazaren buelta ikusi, frontoiaren ondotik Gernikarako bideari ekin, eta Urriola auzorantz joango gara. Bidean, zubi txiki bat ikusiko dugu eskuinean. Zubiak gurutzatzen duen erreka Lamine-erreka da. Izenak esaten duen moduan, lamiei buruzko kondaira asko gordetzen ditu inguru horrek. Apur bat aurrerago dago Maria Magdalenaren basiliza. Letainietan, soroetara botatzeko ura eta gatza bedeinkatzen zituzten bertan. Basilizaren hegaletik Muxo erreka pasatzen da.

Bidean aurrera eginda, bidegurutzea aurkituko dugu. Eskuinera egin, eta Urriola auzora helduko gara. Auzoaren barrenean, eskuinean, Zubero auzorako bidezidorra dago. Zuberon, beste gauza batzuen artean,

Aulesti herri txikia da (659 biztanle), baina bere txikian handia. Besteren artean eskola txikia mantentzen du eta herri kaskoan mugimendua nabari da.

Ihesi: Lea ibarra ezagutuz

erdiko kaiera

Herriko plazan bertan, Ibañez de Aldekoatarrek XVI. eta XVII. mendeetan eraikitako dorretxea dago. Fatxada nagusiak herriko plazari begiratzen dio. Elizaren atzean berriz, Aulesti familiaren jauregia dago.

Teilatuaren gainean harrizko ezpata txikia dago. Ateak arku zorrotza eta gezileiho itsua ditu. Basoan gora asko ibili gabe, Agarre baserriaren aska ere ikusiko dugu.

Baserria baino gorago, Urregarai eta Bedartzandi mendien arteko zelaia dago. Zelaian aterpetxea, taberna, bolatokia, iturria... daude. Baita Santa Eufemi basiliza ere. Irailaren 16an ospatzen da Santa Eufemi eguna; beharbada, Aulestiko jairik ezagunena. Bidean, berrehundik gora eskailera daude. Jende asko hurreratzen da Aulestira Santa Eufemi egunean. Ermitaren inguruan egiten dira egun osoko jaia eta erromeria.

Santa Eufemi tontorrera igo gura duenak badauka aukera. Gero, beheakoan, Bedartzandiko bidea hartu, eta inguruko hainbat herri ikusten diren begiratokiraino helduko gara. GR-38.1 izeneko bidezidorra hartu, eta Lauzirika baserriaren ondora helduta, PR BI-26 bidezidorrera pasatuko gara. Herri kaskoaren beheko aldera helduko gara. PR BI-26 bidezidorrari jarraiki, Garaurre auzo ingurutik Masti baserrira helduko gara, eta Ilunzar mendia- ren magaletik Narea auzoraino. San Bizente basiliza dago bertan.

bertako kofradiak egindako San Lorentzo basilizara joango gara. Basilizaren barruan, 1648ko meza-liburu erromatarra dago. Osorik irakurtzeko egun asko beharko genituzkeenez, Malats auzorantz joango gara apurka-apurka.

Salutregi baserriaren inguruan, Anerreka gurutzea aurkituko dugu. Bedartzandi mendirako bidea ere, auzo horretan hartzen da. San Martinen basiliza ere, auzo horretan dago. Basiliza gotikoa da, eta arku ojibalak ditu atean eta leihoetan.

**AULESTIKO
UDALA**

Tel.: 94 627 90 06
Faxa: 94 627 91 17

email: kmailea.aulesti@bizkaia.org

**LEA IBARREKO
UDAL MANKOMUNAZGOA**

Elexalde 1, 48289 Gizaburuaga
Tfnoa/Faxa: 94 684 29 82
Web orrialdea: www.leaibarra.com
e-mail: leaibarra@logiccontrol.es

ZABOR BILKETA-HIRIGINTZA-GARAPEN ETA ADMINISTRAZIO ZERBITZUAK

ONGIZATE - Tfnoa.: 94 684 29 82
e-mail: ongizate.lea-ibarra@bizkaia.org

GARAPEN - Tfnoa.: 94 684 30 77
e-mail: mank.lea-ibarra@bizkaia.org

www.leaibarra.com

2003ko ekainaren 22a

ARGIA
41

Urriola auzorantz abiatuta, zubi txiki hau aurkituko dugu. Laminerreka du izena ur emariak. Lamiak ez dira urrutiti ibiliko.

1980an Narea auzoko kofradiak berritu zuen. Auzoan behera, herri guneraino helduko gara berriro.

Ibarrola auzoa

Goazen orain Murlara, Ibarrola auzora. San Juan Burumoztuaren baseliza dago bertan; lehenengo parroikia izandakoa. Lo egin ezinean egoten ziren umeak eroaten zituzten bertara. Bertatik, Usoagarako bidean, pinu eta haritz artean, San Pablo ermita aurkituko dugu Garatxaga baserriaren ondoan. 1980an berritu zuten. Lehen, ardo zuria eta gailetak ematen zitzaizkien ekainaren 29an haraino heltzen ziren erromesei. Orain ez da erromesaldi handirik izaten, baina eguna heltzen denean, meza entzuterako doazenek hartzen dituzte ardo zuria eta gailetak. Garatxana edo Garatxaga baserria ere auzo horretan dago. Bere neurri eta antolaketari begiratuta, eraikuntzan zuhaitz osoak erabili zirela uste da.

Bidera jaitsiko gara berriro, eta San Anton auzorako bidea hartuko dugu. Izen bereko ermita dago San

Antonen. XVI. mendean eraiki zuten. Urtarrilaren 17an, San Antonio abade egunean ematen dute meza bertan. Auzo horretako Torretxulo baserriak ere badauka dolarea, baina 25 urtean ez dute erabili.

Lea Ibarrik Busturialderako mendi zubia

Iluntzarren gailurra Nabarnizen dagoenez, Lea Ibarrean hasi eta

Busturialdean amaitu dezakegu ibilbidea. Aulestiko plazan kotxea aparkatu, eta Narea auzorantz abiatuko gara. Han Lexarra goikoa baseritik gora eginda, Iluntzarreko tontorrera helduko gara. Bigarren aukera, Garaurre auzorantz egin, eta Masti baseritik gora egitea da. Mendian gora goazela, hainbat kobazulo ikusiko dugu. Lezate izenekoa, esate baterako, hesi batekin babestuta dago. Oso sakona da, eta azpian ura dauka. Edozelan ere, mendian oso goian dago. Leizea deitutako koba, oster, mendi

Nola heldu

Autobusa

Bilbotik astelehenetik larunbatera, 6:00-20:00, ordu bitik behin.

Jaiegunetan: 8:00-22:00, ordu bitik behin. Lekeitiotik: astelehenetik larunbatera, 6:15-20:15 ordu bitik behin.

Jaiegunetan: 8:15-20:15, ordu bitik behin.

Jateko

Aldatz taberna, Zarrabenta jatetxea, Mariano jatetxea, Iluntzar taberna eta Errekondo jatetxea.

Lotarako

Atxagarri aterpetxea. San Eufemiko zelaian dago. Aulestiko Udaren ardurapean dago: 94 627 90 06.

magalean dago. Aulestitik Lekeitio-rako bidean. Iluntzarko kobarik gehienetan ura omen dago, eta sasoi batean kobetako batetik hartzen zuten aulestiarrek herriarentzako ura. Iluntzarretik kostaldean, Arno-ko mendiak, Bedartzandi eta Urre-garai mendiak, Oiz, Lea Artibai, Gorbea, Salbada mendilerroa, Ordunteko mendiak, Sollube, Ereñozar eta Gernikako erreken bokalea ikusten dira.

Thouvenet militarren agindua

Murelagako elizatea bertako zazpi auzoei batasun administratiboa eta politikoa emateko sortu zen XIII.

mendean. Artean, parrokiaren inguruko kalea zen Aulesti. Batasunaren zuzendariak Aulestiarren oinetxe-koak izan ziren. XVI. mendean, Aulesti hiri bilakatu gura izan zuten bertako Jauntxoek eta Elizak. Parrokiak ez zeukan pauso hori emateko behar beste lurrik, eta boterea handitzearren, industria jarduerak bereganatu zituen elizak. Sasoi hartan, diru asko mugitzen zuten Aulestiko olagizonek.

XIX. mendearen hasieran, gerretarako laguntza eskatzen zitzaion herriari, eta herriak, ez zeukan ematea baino beste aukerarik. Zorraz pilatu egin ziren. 1810ean, Thouvenet frantziar agintari militarren

aginduz, etxe guztiek eman behar izan zuten haien egoera ekonomikoaren berri. Gehienak zorretan zeuden. Udalak berak ere, zorraz zituen.

Ibañez de Aulestiarren leinuak eta dorretxeak eman zioten izena herriari. 1451n, erre egin zuen Bizkaiko Hermandadeak, bando kideren batzuen ezkutaleku izan zelakotan. 1456an berreraiki zuen Pedro Ibañez de Aulestiak. Kare-harritzko harlanduz egindako hormak ditu; 1,90 metro zabalekoak. Barrua, egurrezko habe eta zutabez eginda dago. Garai batean, arkuak zuen sarreran, baina orain sarrera berri bi egin dizkiote. ■

Erosi sarrerak

BBK-ko

kutxazainetan

www.bbk.es

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBIÑE UBEDA

EGURALDIA

Meteorologia on-line

EGURALDI IRAGARPENETARAKO estazioak, adituak eta sateliteak perretxikoen antzera ugaritu zaizkigu herrialde guztietan. Eguraldiari buruzko datuak biltzeko abioiak, itsasontziak, globoak eta beste hainbat teknika baliatzen baldin badira ere, Meteosat satelitea dugu zeregin hauetan ezagunena, etenik gabe bidaltzen baitizkigu Lurreko atmosferan lainoek duten posizioa edota argazkia.

Izan ere, gure gizartean "errepidean elurrik topatuko dudana" edota "arratsaldean surfa egiteko zein tamainatako olatuak topatuko ditudan" jakitea ezinbestekoa da erabakiak hartzeko. Gainera, itsasoak bustitzen dituen lurraldeetan behar meteorologikoa areagotu egiten da, hainbestekoa baita itsasoaren aldarteak eguneroko bizitzan duen garrantzia. Gaur egun informazio meteorologikoa erraz topa daiteke medio gehienetan. Interneten daude, dena den, gunerik zehatzenak eta aktualenak. Adibideak aipatzen hasita, Eusko Jaurlaritzak Euskal Herri osorako ematen duen zer-

bitzua: (http://meteodat.euskadi.net/EUSKARA/irag_gaur.asp). Esan dezagun, bidenabar, telebistako iragarleei gertatzen zaien moduan, eskatzen dugun informazioa bizi garen mementotik zenbat eta harago, orduan eta gehiago erratzen direla web gune hauek ere.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Jan-neurri mediterraneoak, osasun iturri

AURREKO astean luzatutako aholkuak osatzeko, hona hemen azken urteotan hainbeste goraipatzen den dieta mediterraneoaren oinarriak:

- Jatorri begetaleko janariaren nagusitasuna (fruitu lehorrak, frutak, berdurak, ogia, zerealak, lekaleak eta patatak).
- Janari freskoak kontsumitu (hau da beren egoera naturalean) eta sasoiari sasoiokoa.
- Oliba olioak erabili, sukaldeko gantz edo koipe nagusi bezala.
- Gantz edo koipeak ekarritako kaloriak, eguneko kaloria guztien % 25-35 bitartean egongo dira. Eta gantz saturatuak ez dira % 7-8 baino gehiago izango.
- Gazta eta jogurta egunero kontsumitzeko modukoak dira, neurrian noski, gaztak kaloria asko ekar ditzake-eta.
- Arraina, hegaztiak (oilaskoa batez ere) eta arrautzak: astean behin bakoitzetik, eta horiek ere neurriz.
- Fruta freskoa, sasoiari sasoiokoa, eguneroko postre bezala. Eta gozoki edo dultzeak, etxean egindakoak nahiz industrialak izan, astean pare bat aldiz gehienez ere.
- Haragiaren kontsumoa gutxitu. Eta haragi gorriak badi-

ra, are gehiago (horrelakoak hilean hiruzpalau aldiz jatea nahikoa da).

- Ardoa ere neurriz kontsumitu, eta otorduekin normalean.

Elikadurako neurri horiek jarraitzeaz gain, ariketa fisikoa egiten baduzu, zure osasuna irabazten aterako da. Zer-nolako ariketa?

- Ibili, ordu erditxo bat, astean hiru aldiz. Aprobetxa ezazu edozein aitzakia, lanera zoazenean edo umeak eskolara eramaterakoan.
- Eskailerak oinez igo eta jaitsi. Igogailurik ez erabili. Igeriketa egitea ere oso gomendagarria da (astean bitan adibidez).

Erregai bidezko baterien ikerketan diharduten enpresek (Casio Computer, Hitachi, Motorola, Toshiba...) prototipo ugari aurkeztu dute dagoeneko. Gehienak ordenagailu eta telefono eramangarrien beharretara begira jarri dira.

ENERGIA

Baterien ordezkoren bila

HITZ ARRUNTEZ 'PILA' deiturikoak aparatu askotan erabiltzen ditugu eta baita bateria birkargagarriak ere (telefono eramangarrietan bereziki). Bateria kargagarriak astean behin gutxienez kargatzen jarri behar ditugunez, hainbat ikerlari baterien iraupena luzatu nahian aspalditxo ari da ikerketan. Lerrootan, ikerketa horien lehen emaitzak ditugu aipagai. Izan ere, erregaia duten bateriekin frogetan aritu ostean, lortu diren emaitzak itxaropentsuak dira.

Gaurko egunean salgai dauden bateria gehienek litioa erabiltzen dute erregaitzat. Azterketa hauetan baliatzen ari diren erregai berria, aldiz, metanola dugu, eta beronen ahalmen energetikoa litioarena berarena baino 40 aldiz handiagoa da.

Beraz, materiala ez ezik baterien fisika ere aldatuko da etorkizunean, hau da, oraingok energia metatu egiten duten bezala, etorkizunekoek energia erre edo kontsumitu egingo dute eta ez dira birkargagarriak izango, nahikoa izango baita gastatutako metanol kartutxoaren ordez kartutxo berria ipintzea.

Nolanahi ere, teknologia honek hastapena besterik ez du ezagutu oraindik. Itxura guztien arabera, bateriak ez dira une batetik bestera ordezkatu behar izango. Oraingo litiozkoek eta datozen metanolezkoek urte batzuetan elkarrekin konpetitu beharko dutela espero da.

Aipatu behar, bestalde, hemendik pare bat urtera merkatu-ratuko diren kartutxo berrien ahalmen energetikoa ez dela optimoena izango (litioarena halako bost, gutxi gorabehera) eta errentagarritasuna hamarretik gora heltzen denean lortu-ko dela diote ikerketotan dihardutenek.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

ALBERTO ELISEGI

Gereziendoak ez du abisatzen

MARRUBIENAREN ondoren eta datorren hezur-dun fruituenaren atari, gerezi oldeak itota daude azokak. Lepotarkadak ezik kamiokadak saltzen dira egun hauetan. Ikusgarriak daude maiatza amaia eta uztaila erdia artean gereziendoak, umeen eta eskinosoen gozamenerako, eromena dotorea izango da Etxauri, Milagro eta Itxasu inguruetako gerezidi sonatuetan.

Gereziak azpiletik baino gereziendotik bertatik jatea alde ederrekoa dela askok diote, erretilikada baino atzaparkada hobe. Nagusia bazkalondoko lo kuluxkan zen bitartean arbolaren gurutzera igo, zangalatraba eseri eta belarriak eta aho sabaia gereziz janztea, ikasturtearen amaierak umeari sortzen zion pozaren gehigarri onenetakoa zen. Umea koskortu ahala arriskua gero eta nabarmenagoa zen, ez nagusiaren zigorrarena, gereziendoaren adarra haustearena baizik. Gereziendoak egur hauskorra du eta aurrez inongo krakafeko susmagarririk gabe blaust libratzen dira enborretik adar galanta askoak ere. Gaurko haurrek berehalakoan izango dute gero oroimenean gereziendoaren adarren azal harroak egindako urraturik berna-sagarretan... gurasoek futbol-mezetara gusturago bidaltzen dituzte gerezidiko gerizpera baino...

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

Ikuskizunak

MAYI TOLOSA

ERAKUSKETAK

◆ ekainaren 22a arte ZARAUTZ

Photomuseum

Ricard Terre argazki-lariak down sindromea duten 28 haurri eginiko argazkiz osatzen den bilduma jarri du ikusgai. "San Franciscoko umeak" du izenburua eta Vigon dagoen izen bereko egoitzan 1998an atera zituen argazkiak dira bilduma hau osatzen dutenak. Terre lehen aldiz heldu da Euskal Herrira.

IKUS-

ENTZUNEZKOAK

◆ ekainak 25 GASTEIZ

Plaza berria
19:00

Gasteizko XVIII. Ikus-entzunezko Jaialdiaren barne, efektu berezien era-kustaldia egingo dute. Horretarako, "Policías" eta

DANTZA

◆ ekainak 20 BILBO

Euskalduna jauregia
20:30

Olaeta Baletak Jesus Aranbarri omenaldia egin asmoz "Sorgin, Morgin, Aker, Maker" ikuskizuna aurkeztuko du. Ikuskari honetako pertsonaiek euskal mitologian dute jatorria eta guztira 200 dira bertan parte hartuko duten dantzari, koru partaide eta Bilboko Orkestra Sinfonikoko musikariak. Harreman estua izan zuten Segundo Olaeta eta Jesus Aranbarri. Iaz Aranbarriren jaiotzaren mendeurrena zela eta, Olaetaren ondorengoek omenaldia egitea erabaki zuten. Ikuskizun berri hau Olaeta Baletaren hainbat pieza ezagunekin osatuko dute.

"Hospital Central" telesaietan efektu bereziak sortzen lan egiten duen enpresako arduradunak gonbidatu dituzte. Ekainaren 26an aktibitate hau praktikan jartzeko tailerra ere antolatu dute. Uztailaren 13a arte, ikus-entzunezkoarekin zerikusia duten hainbat ekitaldi

eskainiko dituzte: erakusketak, bideo eta zine emanaldiak...

MUSIKA

◆ ekainak 20-29 DONOSTIA

Plaza jaialdiak aurten hiru berrikuntza izango ditu: ohi baino egun gehiago iraun-

go du, ohi baino eszenatoki gehiago hartuko ditu eta sarrerak doan izango dira. Alor ezberdinetako artistak harremanetan jarri eta enkarguzko lanak estreinatzea ditu helburu jaialdi honek. Ikuskizun guztiak grabatu egiten dira, gero argitaratzeko asmoz.

ANTZERKIA

◆ ekainak 21 ARRIGORRIAGA

Kiroldegia
18:00

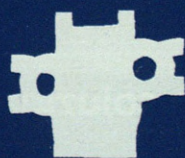
Ramon Irizar, "Elvi", sabeliztunak ikuskizuna eskainiko du, bere adiskide Mattin umea, Sisi ahatea, Ritxi untxia, Lester tximua, Xexilio Iturbe apaiza eta Gogo Txori mozoloarekin batera.

Informazio gehiago:

www.gureagenda.com

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera edo kazeta@argia.com helbidera.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Baserria Zalditegi?

Hego Euskal Herrian, zaldiaren negozioak ez du indar handirik. Haragitarako balio du zaldiak, kirolaren alorrean ere preziatua da eta aisialdiari eta turismoari begira ere izan dezake etorkizuna. Baserriak zalditegi gisa erabiltzea ere sektorea indartzeko modua izan daiteke.

ZALDIA PROTAGONISTA duten jaiak egiten dira Euskal Herriko hainbat txokotan; azkena, Asteasun egin zen maiatzean, Gipuzkoako Zaldi Eguna. Gaur egun Europan sektorerik garrantzitsuenetarikoa bat da zaldiarena, hala ere, ezin esan daiteke Hego Euskal Herrian alor honek bizi duen egoera halakoa denik. Ondorioz, eta zaldiak izan dezakeen etorkizuna hobetu asmoz, hainbat talde zaldiaren sektorea bultzatzearen lanean ari da. Juanjo Irazustak, Gipuzkoako Zaldi Egunaren antolatzaileetako batek, adierazitakoaren arabera, *"hemen erabat abaztua dagoen sektorea da. Gure erronkarik garrantzitsuenak instituzio eta buruei erabat lantzeko dagoen sektorea dela adieraztea da; herritarrei, berriz, non gauden eta zein garen jakinarazi nahi diegu"*.

Frantzia autoen industriak baino diru gehiago mugitzen duen alorra da zaldiarena.

ALOÑA IPINTZA

Argazkiak:
Amaia Sagasti eta
Ruben Plaza

Animalia honen inguruko apustu eta jokoei, eta zerbitzuei edota baserritarren beharrak asetzeko erabiltzen diren diru kopuruek merkatuaren zati garrantzitsua bereganatzen dute.

"Potentzial handia duen sektorea da, Hego Euskal Herrian erabat abaztua dagoena eta orain artean inolako plangintzarik izan ez duena".

Zaldia elikagai gisa

Zaldiaren industria hainbat modutara garatu daiteke. Elikagai gisa saltzeko aukera izatetik, lanerako lagungarri edota aisialdirako erabili daitekeen animalia baita. Hala ere, zaldiaren erabilera bultzatu nahi dutenek aisialdirako eta kirolerako erabilerak duen baliogarritasuna bultzatzen dute.

● Haragitarako: Frantzia da zaldiaren haragia jaten duten biztanlerik gehien duen herrialdea. Egungo ohiturak aldatzen doazen heinean,

zaldia lanerako lanabesa izatetik etxekoa izatera pasatzeak kalte izugarria egin dio industria honi. Etxeetan maskota izaten hasi denetik jendeak ez du zaldi haragirik jaten. Gauza bera gertatzen da Britainia Handian ere, untxiak haur gehienek dituzten maskotak dira, ondorioz, etxe horietan ez da untxirik jaten. Etikoki eta afektiboki oso gertu dagoen animalia da zaldia, eta ondorioz, gero eta gutxiago jaten da haren haragia.

Hala ere, haragi honek besteekiko dituen abantailak aipatu behar dira: hau da, askoz haragi sanoagoa da, bitamina gehiago eta gatz gutxiago du.

Frantziarrak dira zaldiaren haragia gehien jaten dutenak. Hala ere, zaldia lanerako lanabesa izatetik etxekoa izatera pasatzeak kalte izugarria egin dio industria honi. Etxeetan maskota izaten hasi denetik jendeak ez du zaldi haragirik jan nahi

● Aisialdia eta kirola: Euskal Herriko mendi eta inguruek turismoa erakartzeko baliagarri bihurtzen dute zaldia. Baserria zalditegi partzial bihurtzeko proposamenik entzuteko aukera dago zaldiaren inguruan lan egiten dutenen artean. Zaldiak bere etorkizunean izango duen betebeharraren arabera zainketa berezia beharko du, eta baserritarrek zainketa hori eskaintzeko aukera izateaz gain, turismoa bertaratzeko erabili ahal izango dute. Hau da, etekina lortzeko modu bat gehiago izango da baserritarrentzat, eta zaletasuna eskuragarriagoa izango da herriarrentzat. Atzerriko hainbat herrialdetan hain zabalduta dagoen zaldiarenganako zaletasunak zaldiaren industriari esker, turismoa Euskal Herrira erakartzeko

Euskal arraza

POTTOKA:

Euskal Herriko poney da, Bizkaiko Santimamiñeko eta Gipuzkoako Ekaingo historiaurreko haitzuloetan agertzen dira bere lehenengo irudiak. Azalaren koloreari dagokionez, beltzak, gaztain kolorekoak... izan ohi dira. Ezaugarriak nabarmenenak, besteak beste, azkarra, landatarrak, sendoak, eta ibiltzeko eta paseatzeko errazak direla da; baserriko lanetan, nekazaritzarako lagungarria izan da orain artean.

Euskal Herri osoan hedatuta dagoen arraza honek 986 pottoka ditu errolatuak. Animalia hau babestu asmoz, hazleen elkarteak egoteaz gain, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiek ugalketa prozesua bultzatzeko bi zentro dituzte. Bestetik, pottokak dituzten herriarrek, Foru Aldundiaren eskuetatik diru laguntzak jasotzeko eskubidea dute.

Zaldia zaintzea, elikatzea... oso garestia da. Horregatik, baserria zalditegi bilaka daitekeela uste du hainbatek. Baserritarrek turistak erakartzeko modua ere izango lukete horrela.

modua egingo luke. Kirolari dagokionean, berriz, "Frantziar bigarren kirola da federatuei dagokionean", dio Irazustak. Hala ere, erronka horiei aurre egin ahal izateko, orain artean euskaldunen artean hain zabalduta egon den esamesari aurre egitea beharrezkoa litzakeela dio Juanjo Irazustak: "Zaldia aberatsen, espainolen eta militarren kontua dela esan izan da beti eta bori ez da borrela".

Begibistakoak diren bi irtenbide horien atzean (aisia eta kirola), zeharka bada ere sektore honetan lan egingo lukeen hainbat langile legokeela dio Juanjo Irazustak: "Zaldiaz gain, bonen inguruan hainbat sektoreetako ordezkariak daude; lehen sektorearen arloa ukitzen eta jorratzen du honek. Pentsua, lastoa eta belarra produktu behar dira, eta horiek transformatu, biburtu ere egin behar dira. Beste hainbat sektore ere ukitzen dira, zerbitzuena, jineten materialarena, eta zaldiak zaintzen dituztenena, alegia".

Zaldiaren erabileraren bultzatzaileek arlo honek dituen beharrak ere aipatzen dituzte, besteak beste, heziketari dagokiona. Espainian, egun, ez dago zaldiaren inguruan garatutako ikasketa berezirik, ezintasunak dituzten pertsonekin eta zaldiekin lan egiteko titulazioa badagoen arren. "Lasterketatan ateratzen direnak ez dakite gehiagi zaldiez eta guk aurrerapauso bat eman nahi genuke. Jendea erakutsi egin nahi diogu eskualtean duten animaliarekin egin beharreko lana teknikoki ere ezagutu ahal izateko, gehiago kontrolatzeko; jendeak zaldiak ezagutzeko nahi du. Ikasketa horiek egiteko laguntzak beharrezkoak izango dira" Juanjo Irazustak esandakoaren arabera. ■

“Ikuspuntu akademikotik ezin da terrorismo adiera erabili”

Zerk bultzatu zuen kanadar bat Euskal Herria, abertzaletasuna eta emakumezkoa aztertzea?

Jugoslaviakoa gatazka nazionalista izan zen eta genero ikuspegiarena garrantzitsua izan zen oso hura ulertzeko. Eremu teoriko berria ari zen sortzen. Mercedes Ugaldek, Emakume Abertzale Batza erakundeaz egin zuen ikerketa ezagutu nuen orduan. Ezer egitekotan, frankismo garaia Euskal Herrian aztertu behar nuen; genero ikerketari heldu eta emakumearen protagonismoa zein izan zen hasi nintzen aztertzen. Etniak bezainbesteko garrantzia eduki dezake generoarenak.

Zer ekar dezake genero ikuspuntutik eginiko lanak?

Abertzaletasun berri hori nola eta zer baldintzapean sortu zen argitzea eta eginkizun horretan, emakumezkoen ikuspuntutik eginiko lan batek, gatazka eta gaia ulertzen lagundu zezakeen. Euskal nazionalismoaren sorreran, erakunde tradizionalak generoaren arabera antolatzen ziren. Gizarte aldaketak banaketa honen iraultza ekarri zuen, eta aldaketek emakumeengan izan zuten eragin handien.

Zure tesiaren mamia garai hura bizi zuten hainbat emakumeei eginiko elkarrizketak dira. Zailtasun berezirik izan al duzu?

Batzuei, arrazoi politiko edo pertsonalak zirela medio, ez zitzaion interesatzen; bistan denez, kontuzko gaia da, eta horrek bere eragina izan zuen. Bestetik, elkarrizketak guztiz irekiak izan ziren eta batzuetan espero ez duzuna topatzen duzu, bereziki elkarrizketatuek gaztaroaren garaiko bizipenak gogora ekartzen dituztenean. Azken batean, gerraostea eta frankismoa bizi zuten neska eta emakumeen gizarte historia txikia bildu nuen.

Zer azpimarratuko zenuke azken bi hamarkadez?

Egun, emakumearen partehartzea handiagoa da, arlo guztietan gainera.

Lehen preso edota militanteen emakumeak ziren, egun alderdi eta sindikatuetan bozeramaile dira. ETaren barnean ere, emakume militante gehiago dago, joerez ari naiz, erakunde klandestino batez ari gara eta.

Alderdiek bereganatu al dituzte emakumeen errebindikazioak?

Bai eta ez, irudipena daukat Euskal Herrian gatazkak ez duela betarik uzten beste gaien inguruan aritzeko. Feministak argi mintzatu dira honetaz. Ez dakit gatazka galga den ala ez, baina egun, arazo nazionala eta bakearena konpontzea da nagusi.

Nazionalismo erradikala, ezker abertzailea komunitate erradikala (hainbat izen erabiltzen baitira) mugimendu itxi bezala kontsideratzen dutenak kritikatu dituzu.

Zaila da esatea non hasten den eta non bukatzen den komunitate erradikala. Komunitate bat da, eta hori antropologo eta historialarientzat guztiz iradokitzailea da, baina guztiz erratuak dira hori uharte bat balitz moduan aztertu nahi badute. Komunitate bat ezin da botoetan neurtu, ezta ETA laguntzen dutenen kopuruari erreparatuz. Douglass, Zulaika eta Aretxagaren lanek ez bezalaxe, Estatu espainiarreko komunikabideek, komunitate itxiaren bertsioa eskaintzen digute, haien interesen aldeko baita.

Zer iritzia duzu, Irailaren 11z geroztik, nazionalismoaren inguruan zabaltzen ari den irudiaz?

Terrorismoari buruzko ikerketak ugari dira, eta bortizkeria politikoa erabiltzen duten mugimenduak elkarren artean alderatzeko joera zabaldu da. Ene aburuz, terrorismo adiera ezin da erabili ikuspuntu akademiko batetik, ez du laguntzen ulertzen ez arazoaren sustraiak non diren, ezta soziologikoki guztiz konplexua den mugimendua ere. Terrorismo hitza ez erabiltzen, ez dugu gutxiesten bortizkeria politikoak gizartean duen eragina. ■

Carry Hamilton

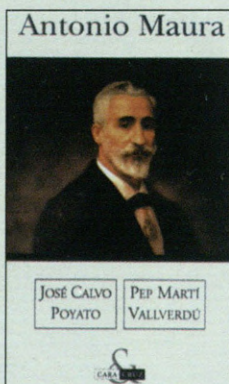

Toronto, Southampton eta Bilbo hirukian dihardu. Kanadarra, Southamptoneko Unibertsitateko irakaslea eta "Genero politika ETAn eta euskal nazionalismo erradikalean, 1959-1982" tesiaren egilea. Tesia abiapuntu harturik, azken hogeitaz jaso diren aldaketak aztertzen dihardu. Iruñean eskaini berri duen mintegia probestu dugu berarekin solastatzeko.

PATXI LARRION

Maura eta Aznar, bi politikari berdintsu mende hasieran eta bukaeran

XABIER LETONA

Lerro hauen gainean dagoen liburuak Antonio Maura espainiar politikari eskuindarraren biografia laburbiltzen du. Pep Martí Vallverdú historialariak egin du, eta berau egitean ari zela Maura eta Jose Maria Aznarren artean parekotasun handiak zirela konturatu zen. Autoritarismoa, eskuindar sutuak izatea, nazioarteko ikuspegia, Maroko eta Kubarekiko arazoak, arazo nazionalen ikuspegi zanpatzailea, egunkarien itxiera, errepresioa, Espainiako erregearekiko harreman txarra... Parekotasun gehienak aipatu historialariak atondu ditu, gutxi batzuk goian sinatzen duen kazetariak.

ZERTAN DIRA antzerakoak Maura eta Aznar? Espainiako "El Siglo" aldizkarian (557 zenbakia), duela gutxi Antonio Maura mende hasierako Espainiako agintaria eta Jose Maria Aznar gaur egungo Espainiako gobernuburuaren arteko zenbait parekotasun deskribatzen ziren eta hari horren funtsa da ondorengo lerroetan eskaintzen dena.

Pep Martí Vallverdú historialariak Antonio Mauraren biografia egiteko enkargua jaso zuen argitaletxe baten aldetik eta berehala ohartu zen mende hasiera eta bukaerako bi politikari eskuindarren arteko zenbait parekotasunekin. Maura kontserbadoreen burua izan zen 1897an Angiolillok Canovas del Castillo Santa Aguedan (Arrasate) hil ondoren. Gobernu desberdinetan egon bazen ere, birritan egokitu zitzaion gobernuburu izatea. Lehenean, Alfontso XIII. arekin izan zituen arazo onorioz dimititu zuen eta bigarrenean (1907-1909) bere errepresio politika zela-eta, oposizioak eta nazioarteko presioak dimititzera behartu zuten. Espainiako erregea aipatu da eta, Pep Martík dioenez, "ezaguna da politikari biek beren erregearekin duten harreman txarra".

Pep Martíren ustez, Aznarrekin batera, XX. mendeko monarkiapeko Espainiaren politikari kontserbadore garrantzitsuenak izan da Maura. "Bi politikariek dute izaera autoritarioa, eta zailtasun handia dute aurkaria ulertzeko. Espainiako gizartea zatitu zuen Maurak. Aznarrek bezala, Maurak ahalik eta eskuinenera eramane zuen jadanik eskuintiarra zen alderdia".

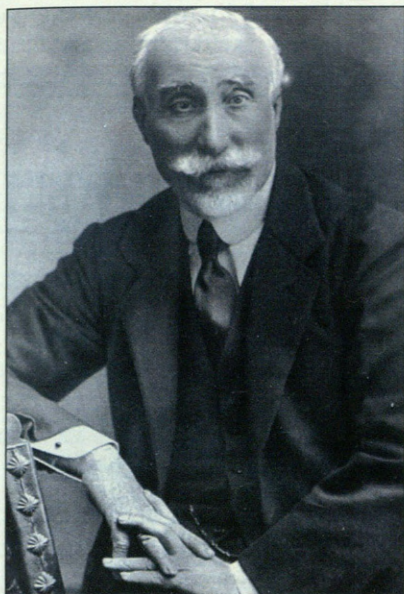
Gizarte edota estatu mailako lorpenak zirenetan atzera egiten dute bi

politikariek. Espainiako nazio desberdinen kasuan, esate batera, Martíren ustez antzekotasun handia dute: "Biak dira oso batasun zorrotzen aldekoak. Burujabetza edo nortasun nazionalik txikienaren aurkakoak". Maura Mallorcako Palman jaio zen eta katalanez mintzo zen -Aznar ere mintzo ei da katalanez, hori bai, pribatuan-, baina 1907an Espainiako Gorteetan egindako hitzaldian argi esan zien katalanei: "Deszentralizazio administratiboa nahi baduzue izango duzue, baina burujabetza edo nortasun berezirik, inoiz ez". Gure garaira etorritik, Autonomi estatutuek emandako autogobernu mailaren atzerakada nabarmena izan da ia bere sorreratik (LOAPA...), baina 1996an Aznar Gobernura iritsi zenetik atzera egiteko saioak etengabeak dira.

Gerra, Maroko eta Kuba

Maura, bere koinatu Gabriel Gamazo liberal ospetsuaren eskutik hasi zen politikan; nafarrek ondo ezagutzen duten politikaria zen Gamazo, 1893an inposatu nahi izan zuen zerga moldearen aurka 'gamazada' ospetsua eragin zuelako.

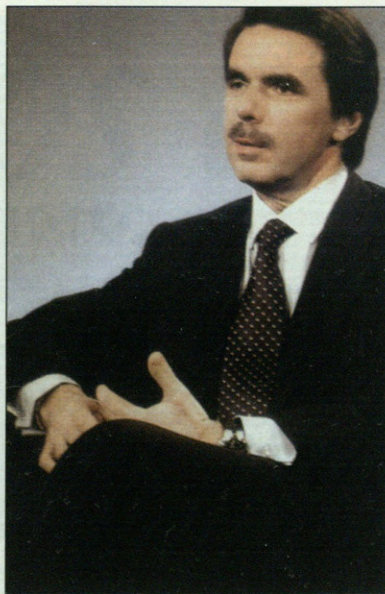
Gerra eta nazioarteko ikuspegian ere izan zituzten halako antzekotasun batzuk. XIX. mendeko eta XX. mende hasierako gizarte espainiarra jauntxokeria eta gainbehera kutsu handikoa zen; Maurak ahalegin berezia egin nahi izan zuen Europako gainerako herri industrialduen erritmora egokitzeko eta Espainiak nazioarte mailan bere ustez zegoen garrantzia har zezan. Bush eta Blairrekin Aznar zein gustura aritu den ikusita aski da parekotasuna ikusteko. Areago, Maurak Marokon Rifeko gerra izan zuen, eta Aznarrek 2002an Leila

edo Perrexil uharteko 'konkista' bide-ratu zuen.

Mauraren kasuan, Rifeko gerraren aurkako altxamendu indartsua izan zen Katalunian eta gobernuburuak errepresio basatiarekin erantzun zuen. Azkenean, honen ondorioz dimititu behar izan zuen. 'Maura ez' izan zen gerra haren eraginez gizarte katalanetik espainiarrera hedatu zen oihua. Iraki egin berri zaion erasoan ere 'Gerrarik ez' esan da, eta nagusiki Aznarri zuzenduta.

Kubako adibideak ere balio dezake biak erkatzeko. 1892an, Itsasoz bestaldeko ministroa zenean, Maurak autonomi estatutu bat proposatu nahi zuen artean Espainiako kolonia zen Kubarentzat, horrela bertako mugimendu askatzaileak baretuko zituelakoan. Egunotan Aznarren Gobernu eta Kubako Gobernuaren arteko ika-

mika gogorra bizi izan da, Kubak, irlaren kontrako neurriak hartzeko Espainiak Europako Batasuna xaxatu duela salatu ondoren.

1908an egindako
terrorismoaren aurkako
legearen bidez, Maurak
alderdi politikoak lege-
kanpo jarri zituen,
egunkariak itxi eta
adierazpen askatasunari
eraso gogorra egin zion

Pep Martíren aburuz, "biek erakutsi dute gizartea zatitu eta nahasmena sortzeko ahalmena. Boterearen oso ikuspegi kaudillista dute". Garai haie-

Maura eta Aznarren izaera kaudillista azpimarratzen du Pep Martí historialariak; politika ulertu eta aginte moldeetan, parekotasun handiak dituztela ikusi zuen hildakoaren biografia lantzen ari zenean.

tan liberal eta kontserbadoreak txandantzen ziren ezer gutxi aldatzen zuten gobernuetan, baina Maurak eskuinera hartutako joera ikusirik, liberalak errepublikarrekin akordioak egiten hasi zirenean iraultzari joko egitearen salaketa egin zien liberaliei. Aznarrek edo bere aholkulariek, Maura irakurri dutela dirudi azken hauteskunde kanpaina Ezker Batua eta Llamazares "gorri eta komunista arriskutsutzat" jotzen dituenen. Egunotan Madrilgo Komunitate Autonomoko Legebiltzarrean gertatutakoa ikusita hobeto ulertu da jokaldiaren oinarria.

Lege antiterrorista bat ere bultzatu zuen 1908an eta alderdi politikoak eta gune anarkistak erreprimitu zituen, besteak beste talde desberdinak eta egunkariak itxiz. Gaurkora etorritz, aspaldi da indarrean Terrorismoaren aurkako Legea eta honen erabileraren ondorioak ondo ezagutzen dira Euskal Herrian. Egoera borobiltzeko, 2001eko bukaeran PPren eta PSOEren artean bultzatutako Terrorismoaren aurkako Ituna heldu zen eta 2002an Alderdi Politikoen Legea. Ondorioa: Batasuna legez kanpo da eta honen usainik txikiena izan dezakeen edozer hauteskundeetara aurkezteko debekupean. Ikusten denez, Espainiako politikari eskuintiarrek mende hasieran eta mende bukaeran antzera aritu ziren gaiza ugaritan. ■

Gurean euskara aterpe

ARALAR KANPIÑA

Tel./Fax: 948 50 40 11

31870 LEKUNBERRI (NAFARROA)

WEB ORRIALDEA:

<http://www.campingaralar.com>

E-mail:

info@campingaralar.com

HIZKUNTZA ESKUBIDEEN DEFENTSA

Bestelako eragile politikoa

Demoak -Demokrazia Euskal Herriarentzat- Iparraldeko talde desobedientzialaria da. Euskarak SNCF trenbide erakunde publikoan leku izan dezan kanpaina luze garatu du engoitik. Taldeak "Ekin-tza" hilabetekaria zabaltzen du 240 kideren artean. 23 kide auzipetuak daude, bat -Nicolas Padrones- espetxeratua. Kideek ehunka euroren zigorra jaso dute eta isuna ordaindu ezean espetxera doaz.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Demoak

DESOBEDIENTZIA ZIBILAZ gogoeta egin zuen Iparraldeko gazte talde batek 1999ko azaroan. ETAren azken su-eten garaia zen orduan, testuinguru politikoa lasaia. Egoera berri hartan desobedientzia zibilaren ekimena garatzeko eta sustatzeko moldea landu zuten gazte haiek. Taldeak aurrekari batzuk hartu zituen eredu gisa: Itoitzeko Solidarioak, Greenpeace...". Honela gogoratu digu Peio Aintxart-Etxeberri Demoen abiapuntua.

"Demoak sortu aitzin desobedientziaren ereduak franko ziren. Antimilitarismoa edota ekologismoa lantzen zituzten. Demo-

ak, berriaz, esparru politikoan jalgitzen diren aldarrikapenak sostengatzeko sortu zen. Finean, desobedientzia zibila eremu politikora eramatea xede izaki", zehaztu du Gorka Torrek.

Peio Aintxart-Etxeberri eta Gorka Torre Demoen elدونak dira. Aipatu dituzten aldarrikapen politikoak hiru dira gaur egun Iparraldean: euskal departamendua, euskararen ofizialtasuna eta euskal presoen hurbiltzea. Hiru urte luze joan dira Demoak plazaratu zirenetik. Balorazio ezberdina egiten dute bere lanaren eraginaz:

"Gizarteari begira zer bait ekarri dugu, politikari begira zaila da neurtzen. Alabaina, politika ulertzeko molde berri bat ekarri dugu Iparraldean. Ekintza molde hau ez zen hemen ezagutzen. Gure arrangura indar harremanak lantzea eta komunikazio tresnak sortzea da", diote bi kide hauek.

Demoek aldarrikapen politikoak ezagutaraziz batera, jendeak bere nahia adieraz dezala nahi dute, baita gizartearen nahi hori errespetatua izan dadila. Beren ekintzetan sinboloak erabiltzen dituzte, baita ironia eta

umorea ere, ekintzok beren ideiak helarazteko bitartekoak izaki. Jokamolde hau sinpatiaz hartua izan da eta ohiko jokamoldea baino eragingarriagoa izaten da jendearen artean. Demoak eragile politiko berri bat bihurtzen ari da testuinguru politikoan. Konparazionea, ekainaren 5ean, Akitaniako presidenteordeak hartuak izan ziren. Hau berria da. Orain arte inork ez baitzuen horrelako bilkura bat egiterik lortu. Beren ekintzen moldeari esker erdietsi dute harrera hori.

Iritzi publikoa alde izatea funtsezkoa

Demoen dinamikaren helburuetako bat gizartearengana heldu, iritzi publikoa sortu eta gizartea beren aldarrikapenen alde ezartzea da. Demoei helburu hau erdiesteko bidean -molde pedagogikoan azaldua- aurkaria agertzen zaie eta aurkaria konbentzitu nahi dute: "Aurkaria konbentzitzeko alia, iritzi publikoa gure alde behar dugu. Guk iritzi bat dugu gure aurkariaz, baina gure helburua erdiesteko iritzi publikoak aurkariaren jarreraren eragin behar du. Lehen helburua iritzi publikoa gure dinamikaren alde jartzea da, beraz. Publikoaren interesa piztu behar dugu ekintzaren bidez, baina ekintzak berriak eta ulergarriak izan behar dira". Emeki-emeki bada ere, mugimendu abertzaleetik haratagoko sektore batzuek iristen ari omen dira. Beren nahia ordea, ez da iritzi publikoa sentsibilizatzea bakarrik, gizartearen sektore militantea desobedientzia zibilaren bidean eramatea baizik: "Ez dugu karrikako agerraldi barregarriak egiten dituen talde bat izan nahi. Jendea gure dinamikaren implikatzea nahi dugu aurkariaren aurrean indar barreman sendoa gauzatu abal izateko". Xedea hori izan arren Demoek ez dute gizartea ordezkatu nahi, ez dute inolaz ere beren burua euskal ordezkariaren gisara ikusten.

SNCF, euskararen aldarrikapen eremua

Beren ekintzak hainbat esparruetan burutu dituzte dagoeneko: Uni-

Demoak SNCFarekin erronkan

Demoek SNCFaren aurka daramaten kanpaina fase berri batean sartu da. Pirinio Atlantikoak eta Landetako SNCFaren geltokietako Trischler buruari bost eskaera azaldu zizkieten Demoek: seinaleak, boz-gorailuetako mezuak, ordutegiak, leihatiletako harrera eta txarteldegia automatikoa euskaraz ezartzea. Honek lehen eskaera baino ez zuen aintzat hartu, eta hau modu trufagarriaz. Bi urte barne aldatuko omen dituzte hainbat geltokien izenak. Alabaina, dena ez da ezkorra izan. Demoek SNCFaren aurkako kanpainen eten bat egingen dute irailaren erdia arte. Akitanian izandako azken bilkuran beren ekintzak gelditzea eskatu diete. Akitaniako Kontseiluko Jean Louis Carrère lehendakariordeak -Alderdi Sozialistaren buruetako bat- hartuak izan ziren eta beren aldarrikapenak ezagutu ditu zehatz-mehatz. Eskaerak aztertuko zituela eta SNCFari azalduko zizkiola esan zien. SNCFarekiko erronka desblokeatzen has liteke. Demoen eskakizunaren alde teknikoak ezaguturik, berau gauzagarria ikusi omen dute teknikoek. Horregatik kanpainen etenaldi bat eskatu diete.

Demoek Bai-nako Tren geltokian burututako ekintza bat. Honek zigorrek ekarri dizkie bere kideei.

bertsitatean, Postetxean, SNCFn eta abar. Berezko prozedura bat lantzen dute horretarako. Lehenbizi, beren asmoen berri jakinarazteko, botere

GORKA TORRE eta

PEIO AINTXART-ETXEBERRI

"Guk iritzi bat dugu gure aurkariaz, baina gure helburuak erdiesteko iritzi publikoak aurkariaren jarreraren eragin behar du"

publikoei hitzordua eskatzen diete. Hitzordua ukatzen badiete kanpaina bat zabalitzen dute. Komunizki, aldarrikapenak ez dira beraiek plazartuak. Adibidez, Demoek Frantziako SNCF erakunde publikoari egiten dizkieten aldarrikapenak Garapen Kontseiluaren Lurralde Antolaketa-

ren eskemaren barruan onartuak daude: "Helburua Hizkuntz Antolaketa-
ren proposamenak praktikan ezartzea da. Euskaldunei zerbitzu publiko elebiduna eskaintzea, alegia". Demoek SNCFa hartu dute aldarrikapen eremurako, baina erronka SNCFetik haratago doa, euskararen erabilpena zerbitzu guztietan zabaltzea dute helburu: "Ez gara geldituko euskarak bere tokia izan arte, eta xede horretan oso inportantea da SNCFaren aurkako borroka irabaztea. Erronka hau irabazi ezean euskarari lekua itxiko zaio leku publikoetan. Etsipenez hartzen badugu euskara ez da urte luzetan lekurik ukanen gure eguneroko bizitzan. Horregatik, Demoek dei zabal bat egiten diogu euskaltzaleei, borroka hau guztion artean irabaz dezagun".

Demoen eledunek diru premia dutela adierazi digute. Honatx, herri-tar hauen isunak ordaintzen laguntzeko Euskadiko Kutzako kontu zenbakia: 30350065700650040694. ■

Babeslea: Bergarako Udala

Bergarako Udala

**Bergarako Udala,
euskarazko komunikabideen alde**

Bero-beroan

PSN Madrilgo krisiaren harian harrapatua.

Batek daki zer gerta zitekeen Nafarroan Madrilgo PSOEn gertatutakoak gerta izan ez balira, baina hango krisiak Nafarroako PSN egoera latzean utzi du alderdi honetako alkate mordoxka bat kanporatzeko agindua eman ondoren. Alkatetzak abertzaleen sostenguarekin lortu izana da bekakua, eta haustekundeetako emaitzek Juan Jose Lizarbe egoera onean utzi ez bazuten, orain harrapatua dago Madril eta PSNko sektore zabal baten artean. Lola Eguren eta UPNrantz begiratzen duen taldea, hauteskundeetako emaitza eskasa eta orain alkate eta zinegotziak kanporatzeko balizko agindua. Zalantzarik gabe, Lizarbe egurtzeko gogoia duten guztiek baliatuko dute egoera, bereziki UPN eta haren komunikabideek.

Hiru kazetari, hiru ikuspegi euskal gatazkaz.

“Elkarri” aldizkariaren azken zenbakian Isabel San Sebastian espainiar kazetari eskuindarra, Maria Antonia Iglesias Espainiako Telebistako zuzendari ohia eta Uxue Barcos ETBko kazetari iruindarra Euskal Herrian bizi den gatazkaz mintzo dira. Barcosek eta Iglesiasek botatako pilota guztiak itzultzen ditu erruki gabe San Sebastianek.

JUAN CARLOS RUIZ / ARGAZKI PRESS

Udal kudeaketa ez ohikoa hasi da

Udal gehientsuenak eratu dira jada eta abian dira ohiko egunerokotasunean. Toki askotan, dena den, ikustekoa izango da normaltasun hori egunetik egunera nola gauzatzen den, debekatutako herri plataformen bazterketaren ondorioz, aipatu normaltasuna oso hauskorra ageri delako. Alderdi Politikoen Legearen ondorioak aspaldi ari dira nabaritzen maila askotan, eta aurrerantzean gehiago nabarituko dira. Zuzenean, Batasuna eta AuBren inguruan egituratzen den sektore politikoa da eragindua, baina zeharka eta luzerara sektore abertzale eta aurrerakoi osoari eragingo dio. Hauteskunde kanpaina eta ondoren, baztertutakoei parte hartze bideak ireki behar zaizkiela aipatu izan da Alderdi Politikoen Legearen aurka direnen aldetik. Hori gauza dadin alde desberdinetan dagoen borondatea zein den ikusi ahal izango da datozen aste eta hilabeteetan.

JOSEBA OLALDE

LEGEILTZARRA NEURRI ZEHATZEN ZAIN

Aurrera jarraitzen du Eusko Legebiltzarra eta Espainiako Auzitegi Gorenaren arteko pultsuak eta aste honetan begi guztiak dira Gorena eta fiskalen jardueraren gain. Batetik, Legebiltzarreko agintarien aurka Gorena zein neurri hartuko duen ikusi beharko da; bestetik, Sozialista Abertzaleen (SA) Taldeari buruzko bere agindua nola betearaziko diren ezagutu daiteke. Gerta daiteke Sozialista Abertzaleen Taldeari dagokion dirua judizialki debekatzea eta bideratze hori etetea, gerta daiteke beren bulegoetan sarrera galaraztea, gerta daiteke SAko parlamentariak parte hartutako Legebiltzarreko ebazpenak bertan behera uztea, EAEko autonomia behertan behera uzteaz ere hitz egin da... Ate ugari zabalik, ikusten den bezala.

Ofizialtasunaren aldeko karabana

HILAREN 21ERAKO auto karabana antolatu du Euskal Herrian Euskaraz erakundeak "Bidea ofizialtasuna da!" lelopean. Sei herri ezberdinetatik abiatuko dira autoak eta Altsasun elkartuko dira. Durangoko Tabiratik 17:30etan aterako da, Beasaingo tren geltokitik 18:30ean, Donostiako Psikologia fakultetetik 17:00ean, Gasteizko Olaonatik 18:30ean eta Iruñeko Eroski paretik 17:30ean. Altsasura heltzean autoak aparkatuko dituzte eta jende kateak osatuz herriko plazara biltzeko deia egin dute, han ekitaldia burutzeko.

Euskaltzaindia
ren Alde
Fundazioak
Euskaltzaindia
ren lana sus-
tatzea du
xede eta
enpresa mun-
duko jendea
akademiaren
jardunari
lotzea.

MARISOL RAMÍREZ / ARGIAZKI PRESS

Euskaltzaindiaren Alde Fundazioa

FUNDAZIO BIHURTZEKO bidea urratzen hasi da Euskaltzaindia, bere lana hobe egiteko modua eskainiko diola iritzita. Fundazioa 3 milioi euroko kapitalarekin sortuko da. Dagoeneko Gipuzkoako Foru Aldundiak Fundazioari 199.956 euroko laguntza bideratzea onartu du eta bazkide fundatzailea izango da. Arabako eta Bizkaiko diputazioak, Eusko Jaurlaritza, Vital Kutxa, BBK, Kutxa, Euskadiko Kutxa, BBVA eta Euskaltzaindia bera izango dira beste bazkide fundatzaileak. Fundazioak diru gehiago ekarriko dio Euskaltzaindiari proiektu berriak gauzatzeko, besteak beste, lanak gehiago gizarteratzea, teknologia berrietan sakontzea eta euskararen aldeko talde eta erakundeen iritzi eta ekarpenak bideratzea.

Euskal Unibertsitatetik hurbilago

KONGRESUA AMAITUTA, euskal unibertsitatea sortzeko tresna estrategikoak abiatzeko konpromisoa hartu du Udako Euskal Unibertsitateak. Hiru organu osatzea erabaki du: Euskal Unibertsitatea sortzeko plan estrategikoa diseinatzeaz arduratuko den Euskal Unibertsitatea Sustatzeko Patronatua, Lan Ardatzen Erabakigunea eta Euskal Unibertsitatearen Patronatua. Horrez gain, UEUko zuzendari eta talde eragilearen lana arintzeko zuzendariaren ondoko kargua sortzea erabaki dute UEUko kideek.

Euskal etnografiaren hiztegia

ALT XORRA GORDETZEA du asmo Ikastolen Konfederazioak kaleratu berri duen Hiztegi Etnografikoak. Liburuan eta CD-ROMean plazaratu dute 2.500 sarrera, bederatzi monografia, bideoak eta argazkiak biltzen dituen lana. Hiztegiak Juan Garmendiak etnografiaz egindako 60 bat liburu ditu oinarri eta Xabier Mendiguren Bereziartu arduratu da material horixe hiztegi bihurtzeaz. Bestalde, Ikastolen Elkarteko Argitalpen Taldeak osatu ditu monografiak eta moldatu du multimedia formatura. Azala Nestor Basterretxeak egin du.

BAHEA

Jesus Mari Etxeberria euskal presoak bere protesta bertan behera utzi zuen joan den astean 50 eguneko gose greba egin eta bere osasunak atzera ezinezko ondorio larriak izateko zuen arriskuaren aurrean. Bakartze erregimenetik ateratzea eskatzen zuen eta orain ikusi beharko da Valdemoro espetxeko zuzendaritzak eskaera betetzen duen; medikuen aldetik bederen, hala gertatu-kio zela agindu omen zioten.

Emilio Gebara jeltzale ohiak "El Diario Vasco"-n: "Arzalluz erretiratzeko denean gerta daiteke berriaz paktismoaren itzuleraz? (Erantzuna) Galdera honi azken hauteskunde autonomikoetatik lau egunera erantzun behar izan banio, baietz esango nukeen, dagoeneko Ibarretxekek bi urte daramatzanean ezetz esango nuke, eta agintzen duena lehendakaria dela. Guztiz konbentzituraz dago, maila pertsonalean osoa eta zintzoa da, baina politikoki iluminatu bat da".

Joseba Azkarraga Eusko Jaurlaritzako Justizia sailburuak 'Deia'n, Eusko Legebiltzarra eta Gorenaren aurteko auziaz: "Epaile batek inoiz ezingo ditu baliogabetu SAko botoekin egin diren bozketak. Parlamentario baten botoa pertsonala da, berea, ezin da inoren esku utzi, ez da taldearena. Beraz, inor ezin daiteke ausartu baliorik gabe uzten".

"Berria" 21ean kalean.

"Berria" euskarazko egunkaria datorren ekainaren 21ean izango da kalean eta Martxelo Otamendi izango da haren zuzendaria. Hasiera batean ez da "Euskaldunon Egunkaria"k zituen gehigarri guztiekin kalera-tuko, baina hilabeteak aurrera egin ahala hark zuen erritmoa hartu nahi du 'Berria'k. Gako ugari egon daiteke halako proiektua horren azkar kaleratu ahal izateko erakutsi den ahalmenaz, baina guztien artean seguruenik ondo olioztutako eta kemen handiz jantzitako lan taldea izatea da garrantzitsuenetakoa.

Salam-Pax, Bagdadeko gure kronista

Eguneroko arazo bat gerra ondorengo Bagdad hirian. Matrikula plakarik gabeko -ostutako- auto bat eskuratu duzu eta ez dakizu nola "legeztatu"? Azokan hiru motatako plakak aurkituko dituzu. Faltsuak oso merke daude -15.000 dinarretan, 7,5 dolar baina horiek dira txarrenak. Beste bati ostutako plakak garestiago daude, baina paperik ez dute. Eta zure autoarekin amerikarrek ipinitako kontrol guztiak ondo pasa nahi badituzu, plakarik onenak erosi, paper eta guzti lapurtutakoak, garestixeagoak diren arren. Eguneroko bizimoduaren xehetasun argigarri horiek eta gerrari buruzko iritziak, idatzi aberats askoak, irakurri ditzakezu Bagdadetik "Salam-Pax" ezizenaren atzean idazten duen gizonaren kroniketan, Interneten.

ORAINDIK bere irakurleek aurpegia ezagutzen ez dioten gizonak, dear_raed.blogspot.com helbidean azaltzen ditu bere kronikak eta bertan daude bildurik iazko irailetik hona idatzi dituen guztiak ere. Baina nor da "Salam-Pax" ("Bakea" arabieraz eta latinez) sinatzen duen gizon hau? Kazetari ingeles batek eman ditu bere

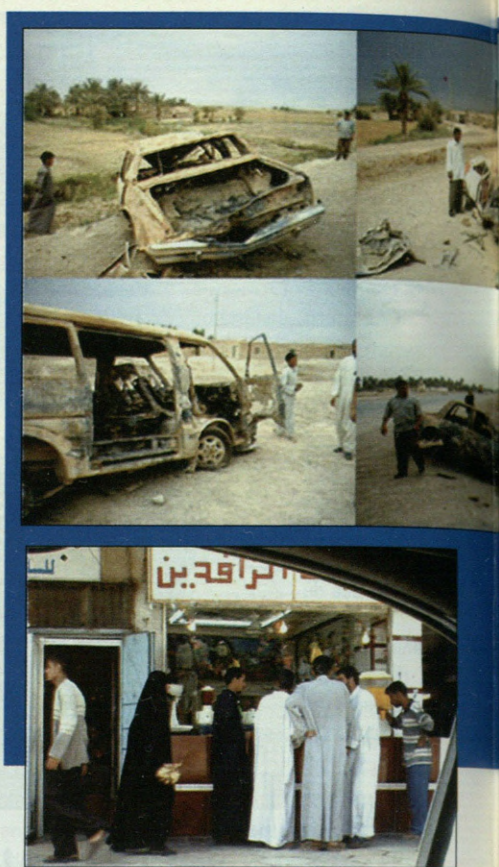
xehetasunak: "The Guardian" egunkariko Rory McCarthyk Bagdaden egin du topo gizonarekin eta bere egunkarian asteen bitan kronika plazaratzeko tratua egin du.

"Hau zen gerraren ironia handia -idatzi du "The Guardian"en McCarthyk- munduko egunkari eta telebista kate handienak gerrako albisteak emateko milioika libera xahutzen zuen bitartean, gerrako eguneroko bizimoduaren deskribapenik onenak irakiar gazte azti batek eskaintzen zituen Bagdad bazter bateko bi pisuko bere etxetik".

Familia on bateko semea da kronikagilea eta bere idazkietatik dakigu 29 urte dituela, arkitekturan graduatua dela, zortzi urte pasatu zituela Europar bizitzten. Ingelesekin primeran hitz egin eta idazten du. Maila sozial oso onekoa da bere familia, Bagdadeko agente zirkuluak ondo ezagutzen ditu, eta aldi berean Saddam Hussein alderditik aparte egon dela dio "Salam-Pax"ek. Kronikez gain hainbat eztabaida ere izan ditu bere irakurle-erantzuleekin, eta horietan barna joan da marrazten Irakeko eta batik bat Bagdadeko egunerokotasunaren mila xehetasun. Bizimoduaren zailtasunak bezala Hussein zerbitzu sekretuen sarekadak, 200.000z goiti eragindako desagerketak, hilketa sumarioak...

Hori gutxi balitz, bere homosexualitatea ere aitortu du sarean. Arriskugarria Bagdad batean, nolana ere bere nortasuna azaltzen hasteko.

"Salam-Pax" irakurle askoren artean interesgarri bihurtu duena ez da ordea bere biografia, bere kronikak baizik. Eliteko irakiar gazte

honek gerra osteko Bagdadeko bizimoduaren erretratu apartak egiten baititu. Itzultzaile eta interprete lanetan edo Campaign for Innocent Victims In Conflicts (CIVIC) erakundearen langile moduan etorri den bere lagun Raed jordaniarraren laguntzaile, batetik bestera mugitzeko erraztasun handiak ditu, eta ikusten dituenak gordintasun ironiko batekin kontatzeko ere bai.

Ekainaren 12an, adibidez, ia zuzenean ikusi ahal izan genuen bere azken kroniketako batean Irakeko erregegaiaren etorrera. Aireportura iristea, ongietorriko arkumearen hiltzea, hilerrira bisitaldia, errege-nahia- ren lehen diskurtsoa ("bere arabierak behartu itxura du" deskribatu du zehatz), etorrera kameretan bildu nahi duten telebista eta kazetarien arteko saltsa-maltsa... Eta bukaeran, gure lagunaren sententzia: "Pentsaurreko bat txukun antolatzeke gai ez diren tipo horiek nola uste dute beraiek izatea herri hau berriz martxan jarriko dutenak? Hori pentsatzen zuen hango edozeinek".

Bush lehendakariarentzako Nixonentzako Watergate baino gogorragoa gerta omen daiteke Irakeko gerraren ondorengo kontu garbiketa... baldin eta Iraken suntsipen masi-

ohartarazteko afitxak... analfabetoak nagusi diren eskualde batean.

Hainbat irakiar berriro eguneroko bizimodua martxan jarri nahian ari da, ura ekartzea dela, argindarra, ospitaleak berriro artatu, sare komertzialak berreraiki, negozio tikiak berriro abiarazi. Aspalditik desagertutako senideen bila dabiltza asko, azaltzen ari diren hilerri kolektiboetan arakatzuz. Eta denek ere egunero bizi behar dute, etenik gabe gora eta gora ari diren prezioen artean. Askotan, noraezak eta zurrumurruek itota. Nahikoa baita, adibidez, Al Jazzira kateak zabaltzea 10.000 dinarreko bileteak faltsuak omen diren albisteak, horiek merkatu beltzean askoz merkeago trukatu behar izateko, inork hartuko ez dizkizun beldurrez.

Eta guztia gutxi balitz, militar okupatzaileekin ere moldatu egin behar. Auzoz auzo arma bila segitzen dute, batik bat amerikarrek, eta gero eta gehiago dira etxeetan sartzen diren militarren eta herritarren arteko liskarrak. Aldi berean, Saddam Husseinen Mukhabarat zerbitzu sekretuko kideak kontratatu nahi ditu CIAk...

Guztia irakiarrak salbatzeko zela argudiatu zion gutun batean irakurle amerikar batek "Salam-Pax"i. Eta honen erantzuna: "Ez al dizu inork esango inoiz zure askatasunerako astindu bat eman behar dizula. Bonbak erortzen direnean edo zure kalean gerra makinak hotsa entzuten duzunean, seguru burutik ez zaizula zure 'berchalako askatasuna' pasako". ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

"Salam-Pax"ek gerra osteko Irakeko kroniken artean argazki argigarriak ere eskaintzen dizkigu. Horietan ikus daitezke -eguneroko bizimoduko eszenen artean- gerrak utzitako hondakinak bide bazterretan kixkalita, lehertu gabeko bonbez abisua ematen duten afitxak (gehiengoa analfabetoa den eskualde batean) edo Khomeiniren erretratua Saddam Husseinen lehengo irudiaren gainean egokituta.

boko arma horiek atzematen ez badi-tuzte. Gerraren alde edo kontra egon, Mendebaldeko argazki gure begietatik ikusten ditugu beti. Eta bitartean Bagdaden ere jendea bizi da, gure telebistetan agertu ez arren. Horregatik da interesgarria tarteka Salam-Paxen kroniken leihora hurbiltzea, kamera gehienek alde egin dutenean bertan gelditu direnek bizi dutena ikusteko.

Raed adiskidearekin CIVIC erakundearen babesean Irak osoan zehar egindako bidaia hainbat kronika eta argazki eder utzi digu gure lagunak. Gogoan al dituzue, adibidez, Nasiriyah eta Basora hiriak? Haietara laguntza humanitarioa bidaltzekotan ginen mendebaldarrok eta... "Hegoaldeko eskualde hauetara iristen den 'laguntza humanitarioak' komedia

beltz baten itxura du. Nasiriyahko ospitalera 20 kaxa iritsi dira, eta horietako seitan xanpua zetorren. Odol transfusio bat behar al duzu? Tori xanpua, oso usain ona du... Beste lau edo bost kaxatan jostura puntu kadukatuak zetozen. Basoran, Saudi Arabiatik 'laguntza humanitarioz' hornituta zetozen kamioiek Pepsi kaxak ekarri dituzte. Hemengo Pediatria sailetik sukarra jaisteko botika eske ari ziren, baina orain Pepsi daukate. Irrigarria litzateke... film bat balitz".

Gerra bera absurdoa bada, gerra ostea are absurdoago gerta liteke. Ikusi bestela argazkietan Saddam Husseinen afitxak gerriz gora Khomeini-ren erretratuz hornituta (bi erdiak hain josten dira ongi!) edo oraindik lehertu gabedauden bonbez

BUNGALOWAK ALOKAIRUAN

**Aritzaleku
kanpina**

San Pedro z/g. 31291 LERATE (Nafarroa)
Tfnoa./Faxa: 948 39 50 64
e-posta: aritzale@net-way.net
www.aritzaleku.com

Allozko urtegi hainbat jardura egin ahal izanen dituzu, esaterako, bela. Horretan ikasi edo aritu nahi baduzu, Nafarroako Bela Eskolaren zerbitzuak izanen dituzu.

Maialen Lujambio

Nondik (eta nora) begiratzten den...

Hiru ordu atseginen ostean, elkarriketa, ekidin ezineko aldapa beheran piririka amildu zitzaigun. Azkenaldian hitz-errekasto guztiak baitoaz putzu berera. "Petit Pays...". Ahots tonuak bajatu genituen mamua esnatu nahi ezta bezala; irribarreek etsipen distira goxo bat hartu zuten.

Mahai burura begiratu eta bi begi bizi ikus zitezkeen; irribarre atsegin, etsipenaren itzalik gabea. Estatu Batuetakoa da bera. Magnetofoiari begiratzten zion, hitzik galdu ez zezala abisu emanez bezala. Gure hizketaren abailtzea, barru-barrutiko aaaii...! batetara kondentatua zegoenean, oxigeno bila-edo, berari egin genion galde: "Zuk nola ikusten duzu hau guztia, Jackie?" Bat-batean, xume eta lehor erantzun zuen: "Nik uste dut mundua askoz interesgarriagoa dela hemendik begiratuta". (Isiltasuna).

Paperean eta buruan, bietan apuntatu nuen esaldia.

Aurretik entzundako hitz batzuen oihartzuna ekarri zidan gogoaren lehen lerrora:

"Zuek..., zuek euskaldunak, kexatu egiten zarete itsasoan igeri zoaztela, olatuak handiak direlako, gatzak begiak erretzen dizkizuelako; baina guk, guk, lehorretik inbidiaz zuei begira gaudenok, pentsatzen dugu: begira, begira horiek nola doazen itsasoan igeri". Antonio Álvarez Solísek esana zuen Hernaniko hitzaldian.

Nondik begiratzten den... gauzak ez direla berdin... Bertan dagoenak bertakoa sufritzen du, kanpotik begira dagoenak sufri-mendu hori eder juzgatu arren...

Kanpotarrei entzundako esaldi bi horiek, buruan loratu berri-berri nituela, Italiara joatea suertatu zait. Etxetik chunka kilometro batzuetara, justu hauteskunde eta hauteskunde osteko marea garaian. Mihiak hortzetan estropezu egiten zidala, gatzelera italiartu batean aritu naiz bertakoei Euskal Herriko berri ematen. Naturalki; sentitu bezala. Eta neure burua harrapatu dut, *uno:bat, dos:bi, tres:hiru* azalduz, antzinako altxor exotiko baten jabe banintz bezala begiratzten zidaten aurpegi txundituei. Eta Bertsolari Txapelketako sentipenen bozeto ttiki bat nolabait egin nahian. Eta "Egunkaria"z, eta herri ekimenez, eta... Ezagutzen ez duenari, minaren aurretik kontatzekoak

ALBERTO ELSOEGI

diren poz asko ematen baitu lur honek.

Koloretsuegi itzuli naiz akaso, nire joanetik lehen bezain beltz jarraitzen duen herri-
ra. Urrutitik begira aritzetik, gertuenekoari arreta jartzea eskatu dit barrenak etorreran. Hurbilenekoari. Herriz herriko ibileran jendearengana joan zait gogoa. Pertsonak interesgarri sentitu ditut; bereziki. Lanean ari den jendea; ozen hitz egin ez arren zeresan asko duena; sortu, sortu egiten duen jendea; eta kantatu; eta maitatu...

Hitz egin dudan jende guztiarekin lortu dut hitz egitea; eta bizi dudan kalitate humanoari ez dagokio egoera ustel hau. Nondik (edo nora) begiratzten den... noski, baina

Sasoi ilunetako heldulekua hori dut: jendea, banan bana; giza-kalitatea; ingurukoen izate aberatsa; lanerako ilusioa; harremanen poza. Eta, elkarrekin egingo dugu!, eta ikasi, eta sortu... Nahiago baitut azal-mamietatik hasi, amets ukiezinetara iristeko.

pertsonak, banan bana apreziatzea geratzen zaigu, bizipoz ttanttak basamortuan.

Barka kontu gordin bat azalkeiaz tratatzen badut, baina sarri gure akatsetan bat hori delakoan nago: neurri handiko gauzak, handi direla itsu sinestea; adi! neurri txikiko gauzak, ez dira horregatik txiki. Azalkeiaz ez; azalaz, haragiaz, pertsonaz ari naiz.

Sasoi ilunetako heldulekua hori dut: jendea, banan bana; giza-kalitatea; ingurukoen izate aberatsa; lanerako ilusioa; harremanen poza. Eta elkarrekin, egingo dugu!, eta ikasi, eta sortu... Nahiago baitut azal-mamietatik hasi, amets ukiezinetara iristeko. Oso eskusibista irudi dezake, agian bai, baina bakoitzaren onena maite ahal izateko autoborroka exigente bat izan beza ondorio.

Ez dakit horrela Euskal Herririk salbatu litekeen, baina daukaguna apreziatzetik hasi eta egingo dugu bide, pixkanaka... ■

Euskal Herriko Oroitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• Opari Bereziatarako

• Pertsonalizatu Daiteke

• Neurritza Egiten Dira

• Eskaria Denboraz Egin Behar Da

• Prezio Aukera Desberdinak

• Alberdik eginak

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

HERRIA _____

HERRIALDEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria